

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Vedlegg 2

Avtale mellom EFTA-statene om opprettelse av et Overvåkingsorgan og en Domstol

REPUBLIKKEN ØSTERRIKE, REPUBLIKKEN FINLAND, REPUBLIKKEN ISLAND, FYRSTEDØMMET LIECHTENSTEIN, KONGERIKET NORGE, KONGERIKET SVERIGE OG DET SVEITSISKE EDSFORBUND -

SOM VISER TIL EØS-avtalen,

SOM TAR I BETRAKTNING at EFTA-statene i samsvar med artikkel 108 nr. 1 i EØS-avtalen skal opprette et uavhengig overvåkingsorgan (EFTAs overvåkingsorgan) samt fastsette saksbehandlingsregler tilsvarende dem som finnes i Fellesskapet, herunder fremgangsmåter for å sikre at forpliktelsene etter EØS-avtalen oppfylles, og for kontroll med lovligheten av avgjørelser i EFTAs overvåkingsorgan i konkurransesaker,

SOM VIDERE TAR I BETRAKTNING at EFTA-statene i samsvar med artikkel 108 nr. 2 i EØS-avtalen skal opprette en EFTA-domstol,

SOM MINNER OM at formålet for partene i EØS-avtalen, med full respekt for domstolens uavhengighet, er å nå frem til og opprettholde en lik fortolkning og anvendelse av EØS-avtalen og de bestemmelser i Fellesskapets regelverk som i det vesentlige er gjengitt i nevnte avtale, og å nå frem til lik behandling av enkeltpersoner og markedsdeltagere med hensyn til de fire friheter og konkurransevilkårene,

SOM GJENTAR AT EFTAs overvåkingsorgan og Kommisjonen for De europeiske fellesskap skal samarbeide, utveksle opplysninger og rådføre seg med hverandre om overvåkningen og om enkeltsaker,

SOM TAR I BETRAKTNING at innledningen til rettsakter som er vedtatt i henhold til traktatene om opprettelse av Det europeiske økonomiske fellesskap og Det europeiske kull- og stålfellesskap, så langt rettsaktene tilsvarende bestemmelsene i protokoll 1-4 og bestemmelsene i de rettsakter som svarer til dem som er oppført i vedlegg I og II til denne avtale, skal være relevante i den utstrekning som er nødvendig for en riktig fortolkning og anvendelse av bestemmelsene i de nevnte protokoller og vedlegg,

SOM TAR I BETRAKTNING at det ved anvendelse av protokoll 1-4 til denne avtale skal tas tilbørlig hensyn til tolknings- og forvaltningspraksis i Kommisjonen for De europeiske fellesskap før denne avtale trer i kraft -

HAR BESLUTTET å inngå denne avtale:

DEL I

Artikkel 1

I denne avtale menes med

- a) «EØS-avtalen»: EØS-avtalens hoveddel, dens protokoller og vedlegg samt de rettsakter som er omhandlet i dem,
- b) «EFTA-stat»: en avtalepart som er medlem av Det europeiske frihandelsforbund og part i EØS-avtalen og denne avtale.

Artikkel 2

EFTA-statene skal treffe alle generelle eller særlige tiltak som er egnet til å oppfylle de forpliktelser som følger av denne avtale.

De skal avholde seg fra alle tiltak som kan sette virkeliggjøringen av denne avtales mål i fare.

Artikkel 3

1. Ved gjennomføringen og anvendelsen av bestemmelsene i protokoll 1-4 og bestemmelsene i de rettsakter som svarer til dem som er oppført i vedlegg I og II til denne avtale, og med forbehold for den fremtidige utvikling av rettspraksis, skal bestemmelsene, så langt de i sitt materielle innhold er identiske med de tilsvarende regler i traktaten om opprettelse av Det europeiske økonomiske fellesskap og traktaten om opprettelse av Det europeiske kull- og stålfellesskap og med rettsakter som er vedtatt i henhold til de to traktatene, fortolkes i samsvar med de relevante rettsavgjørelser som De europeiske fellesskaps domstol har truffet før undertegningen av EØS-avtalen.

2. EFTAs overvåkingsorgan og EFTA-domstolen skal gjennom fortolkningen og anvendelsen av EØS-avtalen og denne avtale ta tilbørlig hensyn til de prinsipper som er fastlagt gjennom de relevante rettsavgjørelser som De europeiske fellesskaps domstol har truffet etter undertegningen av EØS-avtalen, og som berører fortolkningen av EØS-avtalen eller av regler i traktaten om opprettelse av Det europeiske økonomiske fellesskap og traktaten om opprettelse av Det europeiske kull- og stålfellesskap så langt de i sitt materielle innhold er identiske med bestemmelsene i EØS-avtalen eller bestemmelsene i protokoll 1-4 og bestemmelsene i de rettsakter som sva-

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

rer til dem som er oppført i vedlegg I og II til denne avtale.

DEL II

EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN

Artikkel 4

Det skal opprettes et uavhengig overvåkingsorgan, EFTAs overvåkingsorgan, for EFTA-statene.

Artikkel 5

1. EFTAs overvåkingsorgan skal, i samsvar med bestemmelsene i denne avtale og bestemmelsene i EØS-avtalen, og for å sikre at EØS-avtalen virker etter sin hensikt:

- a) sikre at EFTA-statene oppfyller sine forpliktelser etter EØS-avtalen og denne avtale,
- b) sikre anvendelsen av konkurransereglene i EØS-avtalen,
- c) følge med i de øvrige avtaleparters anvendelse av EØS-avtalen.

2. For dette formål skal EFTAs overvåkingsorgan:

- a) gjøre vedtak og treffe andre tiltak i tilfeller fastsatt i denne avtale og i EØS-avtalen,
- b) utforme anbefalinger, gi uttalelser og utferdige meldinger eller retningslinjer om spørsmål som EØS-avtalen omhandler, dersom EØS-avtalen eller denne avtale uttrykkelig bestemmer det, eller EFTAs overvåkingsorgan anser det nødvendig,
- c) samarbeide, utveksle opplysninger og rådføre seg med Kommissjonen for De europeiske fellesskap som fastsatt i denne avtale og i EØS-avtalen,
- d) utføre funksjoner som ved anvendelse av protokoll 1 til EØS-avtalen følger av rettsaktene omhandlet i vedleggene til EØS-avtalen, som angitt i protokoll 1 til denne avtale.

Artikkel 6

I samsvar med bestemmelsene i denne avtale og EØS-avtalen kan EFTAs overvåkingsorgan ved utførelsen av de oppgaver det er pålagt, anmode om alle nødvendige opplysninger fra regjeringer og vedkommende myndigheter i EFTA-statene og fra foretak og samslutninger av foretak.

Artikkel 7

EFTAs overvåkingsorgan skal bestå av syv medlemmer valgt i kraft av sin innsikt, og hvis uavhengighet er uomtvistelig.

Bare statsborgere fra EFTA-statene kan være medlemmer av EFTAs overvåkingsorgan.

Artikkel 8

Medlemmene av EFTAs overvåkingsorgan skal utføre sitt verv i full uavhengighet. De skal hverken anmode om eller motta instruks fra noen regjering eller instans. De skal avholde seg fra enhver handling som er uforenlig med deres verv. Enhver EFTA-stat forplikter seg til å respektere dette prinsipp og til ikke å forsøke å påvirke medlemmene av EFTAs overvåkingsorgan under utførelsen av deres oppgaver.

Medlemmene av EFTAs overvåkingsorgan skal ikke utøve noe annet lønnet eller ulønnet yrke så lenge deres verv varer.

Når de tiltrer sine verv, skal de avgi høytidelig forsikring om at de i sin funksjonstid og etter at den har opphørt, vil overholde de forpliktelser som følger med vervet, og de skal særlig forsikre at de vil vise redelighet og varsomhet med hensyn til å ta imot bestemte verv eller fordeler etter at de har fratrudd. Bli disse forpliktelser krenket, kan EFTA-domstolen etter begjæring fra EFTAs overvåkingsorgan, alt etter omstendighetene, bestemme at vedkommende medlem skal avsettes fra sin stilling eller tape retten til pensjon eller andre tilsvarende fordeler.

Artikkel 9

Medlemmene av EFTAs overvåkingsorgan skal oppnevnes av EFTA-statenes regjeringer ved felles overenskomst.

Deres verv skal vare i fire år. Medlemmene kan oppnevnes på nytt.

Artikkel 10

Foruten ved vanlig fratreden når perioden utløper, og ved dødsfall skal vervet som medlem av EFTAs overvåkingsorgan i det enkelte tilfelle opphøre ved frivillig fratreden eller ved avsettelse. Vedkommende medlem skal erstattes for resten av funksjonstiden.

Artikkel 11

Dersom et medlem av EFTAs overvåkingsorgan ikke lenger fyller de nødvendige vilkår for å gjøre tjeneste, eller dersom vedkommende har gjort seg skyldig i en alvorlig forseelse, kan EFTA-domstolen, etter begjæring fra EFTAs overvåkingsorgan, erklære vedkommende avsatt.

Artikkel 12

EFTA-statenes regjeringer skal ved felles overenskomst oppnevne formannen for EFTAs overvåkingsorgan blant medlemmene for to år.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 13

EFTAs overvåkningsorgan skal selv fastsette sin forretningsorden.

Artikkel 14

EFTAs overvåkningsorgan skal utpeke tjenestemenn og andre ansatte som er nødvendig for dets virksomhet.

EFTAs overvåkningsorgan kan rådspørre sakkyndige eller beslutte å nedsette komiteer eller andre instanser som det anser nødvendig for å bistå seg i utførelsen av sine oppgaver.

Tjenestemenn og andre ansatte i EFTAs overvåkningsorgan skal under utførelsen av sine plikter hverken anmode om eller motta instruks fra noen regjering eller instans utenfor EFTAs overvåkningsorgan.

Medlemmer av EFTAs overvåkningsorgan, tjenestemenn og andre ansatte samt komitémedlemmer skal, selv etter at deres funksjoner har opphørt, være forpliktet til ikke å røpe opplysninger som etter sin art er å betrakte som tjenestehemmeligheter, særlig opplysninger om foretak og om deres forretningsforbindelser eller data om deres produksjonskostnader.

Artikkel 15

EFTAs overvåkningsorgan skal treffe sine beslutninger med et flertall av dets medlemmer. Ved likt antall stemmer skal formannens stemme avgjøre.

Forretningsordenen skal bestemme det antall medlemmer som må være til stede for at organet skal være beslutningsdyktig.

Artikkel 16

Vedtak av EFTAs overvåkningsorgan skal begrunnes.

Artikkel 17

Dersom ikke annet er bestemt i denne avtale eller i EØS-avtalen, skal vedtak av EFTAs overvåkningsorgan meddeles dem de er rettet til og få virkning i og med denne underretning.

Artikkel 18

Vedtak av EFTAs overvåkningsorgan skal offentliggjøres i samsvar med bestemmelsene i denne avtale og EØS-avtalen.

Artikkel 19

De vedtak av EFTAs overvåkningsorgan som pålegger andre enn statene en pengeforpliktelse, skal i seg selv utgjøre tvangsgrunnlag i samsvar med artikkel 110 i EØS-avtalen.

Artikkel 20

Enkelpersoner og markedsdeltagere skal ha rett til å henvende seg til og motta henvendelser fra EFTAs overvåkningsorgan på alle offisielle språk i EFTA-statene og i De europeiske fellesskap når det gjelder meldinger, anmodninger og klager. Dette skal også gjelde alle trinn i behandlingen av en sak, enten den innledes ved en melding, en anmodning eller en klage, eller av EFTAs overvåkningsorgan av eget tiltak.

Artikkel 21

EFTAs overvåkningsorgan skal hvert år offentliggjøre en alminnelig beretning om sin virksomhet.

DEL III

EFTA-statenes oppfyllelse av sine forpliktelser etter EØS-avtalen og denne avtale

Artikkel 22

For å sikre at EØS-avtalen anvendes etter sin hensikt skal EFTAs overvåkningsorgan overvåke EFTA-statenes anvendelse av bestemmelsene i EØS-avtalen og i denne avtale.

Artikkel 23

EFTAs overvåkningsorgan skal i samsvar med denne avtales artikkel 22 og 37 og EØS-avtalens artikkel 65 nr. 1 og 109 og vedlegg XVI, og i henhold til bestemmelsene i protokoll 2 til denne avtale, sikre at EØS-avtalens bestemmelser om offentlige innkjøp blir anvendt av EFTA-statene.

Artikkel 24

EFTAs overvåkningsorgan skal i samsvar med EØS-avtalens artikkel 49, 61-64 og 109, protokoll 14, 26 og 27, vedlegg XIII avdeling I iv) og vedlegg XV, og i henhold til bestemmelsene i protokoll 3 til denne avtale, håndheve EØS-avtalens bestemmelser om statsstøtte og sikre at bestemmelsene blir anvendt av EFTA-statene.

I medhold av artikkel 5 nr. 2 bokstav b) skal EFTAs overvåkningsorgan ved denne avtales ikrafttredelse særlig vedta rettsakter som svarer til dem som er oppført i vedlegg I.

Artikkel 25

EFTAs overvåkningsorgan skal i samsvar med EØS-avtalens artikkel 53-60 og 109, protokoll 21-25 og vedlegg XIV, og i henhold til bestemmelsene i protokoll 4 til denne avtale, håndheve EØS-avtalens bestemmelser om

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

gjennomføring av konkurransereglene for foretak og sikre at bestemmelsene blir anvendt.

I medhold av artikkel 5 nr. 2 bokstav b) skal EFTAs overvåkingsorgan ved denne avtales ikrafttredelse særlig vedta rettsakter som svarer til dem som er oppført i vedlegg II.

Artikkel 26

Bestemmelser om samarbeid, utveksling av opplysninger og samråd mellom EFTAs overvåkingsorgan og Kommisjonen for De europeiske fellesskap om anvendelsen av EØS-avtalen er fastsatt i EØS-avtalens artikkel 109 samt i artikkel 58 og 62 nr. 2 og protokoll 1, 23, 24 og 27.

DEL IV

EFTA-domstolen

Artikkel 27

Det skal opprettes en domstol for EFTA-statene, heretter kalt EFTA-domstolen. Den skal virke i samsvar med bestemmelsene i denne avtale og EØS-avtalen.

Artikkel 28

EFTA-domstolen skal bestå av syv dommere.

Artikkel 29

EFTA-domstolen skal holde forhandlingene i plenum. Domstolens avgjørelser skal være gyldige bare når et ulikt antall av dens medlemmer deltar i rådslagningene og avstemningene. Domstolens avgjørelser skal være gyldige når fem medlemmer tar sete. På domstolens anmodning kan EFTA-statenes regjeringer ved felles overenskomst gi den tilatelse til å opprette interne avdelinger.

Artikkel 30

Dommerne skal velges ut blant personer hvis uavhengighet er uomtvistelig, og som fyller de krav som stilles for å inneha de høyeste dommerembeter i deres hjemland, eller hvis faglige dyktighet som jurister er alminnelig anerkjent. De skal oppnevnes av EFTA-statenes regjeringer ved felles overenskomst for seks år.

En delvis utskiftning av dommerne skal finne sted hvert tredje år. Den skal gjelde vekselvis tre og fire dommere. De tre dommere som skal fratres ved utløpet av den første treårsperiode, utpekes ved loddtrekning.

De fratredende dommere kan oppnevnes på nytt.

Dommerne skal i sin midte velge EFTA-domstolens president for tre år. Presidenten kan gjenvelges.

Artikkel 31

Finner EFTAs overvåkingsorgan at en EFTA-stat har unnlatt å oppfylle en av sine forpliktelser etter EØS-avtalen eller denne avtale, skal den, med mindre annet er bestemt i denne avtale, avgi en grunnlagt uttalelse om dette etter å ha gitt vedkommende stat anledning til å uttale seg.

Dersom vedkommende stat ikke retter seg etter denne uttalelse innen den frist EFTAs overvåkingsorgan har satt, kan EFTAs overvåkingsorgan bringe saken inn for EFTA-domstolen.

Artikkel 32

Det hører under EFTA-domstolen å avgjøre saker som gjelder tvisteløsning mellom to eller flere EFTA-stater i tilknytning til fortolkning og anvendelse av EØS-avtalen, avtalen om en fast komité for EFTA-statene og denne avtale.

Artikkel 33

Vedkommende EFTA-stater skal treffe de tiltak som er nødvendige for å oppfylle EFTA-domstolens avgjørelser.

Artikkel 34

Det hører under EFTA-domstolen å gi råd-givende uttalelser om fortolkningen av EØS-avtalen.

Når et slikt spørsmål blir reist ved en domstol i en EFTA-stat, og domstolen finner at en uttalelse er nødvendig før den avsier sin dom, kan den anmode EFTA-domstolen om å gi en slik uttalelse.

En EFTA-stat kan i sin interne lovgivning begrense retten til å anmode om en rådgivende uttalelse til domstoler som etter den nasjonale lovgivning dømmer i siste instans.

Artikkel 35

EFTA-domstolen skal ha full domsmyndighet når det gjelder de sanksjoner som ilegges av EFTAs overvåkingsorgan.

Artikkel 36

EFTA-domstolen skal ha myndighet til å behandle saker som en EFTA-stat har reist mot et vedtak av EFTAs overvåkingsorgan på grunnlag av manglende kompetanse, vesentlige formfeil, krenkelse av denne avtale eller av EØS-avtalen eller av rettsregler som gjelder anvendelsen av dem, eller myndighetsmisbruk.

Enhver fysisk eller juridisk person kan på samme vilkår reise sak for EFTA-domstolen for å få prøvet et vedtak av EFTAs overvåkingsorgan som er rettet til vedkommende,

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

og vedtak som angår vedkommende direkte og personlig, selv om vedtaket er rettet til en annen.

Saker som omtalt i denne artikkel må være reist innen to måneder fra det tidspunkt avgjørelsen enten ble kunngjort eller ble meddelt saksøkeren eller, i mangel av slik underretning, fra den dag saksøkeren fikk kjennskap til avgjørelsen.

Dersom saksøkeren må gis medhold, skal vedtaket av EFTAs overvåkingsorgan erklæres ugyldig.

Artikkel 37

Unnlater EFTAs overvåkingsorgan, i strid med denne avtale eller med bestemmelsene i EØS-avtalen, å treffe en beslutning, kan en EFTA-stat reise sak for EFTA-domstolen for å få krenkelsen fastslått.

Saken kan behandles bare dersom EFTAs overvåkingsorgan på forhånd har vært anmodet om å treffe beslutningen. Har EFTAs overvåkingsorgan ikke tatt standpunkt innen to måneder etter anmodningen, kan saken fremmes innenfor en ny frist på to måneder.

Enhver fysisk eller juridisk person kan på de vilkår som er fastsatt i de foregående ledd, reise sak for EFTA-domstolen på det grunnlag at EFTAs overvåkingsorgan har unnlatt å treffe en avgjørelse som berører vedkommende.

Artikkel 38

Dersom et vedtak av EFTAs overvåkingsorgan er blitt erklært ugyldig eller det er fastslått at EFTAs overvåkingsorgan, i strid med denne avtale eller med bestemmelsene i EØS-avtalen, har unnlatt å treffe en beslutning, skal EFTAs overvåkingsorgan treffe de tiltak som følger av dommen.

Dette påbudet begrenser ikke den forpliktelsen som måtte følge av anvendelsen av artikkel 46 annet ledd.

Artikkel 39

Dersom ikke annet er bestemt i protokoll 7 til denne avtale, skal det høre under EFTA-domstolen å avgjøre saker som reises mot EFTAs overvåkingsorgan om skadeserstatning i henhold til artikkel 46 annet ledd.

Artikkel 40

Saker reist for EFTA-domstolen skal ikke ha oppsettende virkning. Dersom EFTA-domstolen finner at det på grunn av omstendighetene er nødvendig, kan den imidlertid beslutte at gjennomføringen av den påklagede avgjørelse skal utsettes.

Artikkel 41

EFTA-domstolen kan i nødvendig utstrekning treffe beslutning om midlertidige forføyninger i saker som er innbrakt for den.

DEL V

Alminnelige bestemmelser og sluttbestemmelser

Artikkel 42

Protokollene og vedleggene til denne avtale skal utgjøre en integrerende del av den.

Artikkel 43

1. EFTA-domstolens vedtekter er fastsatt i protokoll 5 til denne avtale.

2. EFTA-domstolen skal fastsette prosesordningen, som må godkjennes av regjeringene i EFTA-statene ved felles overenskomst.

Artikkel 44

1. Den rettsevne, de privilegier og den immunitet som EFTA-statene skal innrømme i forbindelse med EFTAs overvåkingsorgan og EFTA-domstolen, er fastlagt i henholdsvis protokoll 6 og 7 til denne avtale.

2. EFTAs overvåkingsorgan og EFTA-domstolen kan hver for seg slutte en avtale med regjeringene i de stater på hvis territorium de har sitt sete, om de privilegier og den immunitet som skal innrømmes.

Artikkel 45

Setet for henholdsvis EFTAs overvåkingsorgan og EFTA-domstolen skal fastsettes av EFTA-statens regjeringer ved felles overenskomst.

Artikkel 46

EFTAs overvåkingsorgans erstatningsansvar i kontraktsforhold skal være underlagt den lovgivning som gjelder for vedkommende kontrakt.

Når det gjelder erstatningsansvar utenfor kontraktsforhold skal EFTAs overvåkingsorgan, i samsvar med de alminnelige rettsprinsipper, gjøre godt igjen den skade som det eller dets ansatte eventuelt volder i utførelsen av sine oppgaver.

Artikkel 47

EFTA-statenes regjeringer skal på forslag fra EFTAs overvåkingsorgan og etter å ha rådspurt en komité som består av de medlemmer av EFTA-statenes nasjonalforsamlinger som er medlemmer av Parlamentariker-komiteen for EØS, hvert år før 1. januar ved felles overenskomst fastsette et budsjett for det på-

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen,
og EFTA-avtalen om Den faste komité

følgende år og fordele utgiftene mellom EFTA-statene.

EFTAs overvåkingsorgan skal rådspørres før det gjøres vedtak om endringer i dets budsjettforslag.

Artikkel 48

EFTA-statenes regjeringer skal på forslag fra EFTA-domstolen hvert år før 1. januar ved felles overenskomst fastsette et budsjett for det påfølgende år og fordele utgiftene mellom EFTA-statene.

Artikkel 49

EFTA-statenes regjeringer kan, på forslag fra eller etter å ha hørt EFTAs overvåkingsorgan og dersom ikke annet er bestemt i denne avtale, ved felles overenskomst endre avtalens hoveddel samt protokoll 1-4 og 6-7. Slike endringer skal forelegges EFTA-statene for godkjenning og tre i kraft dersom de blir godkjent av alle EFTA-statene. Godkjennelsesdokumentene skal deponeres hos Kongeriket Sveriges regjering, som skal underrette de øvrige EFTA-statene.

Artikkel 50

1. Enhver EFTA-stat som trekker seg fra EØS-avtalen, skal dermed opphøre å være part i denne avtale fra den dag tilbaketreknin-gen får virkning.

2. Enhver EFTA-stat som tiltrer De europeiske fellesskap, skal dermed opphøre å være part i denne avtale fra den dag tiltredelsen får virkning.

3. Regjeringene i de EFTA-stater som blir igjen, skal ved felles overenskomst bestemme hvilke endringer som må gjøres i denne avta-le.

Artikkel 51

Enhver EFTA-stat som tiltrer EØS-avtalen, skal tiltre denne avtale på de vilkår som fast-

settes av EFTA-statene ved felles overens-komst. Tiltredelsesdokumentene skal depo-neres hos Kongeriket Sveriges regjering, som skal underrette de øvrige EFTA-statene.

Artikkel 52

EFTA-statene skal oversende EFTAs over-våkingsorgan de tiltak som treffes for å gjen-nomføre denne avtale.

Artikkel 53

1. Denne avtale, som er utarbeidet i ett ek-semplar og med gyldighet på engelsk, skal ra-tifiseres av avtalepartene i samsvar med deres forfatningsregler.

Før avtalen trer i kraft, skal den utarbeides også på finsk fransk, islandsk, italiensk, norsk, svensk og tysk, som skal gis samme gyldighet.

2. Denne avtale skal deponeres hos Konge-riket Sveriges regjering, som skal sende en bekreftet kopi til hver EFTA-stat.

Ratifikasjonsdokumentene skal deponeres hos Kongeriket Sveriges regjering, som skal underrette de øvrige EFTA-statene.

3. Denne avtale skal tre i kraft 1. januar 1993, forutsatt at EØS-avtalen trer i kraft på det tidspunkt, og forutsatt at alle EFTA-state-ne har deponert sitt ratifikasjonsdokument for denne avtale.

Dersom EØS-avtalen ikke trer i kraft på det tidspunkt, skal denne avtale tre i kraft den dag EØS-avtalen trer i kraft, eller når alle EF-TA-statene har deponert sitt ratifikasjonsdo-kument for denne avtale, dersom dette skjer senere.

TIL BEKREFTELSE PÅ DETTE har de befullmektigede undertegnet denne avtale.

UTFERDIGET i Oporto 2. mai 1992 i ett ek-semplar med gyldighet på engelsk, som skal deponeres hos Kongeriket Sveriges regjering. Depositaren skal sende bekreftede kopier til alle stater som har undertegnet eller tiltrer denne avtale.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

PROTOKOLL 1

OM EFTAS OVERVÅKNINGSORGANS OPPGAVER OG MYNDIGHET SOM FØL- GER AV RETTSAKTENE OMHANDLET I VEDLEGGENE TIL EØS-AVTALEN VED ANVENDELSE AV PROTOKOLL 1 TIL NEVNTE AVTALE

UNDER HENVISNING TIL EØS-avtalen, særlig protokoll 1,

IDET MAN MERKER SEG at nr. 4 bokstav d og nr. 5 i protokoll 1 til EØS-avtalen viser til EFTAs overvåkingsorgan og Den faste komité,

IDET MAN VIDERE MERKER SEG at det i nr. 4 bokstav d i protokoll 1 til EØS-avtalen er vist til fremgangsmåter som er fastsatt mellom EFTA-statene,

I BETRAKTNING AV at det for å kunne anvende rettsakter omhandlet i vedleggene til EØS-avtalen riktig, er nødvendig å fastlegge mellom EFTA-statene de oppgaver som tilsvarer EF-kommisjonens oppgaver, som ved gjennomføringen av protokoll 1 til EØS-avtalen skal utføres enten av EFTAs overvåkingsorgan eller av Den faste komité, samt å fastsette de fremgangsmåter som skal anvendes mellom EFTA-statene for dette formål.

Artikkel 1

1. Når rettsaktene omhandlet i vedleggene til EØS-avtalen inneholder bestemmelser om fremgangsmåter der EF-kommisjonen:

- a) underretter en medlemsstat om hvorvidt et forebyggende tiltak eller beskyttelsestiltak som medlemsstaten har truffet, var berettiget,
- b) skal rådspørres av en medlemsstat før denne staten gir dispensasjon eller gjør unntak fra en bestemmelse i en rettsakt,
- c) før en medlemsstat gir eller iverksetter en dispensasjon eller et unntak fra en bestemmelse i en rettsakt, kan gi sitt samtykke eller gi denne staten tillatelse til å gjøre dette, herunder om nødvendig å oppgi på hvilke vilkår tillatelsen gis eller å fastsette nøyaktige regler for hvordan den skal gjennomføres,
- d) om nødvendig skal rådspørre de berørte medlemsstater eller vedkommende myndigheter i disse statene, særlig med henblikk på å avgjøre ulikheter og tvister og eventuelt foreslå egnede løsninger,
- e) på det veterinære og plantesanitære område
  - kan foreta eller sørge for at det foretas vurderinger, prøver og kontroller på stedet,

- kan gi sitt samtykke eller tilsvarende eller gi anbefalinger om planer, tiltak, krevaksineringer, høyrisikoområder o.l.,
- skal utarbeide lister, f.eks. lister over sakkyndige, godkjente soner, godkjente gårdsbruk o.l. og eventuelt oversende dem til medlemsstatene,
- f) på veterinærområdet
  - kan treffe egnede tiltak ved tvister,
- g) på området tekniske forskrifter, standarder, prøving og sertifisering
  - skal underrette medlemsstatene om nasjonale tekniske spesifikasjoner der det foreligger formodning om samsvar med de viktigste kravene til sikkerhet, og eventuelt iverksette fremgangsmåter når den finner at formodning om samsvar må trekkes tilbake,
- h) på næringsmiddelområdet
  - kan avgjøre om visse vilkår oppfylles,
- i) på energiområdet
  - skal iverksette fremgangsmåtene fastsatt i fellesskapsretten,
- j) på området offentlige innkjøp
  - kan be om opplysninger fra medlemsstatene eller vedkommende myndigheter i medlemsstatene og/eller skal fastslå hvilke statistiske tilleggsopplysninger som kreves,
  - kan opprette lister over de virksomhets- eller tjenesteytelseskategorier den mener dekkes av en utelukkelse,
  - skal fastsette vilkårene for hvordan oppdragsgivere skal underrette den om resultatene av en tildeling av kontrakt,

skal disse og lignende oppgaver for EFTA-statenes vedkommende utføres av EFTAs overvåkingsorgan i samsvar med fremgangsmåtene fastsatt i de omhandlede rettsakter.

2. Dersom EF-kommisjonen er tillagt andre lignende oppgaver, skal de tilsvarende oppgavene også utføres av EFTAs overvåkingsorgan.

Artikkel 2

1. EFTAs overvåkingsorgan skal motta opplysninger som i samsvar med EØS-reglene skal oversendes av en EFTA-stat eller vedkommende myndighet, og det skal sende disse opplysningene videre til EF-kommisjonen.

2. EFTAs overvåkingsorgan skal dessuten motta tilsvarende opplysninger fra EF-kommisjonen, og det skal sende disse videre til EFTA-statene eller til vedkommende myndigheter i disse statene.

Artikkel 3

Når EF-kommisjonen i en rettsakt som er omhandlet i vedleggene til EØS-avtalen, og

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen,
og EFTA-avtalen om Den faste komité

som inneholder fremgangsmåtene nevnt i artikkel 1, skal forelegge et forslag til tiltak som skal treffes, for en EF-komité eller på annen måte rådspørre komitéen, skal EFTAs overvåkingsorgan, i samsvar med tilsvarende fremgangsmåter som skal fastsettes av Den faste komité, rådspørre en eventuelt tilsvarende komité nedsatt eller utpekt i samsvar med avtalen om en fast komité for EFTA-statene.

Artikkel 4

Med mindre det er oppnådd enighet om noe annet med EF-kommisjonen, skal EFTAs overvåkingsorgan samtidig med EF-kommisjonen om nødvendig utarbeide rapporter, foreta vurderinger eller lignende med hensyn til EFTA-statene i saker der det ved anvendelse av nr. 5 i protokoll 1 til EØS-avtalen følger av rettsaktene omhandlet i vedleggene til den nevnte avtale, og som ikke direkte er knyttet til oppgavene til Den faste komité fastsatt i protokoll 1 til avtalen om en fast komité for EFTA-statene. EFTAs overvåkingsorgan skal rådspørre og utveksle synspunkter med EF-kommisjonen under utarbeidelsen av deres rapporter, som det skal sendes kopi av til EØS-komitéen.

PROTOKOLL 2

OPPGAVER OG MYNDIGHET FOR EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN I FORBINDELSE MED OFFENTLIGE INN-KJØP

Artikkel 1

1. Med forbehold for artikkel 31 i denne avtale, kan EFTAs overvåkingsorgan påberope seg fremgangsmåten i denne artikkel når det mener at det før en kontraktsinngåelse er begått en klar og åpenbar overtredelse av EØS-avtalens bestemmelser om offentlige innkjøp i forbindelse med en tildeling av offentlig kontrakt som kommer inn under virkeområdet for rettsaktene omhandlet i nr. 2 og 3 i vedlegg XVI til EØS-avtalen.

2. EFTAs overvåkingsorgan skal underrette EFTA-staten og vedkommende oppdragsgiver om grunnene til at det mener det er begått en klar og åpenbar overtredelse, og skal be om at den rettes opp.

3. Senest 21 dager etter at den har mottatt underretningen nevnt i nr. 2, skal vedkommende EFTA-stat gi EFTAs overvåkingsorgan:

- a) en bekreftelse på at overtredelsen er rettet opp, eller
- b) en grunngitt redegjørelse for hvorfor forholdet ikke er rettet opp, eller
- c) en melding om at behandlingen av kontraktstildelingen er avbrutt, enten på oppdragsgiverens eget initiativ eller i kraft av den myndighet som er fastlagt i artikkel 2 nr. 1 bokstav a) i rettsakten omhandlet i nr. 5 i vedlegg XVI til EØS-avtalen.

4. En grunngitt redegjørelse i samsvar med nr. 3 bokstav b) kan blant annet være basert på det forhold at den påståtte overtredelsen allerede er brakt inn for en domstol eller annen klagebehandling eller er gjenstand for overprøving som nevnt i artikkel 2 nr. 8 i rettsakten omhandlet i nr. 5 i vedlegg XVI til EØS-avtalen. I dette tilfelle skal EFTA-staten underrette EFTAs overvåkingsorgan om utfallet av denne behandlingen så snart det er kjent.

5. Dersom det er gitt melding om at behandlingen av en kontraktstildeling er avbrutt i samsvar med nr. 3 bokstav c), skal EFTA-staten underrette EFTAs overvåkingsorgan når avbruddet opphører, eller når ny behandling om tildeling av en kontrakt som helt eller delvis gjelder samme saksforhold, har begynt. Underretningen skal bekrefte at den påståtte overtredelse er rettet opp, eller inneholde en grunngitt redegjørelse for hvorfor forholdet ikke er rettet opp.

Artikkel 2

1. Senest 1. januar 1996 skal EFTAs overvåkingsorgan, sammen med en rådgivende komité bestående av representanter fra EFTA-statene, gjennomgå på hvilken måte bestemmelsene i denne protokoll og bestemmelsene i rettsakten omhandlet i nr. 5 i vedlegg XVI til EØS-avtalen er blitt gjennomført og om nødvendig fremsette forslag til endringer. Komitéen skal ha som formann en representant for EFTAs overvåkingsorgan. Komitéen skal sammenkalles av formannen enten på eget initiativ eller på anmodning av ett av medlemmene.

2. Innen 1. mars hvert år skal EFTA-statene oversende EFTAs overvåkingsorgan opplysninger om hvordan deres nasjonale klageordninger har virket i løpet av det foregående kalenderår. Opplysningenes art skal fastsettes av EFTAs overvåkingsorgan i samråd med den rådgivende komité.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

PROTOKOLL 3

OM OPPGAVER OG MYNDIGHET FOR EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN I FORBINDELSE MED STATSSTØTTE

Artikkel 1

1. EFTAs overvåkningsorgan skal sammen med EFTA-statene løpende undersøke alle eksisterende støtteordninger i disse stater. Det skal foreslå for medlemsstatene alle formålstjenlige tiltak for at EØS-avtalen gradvis skal utvikles og kunne virke.

2. Dersom EFTAs overvåkningsorgan etter å ha gitt de berørte parter en frist til å uttale seg, fastslår at støtte som er gitt av en EFTA-stat eller av en EFTA-stats midler, ikke er forenlig med EØS-avtalen i henhold til avtalens artikkel 61, eller at støtten anvendes på utilbørlig måte, skal den treffe vedtak om at vedkommende EFTA-stat må oppheve eller endre støtten innen den frist overvåkningsorganet fastsetter.

Dersom vedkommende EFTA-stat ikke retter seg etter vedtaket innen den fastsatte frist, kan EFTAs overvåkningsorgan eller enhver annen interessert EFTA-stat uten hensyn til artikkel 31 og 32 i denne avtale forelegge saken direkte for EFTA-domstolen.

Etter anmodning fra en EFTA-stat, kan EFTA-statene enstemmig treffe vedtak om at støtte som er gitt eller planlagt gitt av denne stat, må anses som forenlig med EØS-avtalen, uten hensyn til bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 61, dersom usedvanlige omstendigheter tilsier et slikt vedtak. Dersom EFTAs overvåkningsorgan allerede har innledet den prosedyre som er omtalt i første ledd angående denne støtteordning, skal anmodningen fra vedkommende stat til EFTA-statene ha til følge at prosedyren utsettes inntil EFTA-statene, ved felles overenskomst, har tatt sitt standpunkt.

Dersom EFTA-statene ikke har tatt standpunkt innen tre måneder etter at anmodningen forelå, skal EFTAs overvåkningsorgan treffe vedtak.

3. EFTAs overvåkningsorgan skal underrettes i tide til å kunne uttale seg om planer som går ut på å innføre eller endre støtteordninger. Dersom den finner at en slik plan ikke er forenlig med EØS-avtalen i henhold til avtalens artikkel 61, skal den straks innlede den prosedyre som er omtalt i nr. 2. Vedkommende stat kan ikke sette i verk de planlagte tiltak før prosedyren har ført til et endelig vedtak.

Artikkel 2

1. En rådgivende komité skal bistå EFTAs overvåkningsorgan i vurderingen av støtte til transport med jernbane, på vei og innlands

vannvei. Komitéen skal ha som formann en representant for EFTAs overvåkningsorgan og skal bestå av representanter oppnevnt av hver enkelt EFTA-stat. Innkalling til komitémøter skal skje med minst ti dagers varsel og skal inneholde en detaljert saksliste. Fristen kan forkortes i hastesaker.

2. Komitéen kan behandle og gi en uttalelse om alle spørsmål om hvordan bestemmelsene i EØS-avtalen har virket med hensyn til støtte innen transportsektoren.

3. Komitéen skal holdes informert om arten av og størrelsen på den støtte som gis transportforetak og generelt om alle relevante enkeltheter om slik støtte så snart den er meldt til EFTAs overvåkningsorgan i samsvar med bestemmelsene fastsatt i vedlegg XIII avsnitt I iv) til EØS-avtalen om støtte til transportsektoren.

PROTOKOLL 4

OM OPPGAVER OG MYNDIGHET FOR EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN PÅ KONKURRANSERETTENS OMRÅDE

Innholdsfortegnelse med henvisninger til de tilsvarende rettsakter i EF-retten eller bestemmelser i EØS-avtalen

Del I	Alminnelige regler	56
Kapittel I	Innledning	56
Kapittel II	Alminnelige saksbehandlingsregler for gjennomføringen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54 (jf. forordning 17/62)	56
Kapittel III	Form, innhold og andre enkeltheter i forbindelse med anmodninger og meldinger (jf. forordning 27/62)	62
Kapittel IV	Uttalelser i henhold til artikkel 19 nr. 1 og 2 i kapittel II (jf. forordning 99/63)	62
Kapittel V	Foreldelse av adgangen til å ilegge økonomiske sanksjoner og av adgangen til tvangsfullbyrdelse av sanksjonene under transport og konkurransereglene i kapittel II-IV og VI-XIV (jf. forordning 2988/74)	64

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Del II Transport	65	Del IV Kull og stål	99
Kapittel VI	Anvendelse av konkurransereglene innen transport med jernbane, på vei og innlands vannvei (jf. forordning 1017/68 artikkel 6 og 10-31)	Kapittel XV	Regler som får anvendelse på foretak innen kull- og stålsektoren .....
	71		99
Kapittel VII	Form, innhold og andre enkeltheter i forbindelse med klager i henhold til artikkel 10, anmodninger i henhold til artikkel 12 og meldinger i henhold til artikkel 14 nr. 1 i kapittel VI (jf. forordning 1629/69)	Avsnitt I	Alminnelige regler om avtaler og foretakssammenslutninger (jf. EKSF-traktatens artikkel 65 paragraf 2 tredje-femte ledd, paragraf 3, paragraf 4 annet ledd og paragraf 5, artikkel 66 paragraf 2 annet-fjerde ledd og paragraf 4-6, artikkel 47, artikkel 36 paragraf 1 og artikkel 82. ....
	72		99
Kapittel VIII	Uttalelser i henhold til artikkel 26 nr. 1 i kapittel VI (jf. forordning 1630/69)	Avsnitt II	Opplysninger som skal gis (avsnitt I artikkel 2 nr. 4) (jf. vedtak 26/54) ...
	72		102
Kapittel IX	Regler om anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 og 54 på sjøtransport (jf. forordning 4056/86 avsnitt II)	Avsnitt III	Foreldelse av adgangen til å ilegge økonomiske sanksjoner og tvangsfullbyrde dem i henhold til EØS-avtalens protokoll 25 og dette kapittel (jf. vedtak 715/78) .....
	73		103
Kapittel X	Plikt til å gi underretninger, og form, innhold og andre enkeltheter i forbindelse med klager og anmodninger, og uttalelser i henhold til kapittel IX (jf. forordning 4260/88)	Avsnitt IV	Myndighet for EFTAs overvåkingsorgans tjenestemenn og bemyndigede representanter som har til oppgave å foreta kontroll i henhold til EØS-avtalens protokoll 25 og dette kapittel (jf. vedtak 379/84) .....
	80		104
Kapittel XI	Fremgangsmåten ved anvendelse av konkurransereglene på foretak innen lufttransport (jf. forordning 3975/87)	Del V Overgangsregler og andre regler	104
	80	Kapittel XVI	Overgangsregler og andre regler .....
Kapittel XII	Form, innhold og andre enkeltheter i forbindelse med klager og anmodninger, og uttalelser i henhold til kapittel XI om fremgangsmåten- h- ved anvendelse av konkurransereglene på foretak innen lufttransport (jf. forordning 4261/88) ...		104
	86	Avsnitt I	Regler som får anvendelse på kapittel II-XII og kapittel XV (jf. EØS-avtalens protokoll 21 artikkel 5 ff) .....
Del III Tilsyn med foretakssammenslutninger	88		104
Kapittel XIII	Bestemmelser om tilsyn med foretakssammenslutninger (jf. forordning 4064/89 artikkel 6-25)	Avsnitt II	Regler som får anvendelse på kapittel XIII og XIV (jf. forordning 4064/89 artikkel 25 nr. 2) .....
	88		106
Kapittel XIV	Enkeltheter i forbindelse med meldinger, frister og uttalelser på området tilsyn med foretakssammenslutninger (jf. forordning 2367/90)	Tillegg	
	95	Tillegg 1	Blankett omhandlet i artikkel 4 nr. 1 og artikkel 4 nr. 4 i kapittel III
		Tillegg 2	Liste over helligdager og fridager omhandlet i artikkel 11 nr. 3 i kapittel IV, artikkel 11 nr. 3 i kapittel VIII, artikkel 15 nr. 3 i kapittel X og artikkel 14 nr. 3 i kapittel XII

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Tillegg 3	Blankett omhandlet i artikkel 1 nr. 1 i kapittel VII
Tillegg 4	Blankett omhandlet i artikkel 3 nr. 1 i kapittel VII
Tillegg 5	Blankett omhandlet i artikkel 3 nr. 2 i kapittel VII
Tillegg 6	Blankett omhandlet i artikkel 4 nr. 1 i kapittel X
Tillegg 7	Liste over visse tekniske avtaler innen lufttransport, omhandlet i artikkel 2 i kapittel XI 106
Tillegg 8	Blankett omhandlet i artikkel 3 nr. 1 i kapittel XII
Tillegg 9	Blankett omhandlet i artikkel 2 nr. 1 i kapittel XIV
Tillegg 10	Liste over helligdager og fridager omhandlet i artikkel 19 i kapittel XIV

DEL I

ALMINNELIGE REGLER

KAPITTEL I

Innledning

Artikkel 1

I denne protokoll fastsettes bestemmelser til gjennomføring av EØS-avtalens konkurranseregler for foretak, og særlig til gjennomføring av EØS-avtalens protokoll 21-25.

Artikkel 2

1. Kapittel II-V, XIII og XIV får anvendelse på alle sektorer som omfattes av EØS-avtalen, med mindre annet er bestemt.

2. Kapittel II-IV får ikke anvendelse på avtaler, beslutninger og samordnet opptreden innen transportsektoren som har til formål eller virkning å fastsette transportpriser eller transportvilkår, å begrense eller kontrollere transporttilbud eller dele transportmarkeder; de får heller ikke anvendelse på utilbørlig utnyttelse av en dominerende stilling, som definert i EØS-avtalens artikkel 54, innen transportmarkedet. Slike saker omfattes av kapittel VI-XII.

3. Kapittel II-V, XIII og XIV får ikke anvendelse på saker som omfattes av kapittel XV, på de vilkår som er fastlagt i det kapitlet.

Artikkel 3

I kapittel XVI fastsettes overgangsregler for kapittel II-XV.

Artikkel 4

EFTAs overvåkingsorgan kan, i samsvar med artikkel 49 i denne avtale, fremlegge for regjeringene i EFTA-statene forslag til endringer av denne protokoll og dens tillegg.

KAPITTEL II

Alminnelige saksbehandlingsregler for gjennomføringen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54

Artikkel 1

Prinsippbestemmelse

Med forbehold for bestemmelsene i artikkel 6 i dette kapittel og artikkel 3 i kapittel XVI skal avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som beskrevet i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 og utilbørlig utnyttelse av en dominerende stilling på markedet som definert i EØS-avtalens artikkel 54 være forbudt, uten at et forhåndsvedtak om dette er nødvendig.

Artikkel 2

Negativttest

EFTAs overvåkingsorgan kan på anmodning fra vedkommende foretak eller foretaks-sammenslutning fastslå at det på bakgrunn av de forhold som er kjent for EFTAs overvåkingsorgan, ikke er grunn til å gripe inn i henhold til bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54 overfor en avtale, beslutning eller opptreden.

Artikkel 3

Opphør av overtredelser

1. Dersom EFTAs overvåkingsorgan på anmodning eller av eget tiltak fastslår en overtredelse av bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 53 eller 54, kan det ved vedtak pålegge vedkommende foretak eller foretaks-sammenslutninger å bringe overtredelsen til opphør.

2. Anmodning kan sendes inn av:

- EFTA-stater,
- fysiske og juridiske personer som påberoper seg en berettiget interesse.

3. Med forbehold for de øvrige bestemmelser i dette kapittel kan EFTAs overvåkingsorgan, før det gjør vedtaket nevnt i nr. 1, rette anbefalinger til vedkommende foretak eller foretakssammenslutninger for å bringe overtredelsen til opphør.

Artikkel 4

Melding av nye avtaler, beslutninger og former for samordnet opptreden

1. Avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som beskrevet i EØS-avtalens artikkel

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen,
og EFTA-avtalen om Den faste komité

53 nr. 1, som innføres etter at EØS-avtalen har trådt i kraft, og for hvilke partene ønsker å påberope seg bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3, skal meldes til EFTAs overvåkingsorgan i henhold til EØS-avtalens artikkel 56, reglene omhandlet i EØS-avtalens protokoll 21 artikkel 1-3 og reglene omhandlet i EØS-avtalens protokoll 23 samt i kapittel III, VI, VII, IX, X, XI, XII og XV. Det kan ikke gjøres vedtak etter artikkel 53 nr. 3 før melding er gitt.

2. Nr. 1 får ikke anvendelse på avtaler, beslutninger eller samordnet opptreden dersom:

- a) partene er foretak fra bare en av EFs medlemsstater eller fra bare en EFTAstat, og avtalen, beslutningen eller den samordnede opptreden ikke omfatter innførsel eller utførsel mellom partene til EØS-avtalen,
- b) bare to foretak er parter, og avtalene
  - i) begrenser bare den ene partens adgang til fritt å fastsette priser eller forretningsvilkår i forbindelse med videre salg av varer han har skaffet fra den annen part, eller
  - ii) pålegger begrensninger på utnyttelsen av industriell eiendomsrett - særlig patenter, bruksmønstre, mønstre eller varemerker - bare for erververen eller brukeren av disse rettigheter, eller for den person som ifølge en avtale kan overdra eller tildele rett til å bruke en produksjonsprosess eller kunnskap forbundet med bruk og anvendelse av fabrikkasjonstekniske fremgangsmåter,
- c) deres eneste formål er:
  - i) utvikling eller ensartet anvendelse av standarder eller typer, eller
  - ii) felles forskning og utvikling, eller
  - iii) spesialisering av vareproduksjon, herunder avtaler som er nødvendige for å oppnå dette,
    - når spesialiseringen gjelder varer som i en vesentlig del av det territorium som omfattes av denne avtale, ikke utgjør mer enn 15% av omsetningen når det gjelder identiske varer eller varer som forbrukerne anser som likeverdige på grunn av egenskaper, pris og bruksområde, og
    - når de deltakende foretaks samlede årsomsetning ikke overstiger 200 millioner ECU.

Slike avtaler, beslutninger og former for samordnet opptreden kan meldes til EFTAs overvåkingsorgan i henhold til EØS-avta-

lens artikkel 56, reglene omhandlet i EØS-avtalens protokoll 21 artikkel 1-3 og reglene omhandlet i EØS-avtalens protokoll 23 samt i kapittel III, VI, VII, IX, X, XI, XII og XV.

Artikkel 5

Melding av bestående avtaler, beslutninger og opptreden

(Se artikkel 1 i kapittel XVI)

Artikkel 6

Vedtak etter EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3

1. Når EFTAs overvåkingsorgan gjør vedtak etter EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3, skal det opplyse om fra hvilken dag vedtaket får virkning. Denne dag kan ikke ligge forut for dagen for melding.

2. Nr. 1 annet punktum får ikke anvendelse på avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som kommer inn under artikkel 4 nr. 2 i dette kapittel og artikkel 1 nr. 2 i kapittel XVI, og heller ikke på avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som kommer inn under artikkel 1 nr. 1 i kapittel XVI og som det er gitt melding om innen fristen fastsatt i artikkel 1 nr. 1 i kapittel XVI.

Artikkel 7

Særlige bestemmelser om bestående avtaler, beslutninger og samordnet opptreden

(Se artikkel 3 i kapittel XVI)

Artikkel 8

Gyldighetsperiode for og tilbakekallelse av vedtak etter artikkel 53 nr. 3

1. Vedtak etter EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 gis for en bestemt tidsperiode, og det kan knyttes vilkår og forpliktelser til vedtaket.

2. Vedtaket kan fornyes på anmodning dersom vilkårene i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 fortsatt er oppfylt.

3. EFTAs overvåkingsorgan kan tilbakekalle eller endre vedtaket eller forby partene bestemte handlinger:

- a) når de faktiske forhold er endret på et punkt som var av vesentlig betydning for vedtaket,
- b) når partene ikke overholder en forpliktelse knyttet til vedtaket,
- c) når vedtaket er basert på uriktige opplysninger eller er oppnådd ved svik, eller
- d) når partene misbruker det unntak fra artikkel 53 nr. 1 som er innrømmet dem i vedtaket.

I tilfeller som kommer inn under bokstav b, c eller d, kan vedtaket tilbakekalles med tilbakevirkende kraft.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 9

Myndighet

1. Med forbehold for EFTA-domstolens kontroll av vedtaket i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og de relevante bestemmelsene i denne avtale, skal EFTAs overvåkingsorgan alene ha myndighet til å erklære at bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 ikke får anvendelse i samsvar med EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3, på de vilkår som er fastlagt i EØS-avtalens artikkel 56.

2. EFTAs overvåkingsorgan skal ha myndighet til å anvende EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 og artikkel 54; dette gjelder også når fristene for melding fastsatt i artikkel 1 nr. 1 og artikkel 3 nr. 2 i kapittel XVI ikke er utløpt.

3. Så lenge EFTAs overvåkingsorgan ikke har tatt en sak opp til behandling i henhold til artikkel 2, 3 eller 6, skal EFTA-statenes myndigheter fortsatt ha adgang til å anvende bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 og artikkel 54; dette gjelder selv om fristene for melding fastsatt i artikkel 1 nr. 1 og artikkel 3 nr. 2 i kapittel XVI ikke er utløpt.

Artikkel 10

Kontakt med EFTA-statenes myndigheter

1. EFTAs overvåkingsorgan skal umiddelbart oversende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av anmodningene og meldingene samt de viktigste dokumenter som er blitt sendt EFTAs overvåkingsorgan for å få fastslått overtredelser av bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 53 eller 54 eller med sikte på å oppnå negativattest eller vedtak etter EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3.

EFTAs overvåkingsorgan skal umiddelbart oversende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av meldinger, klager og underretninger om innledning av saksbehandling av eget tiltak mottatt fra EF-kommisjonen i henhold til EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 2 og 10.

EFTAs overvåkingsorgan skal umiddelbart oversende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av dokumenter mottatt fra EF-kommisjonen i henhold til EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 7.

2. EFTAs overvåkingsorgan skal gjennomføre saksbehandlingen nevnt i nr. 1 første ledd i nær og løpende kontakt med vedkommende myndigheter i EFTA-statene, som skal ha rett til å fremlegge merknader til saksbehandlingen.

3. En rådgivende komité for konkurranse-saker skal rådspørres før det gjøres vedtak som følge av bestemmelsene i nr. 1 første ledd, og før det gjøres vedtak om fornyelse, endring eller tilbakekallelse av et vedtak etter EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3.

Den rådgivende komité skal rådspørres før det legges frem forslag som nevnt i artikkel 22.

4. Den rådgivende komité skal være sammensatt av tjenestemenn med kompetanse innen konkurranserett. Hver EFTA-stat skal utpeke som sin representant en tjenestemann, som ved forfall kan erstattes av en annen tjenestemann.

EF-kommisjonen og EFs medlemsstater skal ha rett til å delta i Den rådgivende komité og til å gi uttrykk for sine synspunkter der. Deres representanter skal likevel ikke ha rett til å stemme.

5. Rådspørningen skal finne sted på et felles møte som EFTAs overvåkingsorgan innkaller til, og som skal holdes tidligst 14 dager etter at innkallingen er sendt. Med innkallingen skal det for hver enkelt sak følge et sammen- drag av saken med angivelse av de viktigste dokumentene og et foreløpig utkast til vedtak.

Med sikte på deltakelse som fastlagt i nr. 4 annet ledd skal EF-kommisjonen motta invitasjon til møtet og de relevante opplysninger som fastlagt i EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 6.

6. Den rådgivende komité kan avgi uttalelse selv om enkelte av medlemmene eller deres stedfortredere ikke er til stede. En rapport om resultatet av rådspørningen skal vedlegges utkastet til vedtak. Rapporten skal ikke offentliggjøres.

Artikkel 11

Anmodning om opplysninger

1. For å utføre de oppgaver det er pålagt ved EØS-avtalens artikkel 55 og 58, ved bestemmelser fastlagt i EØS-avtalens protokoll 23 og vedlegg XIV eller ved bestemmelser i dette kapittel, kan EFTAs overvåkingsorgan innhente alle nødvendige opplysninger fra EFTA-statenes regjeringer og vedkommende myndigheter og fra foretak og foretakssammenslutninger.

2. Når EFTAs overvåkingsorgan sender anmodning om opplysninger til et foretak eller en foretakssammenslutning, skal det samtidig sende kopi av anmodningen til vedkommende myndighet i den EFTA-stat der foretaket eller foretakssammenslutningen har sitt hovedkontor.

3. EFTAs overvåkingsorgan skal i anmodningen angi rettsgrunnlaget for og formålet med anmodningen og vise til de sanksjoner som er fastsatt i artikkel 15 nr. 1 bokstav b i dette kapittel for fremleggelse av uriktige opplysninger.

4. Plikt til å gi opplysninger påligger foretakenes eiere eller deres representanter og når

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

det gjelder juridiske personer eller selskaper, eller sammenslutninger som ikke er juridiske personer, de personer som i henhold til lov eller vedtekter har fullmakt til å representere dem.

5. Dersom et foretak eller en foretakssammenslutning unnlater å gi de opplysninger som kreves innen den frist EFTAs overvåkingsorgan har fastsatt, eller gir ufullstendige opplysninger, skal EFTAs overvåkingsorgan ved vedtak kreve at opplysningene blir gitt. Vedtaket skal angi hvilke opplysninger som kreves, fastsette en rimelig frist for å gi opplysningene og vise til sanksjonene fastsatt i artikkel 15 nr. 1 bokstav b og i artikkel 16 nr. 1 bokstav c og retten til å bringe vedtaket inn for EFTA-domstolen i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og de relevante bestemmelsene i denne avtale, særlig artikkel 36.

6. EFTAs overvåkingsorgan skal samtidig sende kopi av vedtaket til vedkommende myndighet i den EFTA-stat der foretaket eller foretakssammenslutningen har sitt hovedkontor.

Artikkel 12

Undersøkelser innen de enkelte bransjer

1. Dersom utviklingen innen handel, prissingninger, prisstivhet eller andre forhold i en bransje gir grunn til å anta at konkurransen i vedkommende bransje begrenses eller vris innen det territorium som er omfattet av EØS-avtalen, kan EFTAs overvåkingsorgan i samsvar med bestemmelsene i EØS-avtalens protokoll 23 beslutte å foreta en generell undersøkelse, og innenfor rammen av denne undersøkelse anmode foretakene innen bransjen om de opplysninger som er nødvendige for å gjennomføre prinsippene i EØS-avtalens artikkel 53 og 54 og for å utføre de oppgaver det er pålagt.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan særlig pålegge ethvert foretak eller foretakssammenslutning innen vedkommende bransje å gi underretning om samtlige avtaler, beslutninger og former for samordnet opptreden som er unntatt fra melding i henhold til artikkel 4 nr. 2 i dette kapittel og artikkel 1 nr. 2 i kapittel XVI.

3. Når EFTAs overvåkingsorgan foretar en undersøkelse i henhold til nr. 2, skal det også anmode foretak og foretaksgrupper av en størrelse som gir grunn til å anta at de har en dominerende stilling på det territorium som er omfattet av EØS-avtalen, eller i en vesentlig del av det, om å gi EFTAs overvåkingsorgan de opplysninger om foretakenes struktur og handlemåte som er nødvendige for å vurdere deres stilling med hensyn til EØS-avtalens artikkel 54.

4. Artikkel 10 nr. 3-6 og artikkel 11, 13 og 14 får tilsvarende anvendelse.

Artikkel 13

Kontroll gjennomført av EFTA-statenes myndigheter

1. Vedkommende myndigheter i EFTA-statene skal på anmodning fra EFTAs overvåkingsorgan foreta den kontroll EFTAs overvåkingsorgan anser nødvendig i henhold til artikkel 14 nr. 1, eller som det har pålagt ved vedtak i henhold til artikkel 14 nr. 3. Vedkommende myndigheters tjenestemenn i de EFTA-stater som skal foreta kontrollen, skal utøve sin myndighet mot å fremlegge skriftlig fullmakt fra vedkommende myndighet i den EFTA-stat der kontrollen skal foretas. Fullmakten skal angi kontrollens gjenstand og formål.

2. Tjenestemenn ved EFTAs overvåkingsorgan kan, på anmodning fra EFTAs overvåkingsorgan eller fra vedkommende myndighet i den EFTA-stat der kontrollen skal foretas, bistå vedkommende myndighets tjenestemenn i å utføre deres oppgaver.

Artikkel 14

Myndighet for EFTAs overvåkingsorgan til å foreta kontroll

1. EFTAs overvåkingsorgan kan, for å utføre de oppgaver det er pålagt ved EØS-avtalens artikkel 55 og 58, ved bestemmelser i EØS-avtalens protokoll 23 og vedlegg XIV eller ved bestemmelser i dette kapittel, foreta all nødvendig kontroll i foretak og foretakssammenslutninger på en EFTA-stats territorium. For dette formål skal tjenestemenn med fullmakt fra EFTAs overvåkingsorgan ha rett til:

- a) å kontrollere bøker og andre forretningsdokumenter,
- b) å ta kopi av eller utdrag fra bøker og forretningsdokumenter,
- c) å kreve muntlig forklaring på stedet,
- d) å få adgang til alle foretakets lokaler, eiendommer og transportmidler.

2. Tjenestemenn som har fullmakt fra EFTAs overvåkingsorgan til å foreta kontroll, skal utøve sin myndighet mot å fremlegge skriftlig fullmakt der kontrollens gjenstand og formål angis, og der det henvises til sanksjonen fastsatt i artikkel 15 nr. 1 bokstav c for tilfeller der de bøker og forretningsdokumenter som kreves, ikke fremlegges i sin helhet. EFTAs overvåkingsorgan skal i god tid før kontrollen underrette vedkommende myndighet i den EFTA-stat der kontrollen skal fo-

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

retas, om kontrollen og om de bemyndigede tjenestemenns identitet. EFTAs overvåkingsorgan skal også gi slik fullmakt til representanter for EF-kommisjonen som skal delta i kontrollen i samsvar med EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 8 nr. 4.

3. Foretak og foretakssammenslutninger skal ha plikt til å underkaste seg den kontroll som EFTAs overvåkingsorgan har pålagt ved vedtak. Vedtaket skal angi kontrollens gjenstand og formål, fastsette hvilken dag kontrollen skal finne sted, og vise til sanksjonene fastsatt i artikkel 15 nr. 1 bokstav c og i artikkel 16 nr. 1 bokstav d og retten til å bringe vedtaket inn for EFTA-domstolen i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og de relevante bestemmelsene i denne avtale, særlig artikkel 36.

4. EFTAs overvåkingsorgan skal gjøre vedtakene nevnt i nr. 3 etter å ha rådspurt vedkommende myndighet i den EFTA-stat der kontrollen skal foretas.

5. Vedkommende myndighets tjenestemenn i den EFTA-stat der kontrollen skal foretas, kan på anmodning fra denne myndighet eller fra EFTAs overvåkingsorgan bistå tjenestemenn fra EFTAs overvåkingsorgan i å utføre deres oppgaver.

6. Dersom et foretak motsetter seg kontroll som er pålagt i henhold til denne artikkel, skal den berørte EFTA-stat gi de tjenestemenn som har fullmakt fra EFTAs overvåkingsorgan, den bistand de trenger for å gjennomføre kontrollen.

7. For dette formål skal EFTA-statene, etter å ha rådspurt EFTAs overvåkingsorgan, innen seks måneder etter EØS-avtalens ikrafttredelse treffe de nødvendige tiltak.

Artikkel 15

Bøter

1. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak ilegge foretak og foretakssammenslutninger bøter fra 100 til 5000 ECU dersom de forsettlig eller uaktsomt:

- a) gir uriktige eller misvisende opplysninger i en anmodning i henhold til artikkel 2 eller i en melding i henhold til artikkel 4 i dette kapittel eller artikkel 1 i kapittel XVI, eller
- b) gir uriktige opplysninger som svar på en anmodning i henhold til artikkel 11 nr. 3 eller nr. 5 eller artikkel 12, eller unnlater å gi opplysninger innen den frist som er fastsatt i et vedtak i henhold til artikkel 11 nr. 5, eller
- c) ikke fremlegger i sin helhet de bøker og andre forretningsdokumenter som kreves fremlagt ved kontrollene i henhold til ar-

tikkel 13 eller 14 eller nekter å underkaste seg en kontroll pålagt ved vedtak i henhold til artikkel 14 nr. 3.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak ilegge foretak og foretakssammenslutninger bøter fra 1000 til 1 million ECU, eller et høyere beløp inntil 10% av omsetningen siste regnskapsår for hvert av de foretak som har deltatt i overtredelsen, dersom de forsettlig eller uaktsomt:

- a) overtrer bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54, eller
- b) bryter en forpliktelse pålagt i henhold til artikkel 8 nr. 1.

Ved fastsettelse av botens størrelse skal det tas hensyn til overtredelsens grovhet og varighet.

3. Bestemmelsene i artikkel 10 nr. 3-6 får anvendelse.

4. Bot som ilegges ved vedtak i henhold til nr. 1 og nr. 2, er ikke straff.

5. Bøter som fastsatt i nr. 2 bokstav a kan ikke ilegges for handlinger som er foretatt:

- a) etter at melding er gitt til EFTAs overvåkingsorgan og før EFTAs overvåkingsorgan har gjort vedtak om hvorvidt EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 får anvendelse, forutsatt at handlingene ligger innenfor grensen for den virksomhet som er beskrevet i meldingen,
- b) før avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som var i kraft på dagen for EØS-avtalens ikrafttredelse er meldt, forutsatt at melding er gitt innen fristene fastsatt i artikkel 1 nr. 1 og artikkel 3 nr. 2 i kapittel XVI.

6. Nr. 5 får ikke anvendelse fra det tidspunkt EFTAs overvåkingsorgan har underrettet de berørte foretak om at det etter en foreløpig undersøkelse mener at vilkårene for anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 er oppfylt, og at anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 ikke er berettiget.

Artikkel 16

Tvangsmulker

1. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak ilegge foretak og foretakssammenslutninger tvangsmulker fra 50 til 1000 ECU per dag regnet fra den dag EFTAs overvåkingsorgan har fastsatt i vedtaket, for å tvinge dem til:

- a) å bringe til opphør en overtredelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54, i

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

- samsvar med et vedtak i henhold til artikkel 3 i dette kapittel,
- b) å bringe til opphør en handling som er forbudt i henhold til artikkel 8 nr. 3,
  - c) å gi fullstendige og korrekte opplysninger som EFTAs overvåkingsorgan har krevd ved vedtak i henhold til artikkel 11 nr. 5,
  - d) å underkaste seg en kontroll som EFTAs overvåkingsorgan har pålagt ved vedtak i henhold til artikkel 14 nr. 3.

2. Når foretak eller foretakssammenslutninger har oppfylt den forpliktelse som tvangsmulkten ble ilagt for å få oppfylt, kan EFTAs overvåkingsorgan fastsette den endelige tvangsmulkt til et beløp som er lavere enn det som ville følge av det opprinnelige vedtak.

3. Bestemmelsene i artikkel 10 nr. 3-6 får anvendelse.

Artikkel 17

EFTA-domstolens kontroll

EFTA-domstolen skal i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og med de relevante bestemmelsene i denne avtale ha full domsmyndighet i henhold til artikkel 35 i denne avtale til å kontrollere vedtak av EFTAs overvåkingsorgan om fastsettelse av en bot eller tvangsmulkt; den kan oppheve, redusere eller forhøye boten eller tvangsmulkten.

Artikkel 18

ECU

Ved anvendelsen av artikkel 15-17 skal bety ECU som definert av vedkommende myndigheter i De europeiske fellesskap.

Artikkel 19

Uttalelse fra parter og tredjemann

1. Før EFTAs overvåkingsorgan gjør vedtak i henhold til artikkel 2, 3, 6, 8, 15 og 16 i dette kapittel og i artikkel 3 i kapittel XVI, skal det gi berørte foretak og foretakssammenslutninger mulighet til å uttale seg om de innsigelser EFTAs overvåkingsorgan har reist.

2. Dersom EFTAs overvåkingsorgan eller vedkommende myndigheter i EFTAstatene finner det nødvendig, kan de også la andre fysiske eller juridiske personer uttale seg. Når fysiske eller juridiske personer som kan godtgjøre at de har tilstrekkelig interesse, anmoder om å få uttale seg, skal deres anmodning etterkommes.

3. Når EFTAs overvåkingsorgan har til hensikt å utstede negativattest i henhold til artikkel 2 eller gjøre vedtak etter EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3, skal det offentliggjøre hovedinnholdet i vedkommende anmodning

eller melding og oppfordre berørte tredjemenn til å fremlegge sine merknader innen en frist som det fastsetter, og som skal være på minst en måned. Ved offentliggjøringen skal det tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

Artikkel 20

Taushetsplikt

1. Med forbehold for EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 9 nr. 3 skal opplysninger som innhentes ved anvendelse av artikkel 11, 12, 13 og 14 i dette kapittel eller av EØS-avtalens artikkel 58 og protokoll 23, brukes bare til det formål de er innhentet for.

2. Med forbehold for bestemmelsene i artikkel 19 og 21 skal EFTAs overvåkingsorgan og vedkommende myndigheter i EFTAstatene og deres tjenestemenn og andre ansatte ikke gi videre opplysninger de har innhentet ved anvendelse av denne protokoll eller EØS-avtalens artikkel 58 og protokoll 23, og som er av en slik art at de er undergitt taushetsplikt. Denne plikten skal også gjelde representanter for EF-kommisjonen og EFs medlemsstater som deltar i Den rådgivende komité i henhold til artikkel 10 nr. 4 og i høringer i henhold til artikkel 8 nr. 2 i kapittel IV.

3. Bestemmelsene i nr. 1 og 2 skal ikke være til hinder for å offentliggjøre generell informasjon eller oversikter som ikke inneholder opplysninger om bestemte foretak eller foretakssammenslutninger.

Artikkel 21

Offentliggjøring av vedtak

1. EFTAs overvåkingsorgan skal offentliggjøre vedtak gjort i henhold til artikkel 2, 3, 6 og 8 i dette kapittel og i henhold til artikkel 3 i kapittel XVI.

2. Ved offentliggjøringen skal partenes navn og vedtakets hovedinnhold oppgis; det skal tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

Artikkel 22

Særlige bestemmelser

EFTAs overvåkingsorgan kan fremlegge for EFTAstatene for samråd innen Den faste komité i samsvar med artikkel 2 i avtalen om EFTAstatenes faste komité forslag om å unnta bestemte typer avtaler, beslutninger og samordnet opptreden fra forbudet i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 i samsvar med EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

KAPITTEL III

Form, innhold og andre enkeltheter i forbindelse med anmodninger og meldinger

Artikkel 1

Rett til å sende inn anmodning og melding

1. Ethvert foretak som deltar i avtaler, beslutninger eller samordnet opptreden som beskrevet i EØS-avtalens artikkel 53 eller 54, har rett til å sende inn anmodning i henhold til artikkel 2 i kapittel II eller melding i henhold til artikkel 4 i kapittel II og artikkel 1 i kapittel XVI. Dersom bare enkelte av de deltakende foretak sender inn anmodning eller melding, skal de underrette de øvrige deltakende foretak om det.

2. Når representanter for foretak, foretakssammenslutninger eller fysiske eller juridiske personer undertegner anmodninger eller meldinger i henhold til artikkel 2, 3 nr. 1, 3 nr. 2 bokstav b og 4 i kapittel II og artikkel 1 i kapittel XVI, skal de fremlegge skriftlig bevis på sin fullmakt.

3. Ved innsendelse av felles anmodning eller melding skal det utpekes en felles representant.

Artikkel 2

Innsendelse av anmodninger og meldinger

1. Anmodninger og meldinger skal oversendes EFTAs overvåkingsorgan i ni eksemplarer.

2. Dokumenter som vedlegges, skal være originaler eller kopier. Det skal bekreftes at kopier er i samsvar med originalene.

3. Anmodninger og meldinger skal skrives på et offisielt språk i en EFTA-stat eller i Det europeiske fellesskap. Dokumenter som vedlegges, skal sendes inn på originalspråket. Dersom originalspråket ikke er et offisielt språk i en EFTA-stat eller i Det europeiske fellesskap, skal en oversettelse til ett av disse språkene vedlegges.

Artikkel 3

Når anmodninger og meldinger får virkning

Anmodninger og meldinger skal, med forbehold for EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 11, anses fremlagt på det tidspunkt de er mottatt av EFTAs overvåkingsorgan. Når anmodningen eller meldingen sendes i rekommandert brev, skal den anses mottatt den dag avsenderstedets poststempel viser.

Artikkel 4

Innholdet i anmodninger og meldinger

1. Ved anmodninger som sendes inn i henhold til artikkel 2 i kapittel II, og som gjelder

anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1, og ved meldinger i henhold til artikkel 4 i kapittel II eller artikkel 1 nr. 2 i kapittel XVI, skal det benyttes blanketter utstedt for dette formål av EFTA-statenes regjeringer etter felles overenskomst, som vist i tillegg 1, eller av EF-kommisjonen.

2. Anmodninger og meldinger skal inneholde de opplysninger det bes om i blankettene.

3. Flere deltakende foretak kan fremlegge anmodning eller melding på samme blankett.

4. Anmodninger som sendes inn i henhold til artikkel 2 i kapittel II og som gjelder anvendelse av EØS-avtalens artikkel 54, skal inneholde en fullstendig beskrivelse av de faktiske forhold, og særlig må det opplyses hvilken type opptreden det dreier seg om og hvilken stilling foretaket eller foretakene har på det territorium som er omfattet av EØS-avtalen, eller i en vesentlig del av det, med hensyn til de varer eller tjenester det gjelder. Blankettene utstedt av EFTA-statenes regjeringer etter felles overenskomst, som vist i tillegg 1, eller av EF-kommisjonen kan benyttes.

Artikkel 5

Særlige bestemmelser

EFTAs overvåkingsorgan kan, i samsvar med bestemmelsene i artikkel 49 i denne avtale, fremlegge forslag til blanketter og veiledninger for regjeringene i EFTA-statene.

KAPITTEL IV

Uttalelser i henhold til artikkel 19 nr. 1 og 2 i kapittel I

Artikkel 1

Før EFTAs overvåkingsorgan rådspør Den rådgivende komité for konkurransesaker, skal det innhente uttalelser i henhold til artikkel 19 nr. 1 i kapittel II.

Artikkel 2

1. EFTAs overvåkingsorgan skal gi foretakene og foretakssammenslutningene skriftlig underretning om de innsigelser som er reist mot dem. Underretningen skal sendes det enkelte foretak eller den enkelte foretakssammenslutning eller den felles representant de har utpekt.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan underrette partene ved offentliggjøring i EØS-avdelingen i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* dersom det er begrunnet etter forholdene i den enkelte sak, særlig dersom flere foretak skal underrettes og de ikke har utpekt en felles representant. Ved offentliggjøringen skal det tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

3. Bot og tvangsmulkt kan bare ilegges foretak og foretakssammenslutninger når de er underrettet om innsigelsene på den måten som er fastsatt i nr. 1.

4. Når EFTAs overvåkingsorgan underretter foretakene og foretakssammenslutningene om innsigelsene, skal det gi dem en frist til å fremlegge sine merknader for EFTAs overvåkingsorgan.

Artikkel 3

1. Foretak og foretakssammenslutninger skal innen den fastsatte frist fremlegge skriftlige merknader til de innsigelser som er reist mot dem.

2. De kan i sine skriftlige merknader fremlegge alle opplysninger som er relevante for deres forsvar.

3. Som dokumentasjon for de fremlagte opplysningene kan alle tjenlige dokumenter vedlegges. Foretakene og foretakssammenslutningene kan også foreslå at EFTAs overvåkingsorgan innhenter uttalelser fra personer som kan bekrefte opplysningene.

Artikkel 4

EFTAs overvåkingsorgan skal i sitt vedtak bare ta hensyn til de innsigelser som foretak og foretakssammenslutninger har hatt anledning til å uttale seg om.

Artikkel 5

Dersom fysiske eller juridiske personer som godtgjør en tilstrekkelig interesse, anmoder om å få uttale seg i henhold til artikkel 19 nr. 2 i kapittel II, skal EFTAs overvåkingsorgan gi dem anledning til å fremlegge skriftlige merknader innen en bestemt frist.

Artikkel 6

Dersom EFTAs overvåkingsorgan, etter å ha mottatt en anmodning i henhold til artikkel 3 nr. 2 i kapittel II, mener at det på grunnlag av de foreliggende opplysninger ikke kan imøtekomme anmodningen, skal det underrette den som har sendt inn anmodningen, om grunnene til dette, og gi vedkommende en frist til å fremlegge eventuelle skriftlige merknader.

Artikkel 7

1. EFTAs overvåkingsorgan skal gi de personer som har anmodet om det i sine skriftlige merknader, anledning til å uttale seg muntlig dersom de godtgjør en tilstrekkelig interesse, eller dersom EFTAs overvåkingsorgan vil ilegge en bot eller tvangsmulkt.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan også gi

andre personer anledning til å uttale seg muntlig.

Artikkel 8

1. EFTAs overvåkingsorgan skal innkalle de personer som skal uttale seg og fastsette dagen for høring.

2. Det skal omgående sende kopi av innkallingen til vedkommende myndigheter i EFTA-statene, som kan utpeke en tjenestemann til å delta i høringen. EFTAs overvåkingsorgan skal også invitere EF-kommisjonen til å være representert ved høringen. Invitasjonen skal også omfatte EF's medlemsstater.

Artikkel 9

1. Høringene skal ledes av de personer EFTAs overvåkingsorgan utnevner.

2. Personer som er innkalt, skal enten personlig eller være representert ved en lovlig stedfortreder. Foretak og foretakssammenslutninger kan også være representert ved en stedfortreder med behørig fullmakt utpekt blant deres fast ansatte personale.

Personer som uttaler seg til EFTAs overvåkingsorgan, kan bistås av advokater eller rådgivere som har rett til å møte ved EFTA-domstolen, eller av andre kvalifiserte personer.

3. Høringer skal ikke være offentlige. Personene skal høres enkeltvis eller i nærvær av andre innkalte personer. I sistnevnte tilfelle skal det tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

4. Det skal utarbeides en protokoll over hovedinnholdet i de enkelte personers uttalelser, og protokollen skal leses opp og godkjennes av den som har uttalt seg.

Artikkel 10

Med forbehold for bestemmelsene i artikkel 2 nr. 2 skal underretninger og innkallinger fra EFTAs overvåkingsorgan sendes mottakeren i rekommandert brev vedlagt mottakskvittering, eller avleveres mot kvittering.

Artikkel 11

1. Ved fastsettelse av fristene nevnt i artikkel 2, 5 og 6 skal EFTAs overvåkingsorgan ta hensyn til både hvor lang tid som er nødvendig for å utarbeide merknadene og til om saken haster. Fristen skal være minst to uker og kan forlenges.

2. Fristen skal regnes fra dagen etter at underretningene er mottatt eller avlevert.

3. Skriftlige merknader må være mottatt av EFTAs overvåkingsorgan eller postlagt i rekommandert brev før fristen utløper. Dersom fristen utløper en søndag, helligdag eller fri-

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

dag, skal den utløpe ved avslutningen av påfølgende virkedag. Ved beregning av forlengelsen av fristen skal det tas hensyn til helligdager og fridager nevnt i tillegg 2 til denne protokoll når det gjelder tidspunktet for mottakelse av skriftlige merknader, og til helligdager og fridager fastsatt i avsenderlandets lovgivning når det gjelder tidspunktet for avsendelse.

KAPITTEL V

Foreldelse av adgangen til å ilegge økonomiske sanksjoner og av adgangen til tvangsfullbyrdelse av sanksjonene under transport- og konkurransereglene i kapittel II-IV og VI-XIV

Artikkel 1

Foreldelse av adgangen til å ilegge økonomiske sanksjoner

1. EFTAs overvåkningsorgans myndighet til å ilegge bøter eller sanksjoner for overtredelse av EØS-avtalens transport- og konkurranseregler foreldes:

- a) etter tre år ved overtredelse av bestemmelser om foretaks eller foretakssammenslutningers anmodninger eller meldinger og av bestemmelser om innhenting av opplysninger eller gjennomføring av kontroll,
- b) etter fem år ved andre overtredelser.

2. Foreldelsesfristen regnes fra den dag overtredelsen fant sted. Ved vedvarende eller gjentagne overtredelser regnes imidlertid fristen fra den dag overtredelsen opphørte.

Artikkel 2

Avbrytelse av foreldelse av adgangen til å ilegge økonomiske sanksjoner

1. Foreldelse av adgangen til å ilegge økonomiske sanksjoner avbrytes når EFTAs overvåkningsorgan, EF-kommisjonen på anmodning fra EFTAs overvåkningsorgan i henhold til EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 8 eller en EFTA-stat på anmodning fra EFTAs overvåkningsorgan, treffer tiltak med henblikk på å undersøke eller rettsforfølge en overtredelse. Avbrytelse av foreldelsen får virkning fra den dag tiltaket blir meddelt minst ett foretak eller en foretakssammenslutning som har deltatt i overtredelsen.

Tiltak som avbryter foreldelsen, skal blant annet være:

- a) at EFTAs overvåkningsorgan, eller vedkommende myndighet i en EFTA-stat på anmodning fra EFTAs overvåkningsorgan, skriftlig anmoder om opplysninger, eller at

EFTAs overvåkningsorgan gjør vedtak der disse opplysningene kreves,

- b) at EFTAs overvåkningsorgan eller vedkommende myndighet i en EFTA-stat på anmodning fra EFTAs overvåkningsorgan gir sine tjenestemenn skriftlig fullmakt til å gjennomføre kontroll, eller at EFTAs overvåkningsorgan gjør vedtak om å gjennomføre kontroll,
- c) at EFTAs overvåkningsorgan innleder sin saksbehandling,
- d) at EFTAs overvåkningsorgan meddeler sine innsigelser.

2. Avbrytelse av foreldelsen skal gjelde for alle foretak eller foretakssammenslutninger som har deltatt i overtredelsen.

3. Ny foreldelsesfrist regnes fra hver avbrytelse. Foreldelse skal imidlertid inntre senest når en tidsperiode som er dobbelt så lang som foreldelsesfristen har forløpt uten at EFTAs overvåkningsorgan har ilagt bøter eller sanksjoner; denne tidsperioden skal forlenges med en periode som tilsvarer utsettelsen av foreldelsesfristen i samsvar med artikkel 3.

Artikkel 3

Utsettelse av foreldelse av adgangen til å ilegge økonomiske sanksjoner

Foreldelse av adgangen til å ilegge økonomiske sanksjoner skal utsettes så lenge vedtak av EFTAs overvåkningsorgan behandles av EFTA-domstolen i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og de relevante bestemmelsene i denne avtale.

Artikkel 4

Foreldelse av adgangen til tvangsfullbyrdelse

1. EFTAs overvåkningsorgans myndighet til å tvangsfullbyrde vedtak om bøter, sanksjoner eller tvangsmulkt for overtredelse av EØS-avtalens transport- og konkurranseregler foreldes etter fem år.

2. Foreldelsesfristen regnes fra den dag vedtaket er endelig.

Artikkel 5

Avbrytelse av foreldelse av adgangen til tvangsfullbyrdelse

1. Foreldelse av adgangen til tvangsfullbyrdelse avbrytes

- a) ved underretning om vedtak der botens, sanksjonens eller tvangsmulktens opprinnelige beløp blir endret, eller der en anmodning om slik endring blir avslått,
- b) ved tiltak som EFTAs overvåkningsorgan eller en EFTA-stat på anmodning fra EF-

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

TAs overvåkingsorgan treffer for å tvangsinndrive boten, sanksjonen eller tvangsmulkten.

2. Ny foreldelsesfrist regnes fra hver avbrytelse.

Artikkel 6

Utsettelse av foreldelse av adgangen til tvangsfullbyrdelse

Foreldelse av adgangen til tvangsfullbyrdelse skal utsettes

- a) så lenge betalingsutsettelse er gitt, eller
- b) så lenge tvangsfullbyrdelsen er utsatt i henhold til avgjørelse av EFTA-domstolen i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og med de relevante bestemmelsene i denne avtale.

DEL II

TRANSPORT

KAPITTEL VI

Anvendelse av konkurransereglene innen transport med jernbane, på vei og innlands vannvei

På grunn av delingen av teksten i forordning (EØF) nr. 1017/68 mellom EØS-avtalens vedlegg XIV (materielle regler) og dette kapittel (saksbehandlingsregler), finnes den relevante teksten til artikkel 1-5 og artikkel 7-9 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 (forordning (EØF) nr. 1017/68). EFTAs overvåkingsorgan skal avgjøre disse sakene i samsvar med bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 56, særlig nr. 1 bokstav a og b og nr. 3.

Artikkel 1-5

(Ingen tekst)

Artikkel 6

Avtaler som begrenser forstyrrelser som skyldes transportmarkedets struktur

1. Inntil egnede tiltak for å sikre transportmarkedets stabilitet er innført, kan det erklæres at forbudet i artikkel 2 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 (forordning (EØF) nr. 1017/68) ikke får anvendelse på avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som kan tjene til å begrense forstyrrelsene på det aktuelle marked.

2. Vedtak i samsvar med fremgangsmåten i artikkel 14 om ikke å anvende forbudet i artikkel 2 i nevnte rettsakt kan først gjøres når Den faste komité på grunnlag av en rapport fra EFTAs overvåkingsorgan har fastslått at det foreligger en krisesituasjon i hele eller i en del av transportmarkedet.

3. Med forbehold for bestemmelsene i nr. 2 skal et vedtak om ikke å anvende forbudet i artikkel 2 i nevnte rettsakt være avhengig av:

- a) at avtalen, beslutningen eller den samordnede opptreden ikke pålegger de berørte foretak begrensninger som ikke er absolutt nødvendige for å redusere forstyrrelsene, og
- b) at de ikke gir foretakene mulighet til å utelukke konkurranse på en vesentlig del av det berørte transportmarked.

Artikkel 7-9

(Ingen tekst)

Artikkel 10

Behandling av saker etter klage eller av eget tiltak

EFTAs overvåkingsorgan skal etter klage eller av eget tiltak innlede saksbehandling for å bringe en overtredelse av bestemmelsene i artikkel 2 eller artikkel 8 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 (forordning (EØF) nr. 1017/68) til opphør eller for å anvende artikkel 4 nr. 2 i nevnte rettsakt.

Klage kan fremsettes av:

- a) EFTA-stater,
- b) fysiske eller juridiske personer som påberoper seg en berettiget interesse.

Artikkel 11

Avslutning av saker som er behandlet etter klage eller av eget tiltak

1. Dersom EFTAs overvåkingsorgan fastslår en overtredelse av artikkel 2 eller artikkel 8 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 (forordning (EØF) nr. 1017/68), kan det ved vedtak pålegge vedkommende foretak eller foretakssammenslutninger å bringe overtredelsen til opphør.

Med forbehold for de øvrige bestemmelser i dette kapittel og nevnte rettsakt kan EFTAs overvåkingsorgan rette anbefalinger til vedkommende foretak eller foretakssammenslutninger for å bringe overtredelsen til opphør før det gjør vedtak som nevnt i foregående ledd.

2. Nr. 1 får tilsvarende anvendelse på tilfellet nevnt i artikkel 4 nr. 2 i nevnte rettsakt.

3. Dersom EFTAs overvåkingsorgan ved behandlingen av en sak etter klage finner at det på bakgrunn av de forhold det har kjennskap til, ikke er hensiktsmessig å gripe inn mot en avtale, beslutning eller samordnet opptreden på grunnlag av artikkel 2, artikkel 4 nr. 2 eller artikkel 8 i nevnte rettsakt, skal

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

det ved vedtak avvise klagen som ubegrunnet.

4. Dersom EFTAs overvåkningsorgan etter å ha behandlet en sak etter klage eller av eget tiltak finner at en avtale, beslutning eller samordnet opptreden oppfyller vilkårene i artikkel 2 og 5 i nevnte rettsakt, skal det gjøre vedtak i henhold til artikkel 5. Det skal angis i vedtaket fra hvilken dag det får virkning. Dagen kan ligge forut for den dag vedtaket blir gjort.

Artikkel 12

Anvendelse av artikkel 5 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 (forordning (EØF) nr. 1017/68) - Innsigelser

1. Foretak eller foretakssammenslutninger som ønsker å påberope seg bestemmelsene i artikkel 5 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 (forordning (EØF) nr. 1017/68) i forbindelse med avtaler, beslutninger eller samordnet opptreden nevnt i artikkel 2 som de deltar i, kan sende en anmodning til EFTAs overvåkningsorgan.

2. Dersom EFTAs overvåkningsorgan finner at anmodningen kan etterkommes og det er i besittelse av alle tilgjengelige saksopplysninger, og forutsatt at det ikke er innledet saksbehandling mot vedkommende avtale, beslutning eller samordnede opptreden i henhold til artikkel 10, skal det så snart som mulig offentliggjøre i EØS-avdelingen i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* anmodningens hovedinnhold og oppfordre alle berørte tredjemenn til å fremlegge sine merknader for EFTAs overvåkningsorgan innen en frist på 30 dager. Ved offentliggjøringen skal det tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

3. Dersom EFTAs overvåkningsorgan innen en frist på 90 dager fra dagen for offentliggjøringen i EØS-avdelingen i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* ikke underretter de foretak som har sendt inn anmodningen, om at det foreligger alvorlig tvil om hvorvidt artikkel 5 i nevnte rettsakt kommer til anvendelse, skal avtalen, beslutningen eller den samordnede opptreden beskrevet i anmodningen anses for å være unntatt fra forbudet i det tidsrom som er tilbakelagt og i høyst tre år fra den dag anmodningen ble offentliggjort i EØS-avdelingen i *De Europeiske Fellesskaps Tidende*.

Dersom EFTAs overvåkningsorgan etter utløpet av fristen på 90 dager, men før utløpet av fristen på tre år, finner at vilkårene for anvendelse av artikkel 5 i nevnte rettsakt ikke er oppfylt, skal det ved vedtak erklære at forbudet i artikkel 2 i nevnte rettsakt får anvendelse. Vedtaket kan få tilbakevirkende kraft der-

som de berørte parter har gitt uriktige opplysninger, eller dersom de misbruker et unntak fra bestemmelsene i artikkel 2.

4. Dersom EFTAs overvåkningsorgan innen fristen på 90 dager i samsvar med nr. 3 første ledd har underrettet de foretak som har sendt inn anmodningen, skal det undersøke om vilkårene i artikkel 2 og artikkel 5 i nevnte rettsakt er oppfylt.

Dersom EFTAs overvåkningsorgan finner at vilkårene i artikkel 2 og artikkel 5 i nevnte rettsakt er oppfylt, skal det gjøre vedtak etter artikkel 5. Det skal oppgis i vedtaket fra hvilken dag det får virkning. Denne dag kan ligge forut for den dag anmodningen ble fremsatt.

Artikkel 13

Gyldighetsperiode for og tilbakekallelse av vedtak etter artikkel 5 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 (forordning (EØF) nr. 1017/68)

1. I vedtak etter artikkel 5 i nevnte rettsakt i henhold til bestemmelsene i artikkel 11 nr. 4 eller artikkel 12 nr. 4 annet ledd skal det oppgis for hvilket tidsrom vedtaket får anvendelse; dette tidsrom skal i regelen være minst seks år. Det kan knyttes vilkår og forpliktelser til vedtaket.

2. Vedtaket kan fornyes dersom vilkårene i artikkel 5 i nevnte rettsakt fortsatt er oppfylt.

3. EFTAs overvåkningsorgan kan tilbakekalle eller endre vedtaket eller forby partene bestemte handlinger:

- a) når de faktiske forhold er endret på et punkt som var av vesentlig betydning for vedtaket,
- b) når partene ikke overholder en forpliktelse knyttet til vedtaket,
- c) når vedtaket er basert på uriktige opplysninger eller er oppnådd ved svik, eller
- d) når partene misbruker det unntak fra bestemmelsene i artikkel 2 i nevnte rettsakt som er innrømmet dem i vedtaket.

I tilfeller som kommer inn under bokstav b, c og d, kan vedtaket tilbakekalles med tilbakevirkende kraft.

Artikkel 14

Vedtaket etter artikkel 6

1. Avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som nevnt i artikkel 2 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 (forordning (EØF) nr. 1017/68) for hvilke partene vil påberope seg anvendelse av artikkel 6, skal meldes til EFTAs overvåkningsorgan.

2. Vedtak av EFTAs overvåkningsorgan om anvendelse av artikkel 6 av nevnte rettsakt

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen,
og EFTA-avtalen om Den faste komité

skal få virkning først fra den dag det blir gjort. I vedtaket skal det angis i hvilket tidsrom det får anvendelse. Vedtakets gyldighetsperiode skal være høyst tre år fra det tidspunkt Den faste komité fastslår en krisesituasjon på de vilkår som er fastsatt i artikkel 6 nr. 2.

3. EFTAs overvåkingsorgan kan fornye vedtaket dersom Den faste komité på nytt fastslår en krisesituasjon på de vilkår som er fastsatt i artikkel 6 nr. 2, og dersom de øvrige vilkår for anvendelse av artikkel 6 fortsatt er oppfylt.

4. Det kan knyttes vilkår og forpliktelser til vedtaket.

5. EFTAs overvåkingsorgans vedtak skal opphøre å være gyldig senest seks måneder etter at tiltakene nevnt i artikkel 6 nr. 1 er iverksatt.

6. Bestemmelsene i artikkel 13 nr. 3 får anvendelse.

Artikkel 15

Myndighet

Med forbehold for EFTA-domstolens kontroll av vedtaket i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og de relevante bestemmelser i denne avtale, skal EFTAs overvåkingsorgan alene ha myndighet til, på de vilkår som er fastlagt i EØS-avtalens artikkel 56:

- å pålegge forpliktelser i henhold til artikkel 4 nr. 2 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 (forordning (EØF) nr. 1017/68),
- å gjøre vedtak i henhold til artikkel 5 i nevnte rettsakt og artikkel 6 i dette kapittel.

EFTA-statenes myndigheter skal fortsatt ha rett til å avgjøre om vilkårene i artikkel 2 eller artikkel 8 i nevnte rettsakt er oppfylt, inntil EFTAs overvåkingsorgan har innledet saksbehandling med sikte på å utarbeide et vedtak i den aktuelle saken eller har sendt en underretning i henhold til artikkel 12 nr. 3 første ledd.

Artikkel 16

Kontakt med EFTA-statenes myndigheter

1. EFTAs overvåkingsorgan skal gjennomføre den saksbehandling som er fastsatt i dette kapittel, i nær og løpende kontakt med vedkommende myndigheter i EFTAstatene, som skal ha rett til å fremlegge merknader til saksbehandlingen.

2. EFTAs overvåkingsorgan skal umiddelbart oversende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av klager og anmodninger og av de viktigste dokumenter det mottar eller sender ut i forbindelse med saksbehandlingen.

EFTAs overvåkingsorgan skal umiddelbart oversende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av meldinger, klager og underretninger om innledning av saksbehandling av eget tiltak mottatt fra EF-kommisjonen i henhold til EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 2 og 10.

EFTAs overvåkingsorgan skal umiddelbart oversende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av dokumenter mottatt fra EF-kommisjonen i henhold til EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 7.

3. En rådgivende komité for konkurransesaker på transportområdet skal rådspørres før det gjøres vedtak etter endt saksbehandling i henhold til artikkel 10, og før det gjøres vedtak i henhold til artikkel 12 nr. 3 annet ledd, artikkel 12 nr. 4 annet ledd og artikkel 14 nr. 2 og 3. Den rådgivende komité skal også rådspørres før det legges frem forslag etter artikkel 29.

4. Den rådgivende komité skal være sammensatt av tjenestemenn med kompetanse innen transport og i kartell- og monopolspørsmål. Hver EFTA-stat skal som sine representanter utpeke to tjenestemenn, som hver ved forfall kan erstattes av en annen tjenestemann.

EF-kommisjonen og EFs medlemsstater skal ha rett til å delta i Den rådgivende komité og til å gi uttrykk for sine synspunkter der. Deres representanter skal likevel ikke ha rett til å stemme.

5. Rådspørringen skal finne sted på et felles møte som EFTAs overvåkingsorgan innkaller til, og som skal holdes tidligst 14 dager etter at innkalling er sendt. Med innkallingen skal det for hver enkelt sak følge et sammendrag av saken med angivelse av de viktigste dokumentene og et foreløpig utkast til vedtak.

Med sikte på deltakelse som fastlagt i nr. 4 annet ledd skal EF-kommisjonen motta invitasjon til møtet og de relevante opplysninger som fastlagt i EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 6.

6. Den rådgivende komité kan avgi uttalelse selv om enkelte av medlemmene eller deres stedfortredere ikke er til stede. En rapport om resultatet av rådspørringen skal vedlegges utkastet til vedtak. Rapporten skal ikke offentliggjøres.

Artikkel 17

Den faste komités drøfting av prinsipielle spørsmål om transportreglene i EØS-avtalen reist i forbindelse med bestemte saker

1. I saker der det kreves rådspørring etter artikkel 16, skal EFTAs overvåkingsorgan

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

gjøre vedtak først etter utløpet av en frist på 20 dager fra den dag Den rådgivende komité har avgitt sin uttalelse.

2. Før utløpet av fristen nevnt i nr. 1 kan en EFTA-stat anmode om at Den faste komité blir sammenkalt for å drøfte med EFTAs overvåkingsorgan de prinsipielle spørsmål om transportreglene i EØS-avtalen som vedkommende EFTA-stat mener er knyttet til den aktuelle sak der det skal gjøres vedtak.

Den faste komité skal møtes innen en frist på 30 dager etter anmodningen fra vedkommende EFTA-stat for utelukkende å drøfte disse prinsipielle spørsmål.

EFTAs overvåkingsorgan skal gjøre vedtak først etter at den faste komité har hatt møte.

3. Den faste komité kan dessuten på anmodning fra en EFTA-stat eller fra EFTAs overvåkingsorgan når som helst drøfte generelle spørsmål som reises i forbindelse med gjennomføringen av konkurransepolitikken innen transport.

4. I alle tilfeller der Den faste komité anmodes om å komme sammen for å drøfte prinsipielle spørsmål i henhold til nr. 2 eller generelle spørsmål i henhold til nr. 3, skal EFTAs overvåkingsorgan innenfor rammen av dette kapittel ta hensyn til de retningslinjer Den faste komité utarbeider.

Artikkel 18

Undersøkelse av transportsektorer

1. Dersom utviklingen innen transport, svingninger eller stivhet i transportpriser eller andre forhold gir grunn til å anta at konkurransen innen transport begrenses eller vris på det territorium som er omfattet av EØS-avtalen, i et bestemt geografisk område eller i en eller flere transportforbindelser eller en eller flere bestemte kategorier persontransport eller godtransport, kan EFTAs overvåkingsorgan i samsvar med bestemmelsene i EØS-avtalens protokoll 23 beslutte å foreta en generell undersøkelse av den aktuelle sektor, og innenfor rammen av denne undersøkelse anmode transportforetakene i denne sektor om de opplysninger og den dokumentasjon som er nødvendig for å gjennomføre prinsippene i artikkel 2-5, artikkel 7 og 8 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 (forordning (EØF) nr. 1017/68) og artikkel 6 i dette kapittel.

2. Når EFTAs overvåkingsorgan foretar en undersøkelse i henhold til nr. 1, skal det også anmode foretak og foretaksgrupper av en størrelse som gir grunn til å anta at de har en dominerende stilling på det territorium som

er omfattet av EØS-avtalen eller i en vesentlig del av det, om å gi EFTAs overvåkingsorgan de opplysninger om foretakenes struktur og handlemåte som er nødvendige for å vurdere deres stilling med hensyn til bestemmelsene i artikkel 8 i nevnte rettsakt.

3. Artikkel 16 nr. 2-6 og artikkel 17, 19, 20 og 21 får anvendelse.

Artikkel 19

Anmodning om opplysninger

1. For å utføre de oppgaver det er pålagt ved EØS-avtalens artikkel 55 og 58, bestemmer fastlagt i EØS-avtalens protokoll 23 og vedlegg XIV eller bestemmelser i dette kapittel, kan EFTAs overvåkingsorgan innhente alle nødvendige opplysninger fra regjeringer og vedkommende myndigheter i EFTA-statene og fra foretak og foretakssammenslutninger.

2. Når EFTAs overvåkingsorgan sender anmodning om opplysninger til et foretak eller en foretakssammenslutning, skal det samtidig sende kopi av anmodningen til vedkommende myndighet i EFTA-staten der foretaket eller foretakssammenslutningen har sitt hovedkontor.

3. I anmodningen skal EFTAs overvåkingsorgan angi rettsgrunnlaget for og formålet med anmodningen og vise til de sanksjoner som er fastsatt i artikkel 22 nr. 1 bokstav b for å fremlegge uriktige opplysninger.

4. Plikt til å gi opplysninger påligger foretakenes eiere eller deres representanter og når det gjelder juridiske personer eller selskaper eller sammenslutninger som ikke er juridiske personer, de personer som i henhold til lov eller vedtekter har fullmakt til å representere dem.

5. Dersom et foretak eller en foretakssammenslutning ikke gir de opplysninger det anmodes om innen den frist EFTAs overvåkingsorgan har fastsatt, eller gir ufullstendige opplysninger, skal EFTAs overvåkingsorgan ved vedtak kreve opplysningene gitt. Vedtaket skal angi hvilke opplysninger som kreves, fastsette en rimelig frist for å gi opplysningene og vise til sanksjonene nevnt i artikkel 22 nr. 1 bokstav b og artikkel 23 nr. 1 bokstav c og til retten til å bringe vedtaket inn for EFTA-domstolen i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og de relevante bestemmelsene i denne avtale, særlig artikkel 36.

6. EFTAs overvåkingsorgan skal samtidig sende kopi av vedtaket til vedkommende myndighet i EFTA-staten der foretaket eller foretakssammenslutningen har sitt hovedkontor.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 20

Kontroll gjennomført av EFTA-statenes myndigheter

1. På anmodning fra EFTAs overvåkingsorgan skal vedkommende myndigheter i EFTA-statene foreta den kontroll som EFTAs overvåkingsorgan anser nødvendig i henhold til artikkel 21 nr. 1, eller som det har pålagt ved vedtak i henhold til artikkel 21 nr. 3. Vedkommende myndigheters tjenestemenn i den EFTA-stat som skal foreta kontroll, skal utøve sin myndighet mot å fremlegge skriftlig fullmakt fra vedkommende myndighet i den EFTA-stat der kontrollen finner sted. Fullmakten skal angi kontrollens gjenstand og formål.

2. Tjenestemenn ved EFTAs overvåkingsorgan kan, på anmodning fra EFTAs overvåkingsorgan eller fra vedkommende myndighet i EFTA-staten der kontrollen finner sted, bistå vedkommende myndighets tjenestemenn i å utføre deres oppgaver.

Artikkel 21

Myndighet for EFTAs overvåkingsorgan til å foreta kontroll

1. EFTAs overvåkingsorgan kan, for å utføre de oppgaver det er pålagt ved EØS-avtalens artikkel 55 og 58, ved bestemmelser i EØS-avtalens protokoll 23 og vedlegg XIV eller ved bestemmelser i dette kapittel, foreta all nødvendig kontroll i foretak og foretakssammenslutninger på en EFTA-stats territorium. For dette formål skal tjenestemenn med fullmakt fra EFTAs overvåkingsorgan, ha rett til:

- a) å kontrollere bøker og andre forretningsdokumenter,
- b) å ta kopi av eller utdrag fra bøker og forretningsdokumenter,
- c) å kreve muntlig forklaring på stedet,
- d) å få adgang til foretakenes lokaler, eiendommer og transportmidler.

2. Tjenestemenn som har fullmakt fra EFTAs overvåkingsorgan til å foreta kontroll, skal utøve sin myndighet mot å fremlegge en skriftlig fullmakt der kontrollens gjenstand og formål oppgis, og der det vises til at sanksjonene nevnt i artikkel 22 nr. 1 bokstav c får anvendelse dersom de bøker eller forretningsdokumenter som kreves, ikke fremlegges i sin helhet.

I god tid før kontrollen foretas, skal EFTAs overvåkingsorgan underrette vedkommende myndighet i EFTA-staten der kontrollen skal finne sted, om kontrollen og om identiteten til de tjenestemenn som har fullmakt til å

gjennomføre den. EFTAs overvåkingsorgan skal også gi slik fullmakt til representanter for EF-kommisjonen som skal delta i kontrollen i samsvar med EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 8 nr. 4.

3. Foretak og foretakssammenslutninger skal være forpliktet til å underkaste seg den kontroll som EFTAs overvåkingsorgan har gjort vedtak om. Vedtaket skal angi kontrollens gjenstand og formål, fastsette hvilken dag kontrollen skal finne sted og vise til sanksjonene nevnt i artikkel 22 nr. 1 bokstav c og artikkel 23 nr. 1 bokstav d og retten til å bringe vedtaket inn for EFTA-domstolen.

4. EFTAs overvåkingsorgan skal gjøre vedtak i henhold til nr. 3 etter å ha innhentet uttalelse fra vedkommende myndighet i EFTA-staten der kontrollen skal finne sted.

5. Vedkommende myndighets tjenestemenn i den EFTA-stat der kontrollen finner sted, kan på anmodning fra denne myndighet eller fra EFTAs overvåkingsorgan bistå tjenestemenn fra EFTAs overvåkingsorgan i å utføre sine oppgaver.

6. Dersom et foretak motsetter seg kontroll påbudt i henhold til denne artikkel, skal den berørte EFTA-staten gi tjenestemenn med fullmakt fra EFTAs overvåkingsorgan den bistand de trenger for å gjennomføre kontrollen. For dette formål skal EFTAstatene, etter å ha rådspurt EFTAs overvåkingsorgan, treffe de nødvendige tiltak innen seks måneder etter EØS-avtalens ikrafttredelse.

Artikkel 22

Bøter

1. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak ilegge foretak og foretakssammenslutninger bøter fra 100 til 5 000 ECU dersom de forsettlig eller uaktsomt:

- a) gir uriktige eller misvisende opplysninger i en anmodning i henhold til artikkel 12 eller i en melding i henhold til artikkel 14,
- b) gir uriktige opplysninger som svar på en anmodning i henhold til artikkel 18 eller artikkel 19 nr. 3 eller 5, eller unnlater å gi opplysninger innen den frist som er fastsatt i et vedtak i henhold til artikkel 19 nr. 5,
- c) ikke fremlegger i sin helhet de bøker eller andre forretningsdokumenter det anmodes om under en kontroll i henhold til artikkel 20 eller 21, eller nekter å underkaste seg en kontroll pålagt ved vedtak i henhold til artikkel 21 nr. 3.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak ilegge foretak og foretakssammenslutning

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

ger bøter fra 1 000 til 1 million ECU, eller et høyere beløp inntil 10% av omsetningen siste regnskapsår for hvert foretak som har deltatt i overtredelsen, dersom de forsettlig eller uaktsomt:

- a) overtrer bestemmelsene i artikkel 2 eller artikkel 8 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 (forordning (EØF) nr. 1017/68), eller
- b) bryter en forpliktelse pålagt i henhold til artikkel 13 nr. 1 eller artikkel 14 nr. 4.

Ved fastsettelse av botens størrelse skal det tas hensyn til overtredelsens grovhet og varighet.

3. Artikkel 16 nr. 3-6 og artikkel 17 får anvendelse.

4. Bot som ilegges ved vedtak i henhold til nr. 1 og 2, er ikke straff.

Artikkel 23

Tvangsmulfter

1. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak illegge foretak og foretakssammenslutninger tvangsmulfter fra 50 til 1 000 ECU per dag regnet fra den dag som er fastsatt i vedtaket, for å tvinge dem til:

- a) å bringe til opphør en overtredelse av bestemmelsene i artikkel 2 eller artikkel 8 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 (forordning (EØF) nr. 1017/68) som EFTAs overvåkingsorgan har gitt pålegg om i henhold til artikkel 11 i dette kapittel, eller å overholde en forpliktelse pålagt i henhold til artikkel 4 nr. 2 i nevnte rettsakt,
- b) å bringe til opphør en handling som er forbudt i henhold til artikkel 13 nr. 3,
- c) å gi opplysninger EFTAs overvåkingsorgan har krevd ved vedtak i henhold til artikkel 19 nr. 5, i fullstendig og korrekt form,
- d) å underkaste seg en kontroll pålagt ved vedtak i henhold til artikkel 21 nr. 3.

2. Når foretakene eller foretakssammenslutningene har oppfylt den forpliktelse som tvangsmulften ble ilagt for å få oppfylt, kan EFTAs overvåkingsorgan fastsette den endelige tvangsmulften til et lavere beløp enn det som ville følge av det opprinnelige vedtak.

3. Bestemmelsene i artikkel 16 nr. 3-6 og artikkel 17 får anvendelse.

Artikkel 24

EFTA-domstolens kontroll

EFTA-domstolen skal i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og med de relevante

bestemmelsene i denne avtale ha full domsmyndighet i henhold til artikkel 35 i denne avtale til å kontrollere vedtak av EFTAs overvåkingsorgan om fastsettelse av en bot eller tvangsmulkt; den kan oppheve, redusere eller forhøye boten eller tvangsmulkten.

Artikkel 25

ECU

Ved anvendelsen av artikkel 22-24 skal betydning av ECU som definert av vedkommende myndigheter i De europeiske fellesskap.

Artikkel 26

Uttalelse fra parter og tredjemann

1. Før EFTAs overvåkingsorgan gjør vedtak i henhold til artikkel 11, artikkel 12 nr. 3 annet ledd, artikkel 12 nr. 4, artikkel 13 nr. 3, artikkel 14 nr. 2 og 3, artikkel 22 og artikkel 23, skal det gi de berørte foretak og foretakssammenslutninger mulighet til å uttale seg om de innsigelser EFTAs overvåkingsorgan har reist.

2. Dersom EFTAs overvåkingsorgan eller vedkommende myndigheter i EFTAstatene finner det nødvendig, kan de også la andre fysiske eller juridiske personer uttale seg. Når fysiske eller juridiske personer som kan godtgjøre tilstrekkelig interesse, anmoder om å få uttale seg, skal anmodningen etterkommes.

3. Når EFTAs overvåkingsorgan har til hensikt å gjøre vedtak i henhold til artikkel 5 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 (forordning (EØF) nr. 1017/68) eller artikkel 6 i dette kapittel, skal det offentliggjøre hovedinnholdet i vedkommende avtale, beslutning eller samordnede opptreden, og samtidig oppfordre alle berørte tredjemenn til å fremlegge sine merknader innen den frist EFTAs overvåkingsorgan fastsetter, og som skal være minst en måned. Ved offentliggjøringen skal det tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

Artikkel 27

Taushetsplikt

1. Med forbehold for EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 9 skal opplysninger som innhentes ved anvendelse av artikkel 18, 19, 20 og 21 i dette kapittel eller EØS-avtalens artikkel 58 og protokoll 23, brukes bare til det formål de er innhentet.

2. Med forbehold for bestemmelsene i artikkel 26 og 28 skal EFTAs overvåkingsorgan og vedkommende myndigheter i EFTAstatene, deres tjenestemenn og andre ansatte ikke gi videre opplysninger som er innhentet

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

ved anvendelse av denne protokoll eller EØS-avtalens artikkel 58 og protokoll 23, og som er av en slik art at de er undergitt taushetsplikt. Denne plikten skal også gjelde representanter for EF-kommisjonen og EFs medlemsstater som deltar i Den rådgivende komité i henhold til artikkel 16 nr. 4 og i høringer i henhold til kapittel VIII artikkel 8 nr. 2.

3. Bestemmelsene i nr. 1 og 2 skal ikke være til hinder for å offentliggjøre generell informasjon eller oversikter som ikke inneholder opplysninger om bestemte foretak eller foretakssammenslutninger.

Artikkel 28 Offentliggjøring av vedtak

1. EFTAs overvåkingsorgan skal offentliggjøre vedtak gjort i henhold til artikkel 11, artikkel 12 nr. 3 annet ledd, artikkel 12 nr. 4, artikkel 13 nr. 3 og artikkel 14 nr. 2 og 3.

2. Ved offentliggjøringen skal partenes navn og vedtakets hovedinnhold oppgis; det skal tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

Artikkel 29 Særlige bestemmelser

EFTAs overvåkingsorgan kan, i samsvar med bestemmelsene i artikkel 49 i denne avtale, fremlegge forslag til blanketter for bruk ved klage i henhold til artikkel 10, anmodninger i henhold til artikkel 12 og meldinger i henhold til artikkel 14 nr. 1, samt forslag til veiledninger til blankettene.

KAPITTEL VII

Form, innhold og andre enkeltheter i forbindelse med klager i henhold til artikkel 10, anmodninger i henhold til artikkel 12 og meldinger i henhold til artikkel 14 nr. 1 i kapittel VI

Artikkel 1

Klager

1. Klage i henhold til artikkel 10 i kapittel VI skal fremsettes skriftlig på et offisielt språk i en EFTA-stat eller i Det europeiske fellesskap; den kan fremsettes på blanketter utstedt for dette formålet etter avtale mellom regjeringene i EFTA-statene, som vist i tillegg 3, eller av EF-kommisjonen.

2. Når representanter for foretak, foretakssammenslutninger eller fysiske eller juridiske personer undertegner klagen, skal de fremlegge skriftlig bevis på sin fullmakt.

Artikkel 2

Rett til å sende inn anmodning og melding

1. Ethvert foretak som deltar i avtaler, beslutninger eller samordnet opptreden nevnt i artikkel 2 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 (forordning (EØF) nr. 1017/68), skal ha rett til å sende inn anmodning i henhold til artikkel 12 eller melding i henhold til artikkel 14 nr. 1 i kapittel VI. Dersom bare enkelte av de deltakende foretak sender inn anmodning eller melding, skal de underrette de øvrige deltakende foretak om det.

2. Når representanter for foretak, foretakssammenslutninger eller fysiske eller juridiske personer undertegner anmodninger i henhold til artikkel 12 og meldinger i henhold til artikkel 14 nr. 1 i kapittel VI, skal de fremlegge skriftlig bevis på sin fullmakt.

3. Ved innsendelse av felles anmodning skal det utpekes en felles representant.

Artikkel 3

Innsendelse av anmodninger og meldinger

1. Ved innsendelse av anmodning i henhold til artikkel 12 i kapittel VI skal det benyttes blanketter utstedt for dette formål av EFTA-statenes regjeringer etter felles overenskomst, som vist i tillegg 4, eller av EF-kommisjonen.

2. Ved innsendelse av melding i henhold til artikkel 14 nr. 1 i kapittel VI skal det benyttes blanketter utstedt for dette formål av EFTA-statenes regjeringer etter felles overenskomst, som vist i tillegg 5, eller av EF-kommisjonen.

3. Flere deltakende foretak kan sende inn anmodning eller melding på samme blankett.

4. Anmodninger og meldinger skal inneholde de opplysninger det bes om i blankettene.

5. Anmodninger, meldinger og vedlegg skal sendes EFTAs overvåkingsorgan i ni eksemplarer.

6. Dokumenter som vedlegges, skal være originaler eller kopier. Det skal bekreftes at kopier er i samsvar med originalene.

7. Anmodninger og meldinger skal skrives på et offisielt språk i en EFTA-stat eller i Det europeiske fellesskap. Dokumenter som vedlegges, skal sendes inn på originalspråket. Dersom originalspråket ikke er ett av de offisielle språkene, skal en oversettelse til ett av disse språkene vedlegges.

Artikkel 4

Særlige bestemmelser

EFTAs overvåkingsorgan kan, i samsvar med artikkel 49 i denne avtale, fremlegge for-

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

slag til blanketter og veiledninger for regjeringene i EFTA-statene.

KAPITTEL VIII

Uttalelser i henhold til artikkel 26 nr. 1 i kapittel VI

Artikkel 1

Før EFTAs overvåkingsorgan rådspør Den rådgivende komité for konkurransesaker på transportområdet, skal det innhente uttalelser i henhold til artikkel 26 nr. 1 i kapittel VI.

Artikkel 2

1. EFTAs overvåkingsorgan skal gi foretakene og foretakssammenslutningene skriftlig underretning om de innsigelser som er reist mot dem. Underretningen skal sendes hvert enkelt foretak eller den felles representant de har utpekt.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan underrette partene ved offentliggjøring i EØS-avdelingen i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* dersom det er begrunnet etter forholdene i den enkelte sak, særlig dersom flere foretak skal underrettes og de ikke har utpekt en felles representant. Ved offentliggjøringen skal det tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

3. Bot og tvangsmulkt kan ilegges foretak og foretakssammenslutninger bare når de er underrettet om innsigelsene på den måten som er fastsatt i nr. 1.

4. Når EFTAs overvåkingsorgan underretter foretakene og foretakssammenslutningene om innsigelsene, skal det gi dem en frist til å fremlegge sine merknader for EFTAs overvåkingsorgan.

Artikkel 3

1. Foretak og foretakssammenslutninger skal innen den fastsatte frist fremlegge skriftlige merknader til de innsigelser som er reist mot dem.

2. De kan i sine skriftlige merknader fremlegge alle opplysninger som er relevante for deres forsvar.

3. Som dokumentasjon for de fremlagte opplysningene kan alle tjenlige dokumenter vedlegges. Foretakene og foretakssammenslutningene kan også foreslå at EFTAs overvåkingsorgan innhenter uttalelser fra personer som kan bekrefte opplysningene.

Artikkel 4

EFTAs overvåkingsorgan skal i sitt vedtak bare ta hensyn til de innsigelser som foretak og foretakssammenslutninger har hatt anledning til å uttale seg om.

Artikkel 5

Dersom fysiske eller juridiske personer som godtgjør en tilstrekkelig interesse, anmoder om å få uttale seg i henhold til artikkel 26 nr. 2 i kapittel VI, skal EFTAs overvåkingsorgan gi dem anledning til å fremlegge skriftlige merknader innen en bestemt frist.

Artikkel 6

Dersom EFTAs overvåkingsorgan etter å ha mottatt en klage i henhold til artikkel 10 annet ledd i kapittel VI mener at det på grunnlag av de foreliggende opplysninger ikke kan ta klagen til følge, skal det underrette klageren om grunnene til dette og gi vedkommende en frist til å fremlegge eventuelle skriftlige merknader.

Artikkel 7

1. EFTAs overvåkingsorgan skal gi de personer som har anmodet om det i sine skriftlige merknader, anledning til å uttale seg muntlig dersom de godtgjør en tilstrekkelig interesse eller dersom EFTAs overvåkingsorgan vil ilegge dem bot eller tvangsmulkt.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan også gi andre personer anledning til å uttale seg muntlig.

Artikkel 8

1. EFTAs overvåkingsorgan skal innkalle de personer som skal uttale seg og fastsette dagen for høring.

2. Det skal omgående sende kopi av innkallingen til vedkommende myndigheter i EFTA-statene, som kan utpeke en tjenestemann til å delta i høringen. EFTAs overvåkingsorgan skal også invitere EF-kommisjonen til å være representert ved høringen. Invitasjonen skal også omfatte EFs medlemsstater.

Artikkel 9

1. Høringene skal ledes av de personer EFTAs overvåkingsorgan utnevner.

2. Personer som er innkalt, skal enten møte personlig eller være representert ved en lovlig stedfortreder. Foretak og foretakssammenslutninger kan også være representert ved en representant med behørig fullmakt utpekt blant deres fast ansatte personale.

Personer som uttaler seg til EFTAs overvåkingsorgan, kan bistås av advokater eller rådgivere som har rett til å møte ved EFTA-domstolen, eller av andre kvalifiserte personer.

3. Høringer skal ikke være offentlige. Personene skal høres enkeltvis eller i nærvær av andre innkalte personer. I sistnevnte tilfelle skal det tas hensyn til foretakenes berettigede

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

4. Det skal utarbeides en protokoll over hovedinnholdet i de enkelte personers uttalelser, og protokollen skal leses opp og godkjennes av den som har uttalt seg.

Artikkel 10

Med forbehold for bestemmelsene i artikkel 2 nr. 2 skal underretninger og innkallinger fra EFTAs overvåkingsorgan sendes mottakeren i rekommandert brev vedlagt mottakskvittering, eller avleveres mot kvittering.

Artikkel 11

1. Ved fastsettelse av fristene nevnt i artikkel 2, 5 og 6 skal EFTAs overvåkingsorgan ta hensyn til både hvor lang tid som er nødvendig for å utarbeide merknadene og til om saken haster. Fristen skal være minst to uker og kan forlenges.

2. Fristen skal regnes fra dagen etter at underretningene er mottatt eller avlevert.

3. Skriftlige merknader må være mottatt av EFTAs overvåkingsorgan eller postlagt i rekommandert brev før fristen utløper. Dersom fristen utløper en søndag, helligdag eller fridag, skal den utløpe ved avslutningen av påfølgende virkedag. Ved beregning av forlengelse av fristen skal det tas hensyn til helligdager og fridager nevnt i tillegg 2 til denne protokollen når det gjelder tidspunktet for mottakelse av skriftlige merknader, og til helligdager og fridager fastsatt i avsenderlandets lovgivning når det gjelder tidspunktet for avsendelse.

KAPITTEL IX

Regler om anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 og 54 på sjøtransport

På grunn av delingen av teksten i forordning (EØF) nr. 4056/86 mellom EØS-avtalens vedlegg XIV (materielle regler) og dette kapittel (saksbehandlingsregler), finnes den relevante teksten til avsnitt I artikkel 1-9 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 11 (forordning (EØF) nr. 4056/86). EFTAs overvåkingsorgan skal avgjøre disse sakene i samsvar med bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 56, særlig nr. 1 bokstav a og b og nr. 3.

AVSNITT I

Artikkel 1-9

(Ingen tekst)

AVSNITT II

Saksbehandlingsregler

Artikkel 10

Behandling av saker etter klage eller av eget tiltak

EFTAs overvåkingsorgan skal etter klage eller av eget tiltak innlede saksbehandling for å bringe en overtredelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller 54 til opphør eller for å anvende artikkel 7 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 11 (forordning (EØF) nr. 4056/86).

Klage kan fremsettes av:

- a) EFTA-stater,
- b) fysiske eller juridiske personer som påberoper seg en berettiget interesse.

Artikkel 11

Avslutning av saker som er behandlet etter klage eller av eget tiltak

1. Dersom EFTAs overvåkingsorgan fastslår en overtredelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54, kan det ved vedtak pålegge vedkommende foretak og foretaks-sammenslutninger å bringe overtredelsen til opphør.

Med forbehold for de øvrige bestemmelser i dette kapittel og bestemmelser i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 11 (forordning (EØF) nr. 4056/86) kan EFTAs overvåkingsorgan rette anbefalinger til vedkommende foretak og foretaks-sammenslutninger med sikte på å bringe overtredelsen til opphør før det gjør vedtak som nevnt i foregående ledd.

2. Nr. 1 får også anvendelse på tilfeller omhandlet i artikkel 7 i nevnte rettsakt.

3. Dersom EFTAs overvåkingsorgan etter å ha behandlet en klage, kommer til den konklusjon at det på grunnlag av de forhold det har kjennskap til, ikke er grunn til å gripe inn i henhold til EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54 eller artikkel 7 i nevnte rettsakt overfor en avtale, beslutning eller opptreden, skal det ved vedtak avvise klagen som ubegrunnet.

4. Dersom EFTAs overvåkingsorgan etter å ha behandlet en sak etter klage eller av eget tiltak kommer til den konklusjon at en avtale, beslutning eller samordnet opptreden oppfyller vilkårene i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 og 3, skal det gjøre vedtak etter artikkel 53 nr. 3. I vedtaket skal det opplyses om fra hvilken dag vedtaket får virkning. Denne dag kan ligge forut for den dag vedtaket gjøres.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 12

Anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 - Innsigelser

1. Foretak og foretakssammenslutninger som ønsker å påberope seg EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 i forbindelse med avtaler, beslutninger og samordnet opptreden nevnt i artikkel 53 nr. 1 som de deltar i, skal sende inn anmodning om dette til EFTAs overvåkningsorgan, med forbehold for EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 11.

2. Dersom EFTAs overvåkningsorgan finner at anmodningen kan etterkommes og de er i besittelse av alle tilgjengelige saksopplysninger, og forutsatt at det ikke er innledet saksbehandling mot vedkommende avtale, beslutning eller samordnede opptreden i henhold til artikkel 10, skal det så snart som mulig offentliggjøre i EØS-avdelingen i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* anmodningens hovedinnhold og oppfordre alle berørte tredjemenn og EFTA-statene til å fremlegge sine merknader for EFTAs overvåkningsorgan innen en frist på 30 dager. Ved offentliggjøringen skal det tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

3. Dersom EFTAs overvåkningsorgan innen en frist på 90 dager fra offentliggjøringen i EØS-avdelingen i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* ikke underretter de foretak som har sendt inn anmodning om at det er betydelig tvil om hvorvidt artikkel 53 nr. 3 kommer til anvendelse, skal avtalen, beslutningen eller den samordnede opptreden, slik den er beskrevet i anmodningen, anses som unntatt fra forbudet i det tidsrom som allerede er tilbakelagt og for høyst seks år fra den dag anmodningen ble offentliggjort i EØS-avdelingen i *De Europeiske Fellesskaps Tidende*.

Dersom EFTAs overvåkningsorgan etter utløpet av fristen på 90 dager, men før utløpet av fristen på seks år, fastslår at vilkårene for anvendelse av artikkel 53 nr. 3 ikke er oppfylt, skal det gjøre et vedtak der det erklæres at forbudet i artikkel 53 nr. 1 skal få anvendelse. Vedtaket kan få tilbakevirkende kraft dersom de berørte parter har gitt uriktige opplysninger eller dersom de misbruker unntaket fra bestemmelsene i artikkel 53 nr. 1.

4. EFTAs overvåkningsorgan kan gi de foretak som har sendt inn anmodningen, en underretning som nevnt i nr. 3 første ledd, og det skal gjøre det dersom en EFTA-stat anmoder om det innen en frist på 45 dager fra den dag disse foretaks anmodning ble oversendt EFTA-staten i samsvar med artikkel 15 nr. 2. EFTA-statens anmodning skal være begrunnet med hensyn som er basert på EØS-avtalens konkurranseregler.

Dersom EFTAs overvåkningsorgan fastslår at vilkårene i artikkel 53 nr. 1 og 3 er oppfylt, skal det gjøre vedtak etter artikkel 53 nr. 3. I vedtaket skal det opplyses fra hvilken dag vedtaket får virkning. Denne dag kan ligge forut for den dag anmodningen ble fremsatt.

Artikkel 13

Gyldighetsperiode for og tilbakekallelse av vedtak etter EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3

1. Ved vedtak etter artikkel 53 nr. 3, gjort i samsvar med bestemmelsene i artikkel 11 nr. 4 eller artikkel 12 nr. 4 annet ledd, skal det opplyses om vedtakets gyldighetsperiode; vanligvis skal denne perioden ikke være kortere enn seks år. Det kan knyttes vilkår og forpliktelser til vedtaket.

2. Vedtaket kan fornyes dersom vilkårene i artikkel 53 nr. 3 fortsatt er oppfylt.

3. EFTAs overvåkningsorgan kan tilbakekalle eller endre vedtaket eller forby partene bestemte handlinger:

- a) når de faktiske forhold er endret på et punkt som var av vesentlig betydning for vedtaket,
- b) når partene ikke overholder en forpliktelse knyttet til vedtaket,
- c) når vedtaket er basert på uriktige opplysninger eller er oppnådd ved svik, eller
- d) når partene misbruker det unntak fra bestemmelsene i artikkel 53 nr. 1 som er innrømmet dem i vedtaket.

I tilfeller som kommer inn under bokstav b, c eller d, kan vedtaket tilbakekalles med tilbakevirkende kraft.

Artikkel 14

Myndighet

Med forbehold for EFTA-domstolens kontroll av vedtaket i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og de relevante bestemmelser i denne avtale, skal EFTAs overvåkningsorgan alene ha myndighet til, på de vilkår som er fastlagt i EØS-avtalens artikkel 56:

- å pålegge forpliktelser i henhold til artikkel 7 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 11 (forordning (EØF) nr. 4056/86),
- å gjøre vedtak etter EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3.

EFTA-statenes myndigheter skal fortsatt ha rett til å avgjøre om vilkårene i artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54 er oppfylt inntil EFTAs overvåkningsorgan har tatt skritt for å utar-

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen,
og EFTA-avtalen om Den faste komité

beide vedtak om det aktuelle tilfellet eller har sendt en underretning nevnt i artikkel 12 nr. 3 første ledd.

Artikkel 15

Kontakt med EFTA-statenes myndigheter

1. EFTAs overvåkingsorgan skal gjennomføre den saksbehandling som er fastsatt i dette kapittel, i nær og løpende kontakt med vedkommende myndigheter i EFTA-statene, som skal ha rett til å fremlegge merknader til saksbehandlingen.

2. EFTAs overvåkingsorgan skal umiddelbart oversende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av klagene og anmodningene samt de viktigste dokumenter som er blitt sendt EFTAs overvåkingsorgan eller som det sender ut i forbindelse med saksbehandlingen.

EFTAs overvåkingsorgan skal umiddelbart oversende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av meldinger, klager og underretninger om innledning av saksbehandling av eget tiltak mottatt fra EF-kommisjonen i henhold til EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 2 og 10.

EFTAs overvåkingsorgan skal umiddelbart oversende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av dokumenter mottatt fra EF-kommisjonen i henhold til EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 7.

3. En rådgivende komité for konkurranse-saker på sjøtransportområdet skal rådspørres før det gjøres vedtak som følge av bestemmelsene i artikkel 10, og før det gjøres vedtak i henhold til artikkel 12 nr. 3 annet ledd eller artikkel 12 nr. 4 annet ledd. Den rådgivende komité skal også rådspørres før det legges frem forslag etter artikkel 26.

4. Den rådgivende komité skal være sammensatt av tjenestemenn med kompetanse innen sjøtransport og konkurranserett. Hver EFTA-stat skal utpeke som sine representanter to tjenestemenn, som hver ved forfall kan erstattes av en annen tjenestemann.

EF-kommisjonen og EFs medlemsstater skal ha rett til å delta i Den rådgivende komité og til å gi uttrykk for sine synspunkter der. Deres representanter skal likevel ikke ha rett til å stemme.

5. Rådspørningen skal finne sted på et felles møte som EFTAs overvåkingsorgan innkaller til og som skal holdes tidligst 14 dager etter at innkalling er sendt. Med innkallingen skal det for hver enkelt sak følge et sammen- drag av saken med angivelse av de viktigste dokumentene og et foreløpig utkast til vedtak.

Med sikte på deltakelse som fastlagt i nr. 4

annet ledd skal EF-kommisjonen motta invitasjon til møtet og de relevante opplysninger som fastlagt i EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 6.

6. Den rådgivende komité kan gi en uttalelse selv om enkelte av medlemmene eller deres stedfortredere ikke er til stede. En rapport om resultatet av rådspørningen skal vedlegges utkastet til vedtak. Rapporten skal ikke offentliggjøres.

Artikkel 16

Anmodning om opplysninger

1. For å utføre de oppgaver det er pålagt ved EØS-avtalens artikkel 55 og 58, bestemmelser i EØS-avtalens protokoll 23 og vedlegg XIV eller bestemmelser i dette kapittel, kan EFTAs overvåkingsorgan innhente alle nødvendige opplysninger fra EFTA-statenes regjeringer og vedkommende myndigheter og fra foretak og foretakssammenslutninger.

2. Når EFTAs overvåkingsorgan sender anmodning om opplysninger til et foretak eller en foretakssammenslutning, skal det samtidig sende kopi av anmodningen til vedkommende myndighet i den EFTA-stat der foretaket eller foretakssammenslutningen har sitt hovedkontor.

3. I anmodningen skal EFTAs overvåkingsorgan angi rettsgrunlaget for og formålet med anmodningen og vise til de sanksjoner som er fastsatt i artikkel 19 nr. 1 bokstav b for å fremlegge uriktige opplysninger.

4. Plikt til å gi opplysninger påligger foretakenes eiere eller deres representanter og når det gjelder juridiske personer eller selskaper eller sammenslutninger som ikke er juridiske personer, de personer som i henhold til lov eller vedtekter har fullmakt til å representere dem.

5. Dersom et foretak eller en foretakssammenslutning unnlater å gi de opplysninger som kreves innen den frist EFTAs overvåkingsorgan har fastsatt, eller gir ufullstendige opplysninger, skal EFTAs overvåkingsorgan ved vedtak kreve at opplysningene gis. Vedtaket skal angi hvilke opplysninger som kreves, fastsette en rimelig frist for å gi opplysningene og vise til sanksjonene nevnt i artikkel 19 nr. 1 bokstav b og i artikkel 20 nr. 1 bokstav c og til retten til å bringe vedtaket inn for EFTA-domstolen i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og de relevante bestemmelsene i denne avtale, særlig artikkel 36.

6. EFTAs overvåkingsorgan skal samtidig sende kopi av vedtaket til vedkommende myndighet i den EFTA-stat der foretaket eller foretakssammenslutningen har sitt hovedkontor.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 17

Kontroll gjennomført av EFTA-statenes myndigheter

1. Vedkommende myndigheter i EFTA-statene skal på anmodning fra EFTAs overvåkningsorgan foreta den kontroll EFTAs overvåkningsorgan anser nødvendig i henhold til artikkel 18 nr. 1, eller som det har pålagt ved vedtak i henhold til artikkel 18 nr. 3. Vedkommende myndigheters tjenestemenn i de EFTA-stater som skal foreta kontrollen, skal utøve sin myndighet mot å fremlegge skriftlig fullmakt utstedt av vedkommende myndighet i den EFTA-stat der kontrollen skal foretas. Fullmakten skal angi kontrollens gjensstand og formål.

2. Tjenestemenn ved EFTAs overvåkningsorgan kan, på anmodning fra EFTAs overvåkningsorgan eller fra vedkommende myndighet i den EFTA-stat der kontrollen skal foretas, bistå vedkommende myndighets tjenestemenn i å utføre deres oppgaver.

Artikkel 18

Myndighet for EFTAs overvåkningsorgan til å foreta kontroll

1. EFTAs overvåkningsorgan kan, for å utføre de oppgaver det er pålagt ved EØS-avtalens artikkel 55 og 58, ved bestemmelser fastlagt i EØS-avtalens protokoll 23 og vedlegg XIV eller ved bestemmelser i dette kapittel, foreta all nødvendig kontroll i foretak og foretakssammenslutninger på en EFTA-stats territorium.

For dette formål skal bemyndigede tjenestemenn ved EFTAs overvåkningsorgan ha rett til:

- a) å kontrollere bøker og andre forretningsdokumenter,
- b) å ta kopi av eller utdrag fra bøker og forretningsdokumenter,
- c) å kreve muntlig forklaring på stedet,
- d) å få adgang til foretakenes lokaler, eiendommer og transportmidler.

2. Tjenestemenn som har fullmakt fra EFTAs overvåkningsorgan til å foreta kontroll, skal utøve sin myndighet mot å fremlegge skriftlig fullmakt som angir kontrollens gjensstand og formål, og som viser til sanksjonene fastsatt i artikkel 19 nr. 1 bokstav c i de tilfeller der de bøker og forretningsdokumenter som kreves, ikke fremlegges i sin helhet. EFTAs overvåkningsorgan skal i god tid før kontrollen underrette vedkommende myndighet i den EFTA-stat der kontrollen skal foretas, om kontrollen og de bemyndigede tjenestemenns identitet. EFTAs overvåkningsorgan

skal også gi slik fullmakt til representanter for EF-kommisjonen som skal delta i kontrollen i samsvar med EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 8 nr. 4.

3. Foretak og foretakssammenslutninger skal ha plikt til å underkaste seg den kontroll som EFTAs overvåkningsorgan har pålagt ved vedtak. Vedtaket skal angi kontrollens gjensstand og formål, fastsette hvilken dag kontrollen skal innledes, og vise til sanksjonene fastsatt i artikkel 19 nr. 1 bokstav c og artikkel 20 nr. 1 bokstav d og til retten til å bringe vedtaket inn for EFTA-domstolen i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og med de relevante bestemmelsene i denne avtale, særlig artikkel 36.

4. EFTAs overvåkningsorgan skal gjøre vedtakene nevnt i nr. 3 etter å ha rådspurt vedkommende myndighet i den EFTA-stat der kontrollen skal foretas.

5. Vedkommende myndighets tjenestemenn i den EFTA-stat der kontrollen skal foretas, kan på anmodning fra denne myndighet eller fra EFTAs overvåkningsorgan bistå tjenestemenn fra EFTAs overvåkningsorgan i å utføre deres oppgaver.

6. Dersom et foretak motsetter seg kontroll som er pålagt i henhold til denne artikkel, skal den berørte EFTA-stat gi de tjenestemenn som har fullmakt fra EFTAs overvåkningsorgan, den bistand de trenger for å gjennomføre kontrollen. For dette formål skal EFTA-statene, etter å ha rådspurt EFTAs overvåkningsorgan, treffe de nødvendige tiltak innen seks måneder etter EØS-avtalens ikrafttredelse.

Artikkel 19

Bøter

1. EFTAs overvåkningsorgan kan ved vedtak ilegge foretak og foretakssammenslutninger bøter fra 100 til 5000 ECU dersom de forsettlig eller uaktsomt:

- a) gir uriktige eller misvisende opplysninger i en underretning i henhold til artikkel 5 nr. 5 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 11 (forordning (EØF) nr. 4056/86) eller i en anmodning i henhold til artikkel 12 i dette kapittel, eller
- b) gir uriktige opplysninger som svar på en anmodning i henhold til artikkel 16 nr. 3 eller 5, eller unnlater å gi opplysninger innen den frist som er fastsatt i et vedtak i henhold til artikkel 16 nr. 5, eller
- c) ikke fremlegger i sin helhet de bøker og andre forretningsdokumenter som kreves fremlagt ved kontrollene i henhold til artikkel 17 eller 18 eller nekter å underkaste seg en kontroll pålagt ved vedtak i henhold til artikkel 18 nr. 3.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen,
og EFTA-avtalen om Den faste komité

2. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak ilegge foretak og foretakssammenslutninger bøter fra 1000 til 1 million ECU, eller et beløp inntil 10% av omsetningen siste regnskapsår for hvert av de foretak som har deltatt i overtredelsen, dersom de forsettlig eller uaktsomt:

- a) overtrer bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54 eller misligholder en forpliktelse pålagt i henhold til artikkel 7 i nevnte rettsakt,
- b) handler i strid med en forpliktelse pålagt i henhold til artikkel 5 i nevnte rettsakt eller artikkel 13 nr. 1.

Ved fastsettelse av botens størrelse skal det tas hensyn til overtredelsens grovhet og varighet.

3. Bestemmelsene i artikkel 15 nr. 3 og 4 får anvendelse.

4. Bot som ilegges ved vedtak gjort i henhold til nr. 1 og 2, er ikke straff.

Bøter som fastsatt i nr. 2 bokstav a kan ikke ilegges for handlinger foretatt etter at melding er gitt til EFTAs overvåkingsorgan og før EFTAs overvåkingsorgan har gjort vedtak om hvorvidt artikkel 53 nr. 3 får anvendelse, forutsatt at handlingene ligger innenfor grensene for de virksomheter som er beskrevet i meldingen.

Denne bestemmelsen får likevel ikke anvendelse fra det tidspunkt EFTAs overvåkingsorgan har underrettet de berørte foretak om at det etter en foreløpig undersøkelse mener at vilkårene for anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 er oppfylt, og at anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 ikke er berettiget.

Artikkel 20

Tvangsmulfter

1. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak ilegge foretak og foretakssammenslutninger tvangsmulfter fra 50 til 1000 ECU per dag regnet fra den dag som er fastsatt i vedtaket, for å tvinge dem til:

- a) å bringe til opphør overtredelsen av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54, slik EFTAs overvåkingsorgan har pålagt i henhold til artikkel 11, eller å overholde en forpliktelse i henhold til artikkel 7 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 11 (forordning (EØF) nr. 4056/86),
- b) å bringe til opphør enhver handling som er forbudt i henhold til artikkel 13 nr. 3,
- c) å gi fullstendige og korrekte opplysninger som EFTAs overvåkingsorgan har krevd ved vedtak i henhold til artikkel 16 nr. 5,

d) å underkaste seg en kontroll som EFTAs overvåkingsorgan har pålagt ved vedtak i henhold til artikkel 18 nr. 3.

2. Når foretak eller foretakssammenslutninger har oppfylt den forpliktelse som tvangsmulften ble ilagt for å få oppfylt, kan EFTAs overvåkingsorgan fastsette den endelige tvangsmulkt til et beløp som er lavere enn det som ville følge av det opprinnelige vedtak.

3. Bestemmelsene i artikkel 15 nr. 3 og 4 får anvendelse.

Artikkel 21

EFTA-domstolens kontroll

EFTA-domstolen skal i samsvar med EØS-avtalen artikkel 108 nr. 2 og med de relevante bestemmelsene i denne avtale ha full domsmyndighet i henhold til artikkel 35 i denne avtale til å kontrollere vedtak av EFTAs overvåkingsorgan om fastsettelse av en bot eller tvangsmulkt; den kan oppheve, redusere eller forhøye boten eller tvangsmulkten.

Artikkel 22

ECU

Ved anvendelsen av artikkel 19 og 21 skal «ECU» bety ECU som definert av vedkommende myndigheter i De europeiske fellesskap.

Artikkel 23

Uttalelse fra parter og tredjemann

1. Før EFTAs overvåkingsorgan gjør vedtak i henhold til artikkel 11, artikkel 12 nr. 3 annet ledd, artikkel 12 nr. 4, artikkel 13 nr. 3 og artikkel 19 og 20, skal det gi berørte foretak og foretakssammenslutninger mulighet til å uttale seg om de innsigelser EFTAs overvåkingsorgan har reist.

2. Dersom EFTAs overvåkingsorgan eller vedkommende myndigheter i EFTA-statene finner det nødvendig, kan de la også andre fysiske eller juridiske personer uttale seg. Når fysiske eller juridiske personer som kan godtgjøre at de har tilstrekkelig interesse, anmoder om å få uttale seg, skal deres anmodning etterkommes.

3. Når EFTAs overvåkingsorgan har til hensikt å gjøre vedtak etter EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3, skal det offentliggjøre hovedinnholdet i vedkommende avtale, beslutning eller opptreden og oppfordre berørte tredjemenn til å fremlegge sine merknader innen en frist som det fastsetter, og som skal være på minst en måned. Ved offentliggjøringen skal det tas hensyn til foretakenes beretti-

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

gede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

Artikkel 24

Taushetsplikt

1. Med forbehold for EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 9 skal opplysninger som innhentes ved anvendelse av artikkel 17 og 18 i dette kapittel eller EØS-avtalens artikkel 58, brukes bare til det formål de er innhentet for.

2. Med forbehold for bestemmelsene i artikkel 23 og 25 skal EFTAs overvåkingsorgan og vedkommende myndigheter i EFTA-statene, deres tjenestemenn og andre ansatte ikke gi videre opplysninger de har innhentet ved anvendelse av denne protokoll eller EØS-avtalens artikkel 58 og protokoll 23, og som er av en slik art at de er undergitt taushetsplikt. Denne plikten skal også gjelde representanter for EFkommisjonen og EFs medlemsstater som deltar i Den rådgivende komité i henhold til artikkel 15 nr. 4 og i høringer i henhold til artikkel 12 nr. 2 i kapittel X.

3. Bestemmelsene i nr. 1 og 2 skal ikke være til hinder for å offentliggjøre generell informasjon eller oversikter som ikke inneholder opplysninger om bestemte foretak eller foretakssammenslutninger.

Artikkel 25

Offentliggjøring av vedtak

1. EFTAs overvåkingsorgan skal offentliggjøre de vedtak det gjør i henhold til artikkel 11, artikkel 12 nr. 3 annet ledd, artikkel 12 nr. 4 og artikkel 13 nr. 3.

2. Ved offentliggjøring skal partenes navn og vedtakets hovedinnhold oppgis; det skal tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

Artikkel 26

Særlige bestemmelser

EFTAs overvåkingsorgan kan, i samsvar med artikkel 49 i denne avtale, fremlegge forslag til regjeringene i EFTA-statene om blanketter som skal brukes ved klage i henhold til artikkel 10 og anmodninger i henhold til artikkel 12, samt forslag til veiledninger til blankettene.

KAPITTEL X

Plikt til å gi underretninger, og form, innhold og andre enkeltheter i forbindelse med klager og anmodninger, og uttalelser i henhold til kapittel IX

AVSNITT I

Underretninger, klager og anmodninger

Artikkel 1

Underretninger

1. EFTAs overvåkingsorgan skal underrettes om voldgiftskjennelser og anbefalinger fra forliksinstitusjoner som partene har godtatt når de innebærer bileggelse av tvister om den opptreden innen konferanser som er omhandlet i artikkel 4 og artikkel 5 nr. 2 og 3 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 11 (forordning (EØF) nr. 4056/86).

2. Plikten til å gi underretning gjelder enhver som er part i en tvist som bilegges ved voldgift eller anbefaling.

3. Underretninger skal sendes omgående i rekommandert brev vedlagt mottakskvittering eller avleveres mot kvittering. De skal skrives på et offisielt språk i en EFTA-stat eller i Det europeiske fellesskap.

Dokumenter som vedlegges skal være originaler eller kopier. Det skal bekreftes at kopier er i samsvar med originalene. Dokumenter skal sendes inn på originalspråket. Der som originalspråket ikke er et offisielt språk i en EFTA-stat eller i Det europeiske fellesskap, skal en oversettelse til ett av disse språkene vedlegges.

4. Når representanter for foretak, foretakssammenslutninger eller fysiske eller juridiske personer undertegner underretninger, skal de fremlegge skriftlig bevis på sin fullmakt.

Artikkel 2

Klager

1. Klage i henhold til artikkel 10 i kapittel IX skal fremsettes skriftlig på et offisielt språk i en EFTA-stat eller i Det europeiske fellesskap, men det skal overlates til klagerne å bestemme klagens form, innhold og andre enkeltheter.

2. Klage kan fremsettes av:

- a) EFTA-stater,
- b) fysiske eller juridiske personer som påberoper seg en berettiget interesse.

3. Når representanter for foretak, foretakssammenslutninger eller fysiske eller juridiske personer undertegner underretninger, skal de fremlegge skriftlig bevis på sin fullmakt.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 3

Rett til å sende inn anmodning

1. Ethvert foretak som deltar i avtaler, beslutninger eller samordnet opptreden nevnt i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1, skal ha rett til å sende inn anmodning i henhold til artikkel 12 i kapittel IX. Dersom bare enkelte av de deltakende foretak sender inn anmodning, skal de underrette de øvrige deltakende foretak om det.

2. Når representanter for foretak, foretakssammenslutninger eller fysiske eller juridiske personer undertegner anmodninger i henhold til artikkel 12 i kapittel IX, skal de fremlegge skriftlig bevis på sin fullmakt.

3. Ved innsendelse av felles anmodning skal det utpekes en felles representant.

Artikkel 4

Innsendelse av anmodninger

1. Ved innsendelse av anmodning i henhold til artikkel 12 i kapittel IX skal det benyttes blankett utstedt EFTA-statenes regjeringer etter felles overenskomst, som vist i tillegg 6, eller av EF-kommisjonen.

2. Flere deltakende foretak kan sende inn anmodning på samme blankett.

3. Anmodninger skal inneholde de opplysninger det bes om i blanketten.

4. Anmodninger og vedlegg skal sendes EFTAs overvåkingsorgan i ni eksemplarer.

5. Dokumenter som vedlegges, skal være originaler eller kopier. Det skal bekreftes at kopier er i samsvar med originalene.

6. Anmodninger skal skrives på et offisielt språk i en EFTA-stat eller i Det europeiske fellesskap. Dokumenter som vedlegges, skal sendes inn på originalspråket. Dersom originalspråket ikke er et offisielt språk i en EFTA-stat eller i Det europeiske fellesskap, skal en oversettelse til ett av disse språkene vedlegges.

7. Med forbehold for EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 11 får anmodningen virkning fra den dag EFTAs overvåkingsorgan mottar den. Dersom anmodningen sendes som rekommandert brev, får den imidlertid virkning fra den dag avsenderstedets poststempel viser.

8. Dersom en anmodning innsendt i henhold til artikkel 12 i kapittel IX ikke kommer inn under nevnte kapitells virkeområde, skal EFTAs overvåkingsorgan så snart som mulig underrette den som har sendt inn anmodningen, om at det har til hensikt å behandle anmodningen i henhold til bestemmelsene i en annen rettsakt som er omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV, og som gjelder for den aktuelle sak, og anmodningen skal få virkning

fra den dag som fremgår av nr. 7. EFTAs overvåkingsorgan skal begrunne dette overfor den som har sendt inn anmodningen, og gi vedkommende en frist for å sende inn eventuelle merknader skriftlig før det behandler anmodningen på grunnlag av bestemmelsene i den annen rettsakt.

AVSNITT II

Uttalelser

Artikkel 5

Før EFTAs overvåkingsorgan rådspør Den rådgivende komité for konkurransesaker på sjøtransportområdet, skal det innhente uttalelser i henhold til artikkel 23 nr. 1 i kapittel IX.

Artikkel 6

1. EFTAs overvåkingsorgan skal gi foretakene og foretakssammenslutningene skriftlig underretning om de innsigelser som er reist mot dem. Underretningen skal sendes hvert enkelt foretak eller den felles representant de har utpekt.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan underrette partene ved offentliggjøring i EØS-avdelingen i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* dersom det er begrunnet etter forholdene i den enkelte sak, særlig dersom flere foretak skal underrettes og de ikke har utpekt en felles representant. Ved offentliggjøringen skal det tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

3. Bot og tvangsmulkt kan ilegges foretak og foretakssammenslutninger bare når de er underrettet om innsigelsene på den måten som er fastsatt i nr. 1.

4. Når EFTAs overvåkingsorgan underretter foretakene og foretakssammenslutningene om innsigelsene, skal det gi dem en frist til å fremlegge sine merknader for EFTAs overvåkingsorgan.

Artikkel 7

1. Foretak og foretakssammenslutninger skal innen den fastsatte frist fremlegge skriftlige merknader til de innsigelser som er reist mot dem.

2. De kan i sine skriftlige merknader fremlegge alle opplysninger som er relevante for deres forsvar.

3. Som dokumentasjon for de fremlagte opplysningene kan alle tjenlige dokumenter vedlegges. Foretakene og foretakssammenslutningene kan også foreslå at EFTAs overvåkingsorgan innhenter uttalelser fra personer som kan bekrefte opplysningene.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 8

EFTAs overvåkingsorgan skal i sitt vedtak bare ta hensyn til de innsigelser som foretak og foretakssammenslutninger har hatt anledning til å uttale seg om.

Artikkel 9

Dersom fysiske eller juridiske personer som godtgjør en tilstrekkelig interesse, anmoder om å få uttale seg i henhold til artikkel 23 nr. 2 i kapittel IX, skal EFTAs overvåkingsorgan gi dem anledning til å fremlegge skriftlige merknader innen en bestemt frist.

Artikkel 10

Dersom EFTAs overvåkingsorgan etter å ha mottatt en klage i henhold til artikkel 10 i kapittel IX mener at det på grunnlag av de foreliggende opplysninger ikke kan ta klagen til følge, skal det underrette klageren om grunnene til dette og gi vedkommende en frist til å fremlegge eventuelle skriftlige merknader.

Artikkel 11

1. EFTAs overvåkingsorgan skal gi de personer som har anmodet om det i sine skriftlige merknader, anledning til å uttale seg muntlig dersom de godtgjør en tilstrekkelig interesse, eller dersom EFTAs overvåkingsorgan vil illegge bot eller tvangsmulkt.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan også gi andre personer anledning til å uttale seg muntlig.

Artikkel 12

1. EFTAs overvåkingsorgan skal innkalle de personer som skal uttale seg og fastsette dagen for høring.

2. Det skal omgående sende kopi av innkallingen til vedkommende myndigheter i EFTA-statene, som kan utpeke en tjenestemann til å delta i høringen. EFTAs overvåkingsorgan skal også invitere EF-kommisjonen til å være representert ved høringen. Invitasjonen skal omfatte også EFs medlemsstater.

Artikkel 13

1. Høringene skal ledes av de personer EFTAs overvåkingsorgan utnevner.

2. Personer som er innkalt, skal enten møte personlig eller være representert ved en lovlig stedfortreder. Foretak og foretakssammenslutninger kan også være representert ved en representant med behørig fullmakt utpekt blant deres fast ansatte personale.

Personer som uttaler seg til EFTAs overvåkingsorgan, kan bistås av advokater eller av rådgivere som har rett til å møte ved EFTA-domstolen, eller av andre kvalifiserte personer.

3. Høringer skal ikke være offentlige. Personene skal høres enkeltvis eller i nærvær av andre innkalte personer. I sistnevnte tilfelle skal det tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

4. Det skal utarbeides en protokoll over hovedinnholdet i de enkelte personers uttalelser, og protokollen skal leses opp og godkjennes av den som har uttalt seg.

Artikkel 14

Med forbehold for bestemmelsene i artikkel 6 nr. 2 skal underretninger og innkallinger fra EFTAs overvåkingsorgan sendes mottakeren i rekommandert brev vedlagt mottakskvittering, eller avleveres mot kvittering.

Artikkel 15

1. Ved fastsettelse av fristene nevnt i artikkel 4 nr. 8 og i artikkel 6, 9 og 10 skal EFTAs overvåkingsorgan ta hensyn både til hvor lang tid som er nødvendig for å utarbeide merknadene, og til om saken haster. Fristen skal være minst to uker og kan forlenges.

2. Fristen skal regnes fra dagen etter at underretningene er mottatt eller avlevert.

3. Skriftlige merknader må være mottatt av EFTAs overvåkingsorgan eller postlagt i rekommandert brev før fristen utløper. Dersom fristen utløper en søndag, helligdag eller fridag, skal den utløpe ved avslutningen av påfølgende virkedag. Ved beregning av forlengelse av fristen skal det tas hensyn til helligdager og fridager nevnt i tillegg 2 til denne protokoll når det gjelder tidspunktet for mottakelse av skriftlige merknader, og til helligdager og fridager fastsatt i avsenderlandets lovgivning når det gjelder tidspunktet for avsendelse.

Artikkel 16

Særlige bestemmelser

EFTAs overvåkingsorgan kan, i samsvar med artikkel 49 i denne avtale, fremlegge for regjeringene i EFTA-statene forslag til blanketter og veiledninger til blankettene.

KAPITTEL XI

Fremgangsmåten ved anvendelse av konkurransereglene på foretak innen lufttransport

Artikkel 1

Virkeområde

1. Dette kapittel fastsetter nærmere regler for anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54 på området lufttransport.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

2. Dette kapittel får anvendelse bare på internasjonal lufttransport mellom flyplasser på det territorium som er omfattet av EØS-avtalen.

Artikkel 2

Unntak for visse tekniske avtaler

1. Forbudet fastsatt i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 får ikke anvendelse på de avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som er oppført i listen i tillegg 7 til denne protokoll, når deres eneste formål og virkning er tekniske forbedringer og samarbeid. Listen er ikke fullstendig.

2. EFTAs overvåkningsorgan skal, i samsvar med bestemmelsene i artikkel 49 i denne avtale, om nødvendig fremlegge for regjeringene i EFTA-statene forslag til endring av listen i tillegg 7.

Artikkel 3

Behandling av saker etter klage eller av eget tiltak

1. EFTAs overvåkningsorgan skal etter klage eller av eget tiltak innlede saksbehandlingen med sikte på å bringe til opphør enhver overtredelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 og artikkel 54.

Klage kan fremsettes av:

- a) EFTA-stater,
- b) fysiske og juridiske personer som påberoper seg en berettiget interesse.

2. På anmodning fra de berørte foretak og foretakssammenslutninger kan EFTAs overvåkningsorgan bekrefte at det på grunnlag av de forhold det har kjennskap til, ikke kan gripe inn i henhold til EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54 i forbindelse med en avtale, beslutning eller samordnet opptreden.

Artikkel 4

Avslutning av saker behandlet etter klage eller av eget tiltak

1. Dersom EFTAs overvåkningsorgan fastslår at det foreligger overtredelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54, kan det ved vedtak kreve at de berørte foretak eller foretakssammenslutninger bringer overtredelsen til opphør.

Med forbehold for de øvrige bestemmelser i dette kapittel kan EFTAs overvåkningsorgan rette anbefalinger til de berørte foretak eller foretakssammenslutninger med sikte på å bringe overtredelsen til opphør før det gjøres vedtak i henhold til første ledd.

2. Dersom EFTAs overvåkningsorgan ved behandling av en klage kommer til den kon-

klusjon at det på grunnlag av de forhold det har kjennskap til, ikke kan gripe inn i henhold til EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54 i forbindelse med en avtale, beslutning eller samordnet opptreden, skal det ved vedtak avvise klagen som ubegrunnet.

3. Dersom EFTAs overvåkningsorgan ved behandling av en sak etter klage eller av eget tiltak fastslår at en avtale, beslutning eller samordnet opptreden oppfyller vilkårene i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 og 3, skal det gjøre vedtak i henhold til nr. 3 i nevnte artikkel. Vedtaket skal angi fra hvilken dag det får virkning. Dagen kan ligge forut for vedtaket.

Artikkel 4a

Midlertidige forføyninger mot konkurransebegrensende opptreden

1. Med forbehold for anvendelsen av artikkel 4 nr. 1 kan EFTAs overvåkningsorgan, når det har beviser som umiddelbart virker klare, for at en opptreden i strid med EØS-avtalens artikkel 53 og 54, og denne opptreden har til formål eller virkning direkte å true en flyrutes eksistens, og når den vanlige saksbehandlingen ikke er tilstrekkelig til å beskytte flyruten eller flyselskapet, ved vedtak pålegge midlertidige forføyninger for å sikre at denne opptreden ikke settes i verk, eller opphører, samt gi de instruksjoner som er nødvendige for å forhindre denne opptreden inntil vedtak etter artikkel 4 nr. 1 er gjort.

2. Et vedtak gjort i samsvar med nr. 1 får anvendelse i et tidsrom på inntil seks måneder. Artikkel 8 nr. 5 får ikke anvendelse.

EFTAs overvåkningsorgan kan i et tidsrom på høyst tre måneder vurdere sitt opprinnelige vedtak, og enten endre det eller ikke. I slike saker får artikkel 8 nr. 5 anvendelse.

Artikkel 5

Anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 - Innsigelser

1. Foretak og foretakssammenslutninger som ønsker å påberope seg EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 i forbindelse med avtaler, beslutninger og samordnet opptreden nevnt i nr. 1 i nevnte artikkel som de deltar i, skal sende en anmodning om dette til EFTAs overvåkningsorgan.

2. Dersom EFTAs overvåkningsorgan finner at anmodningen kan etterkommes og det er i besittelse av alle tilgjengelige saksopplysninger, og forutsatt at det ikke er innledet saksbehandling mot vedkommende avtale, beslutning eller samordnede opptreden i henhold til artikkel 3, skal det så snart som mulig offentliggjøre i EØS-avdelingen i *De Europæiske Fællesskaps Tidende* anmodningens ho-

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

vedinnhold og oppfordre alle berørte tredjemenn og EFTA-statene til å fremlegge sine merknader for EFTAs overvåkingsorgan innen en frist på 30 dager. Ved offentliggjøringen skal det tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

3. Med mindre EFTAs overvåkingsorgan innen en frist på 90 dager fra dagen for offentliggjøring i EØS-avdelingen i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* underretter dem som har sendt inn anmodningen, om at det er betydelig tvil om hvorvidt EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 kommer til anvendelse, skal avtalen, beslutningen eller den samordnede opptreden anses som unntatt fra forbudet i det tidsrom som allerede er tilbakelagt, og i høyst seks år fra dagen for offentliggjøring i EØS-avdelingen i *De Europeiske Fellesskaps Tidende*, forutsatt at avtalen, beslutningen eller den samordnede opptreden er i samsvar med den beskrivelse som er gitt i anmodningen.

Dersom EFTAs overvåkingsorgan etter utløpet av fristen på 90 dager, men før utløpet av perioden på seks år, fastslår at vilkårene for anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 ikke er oppfylt, skal det gjøre et vedtak der det erklæres at forbudet i nr. 1 i nevnte artikkel får anvendelse. Vedtaket kan gis tilbakevirkende kraft dersom de berørte parter har gitt uriktige opplysninger, misbruker et unntak fra bestemmelsene i artikkel 53 nr. 1 eller har overtrådt artikkel 54.

4. EFTAs overvåkingsorgan kan gi dem som har sendt inn anmodningen, en underretning som fastsatt i nr. 3 første ledd. Det er forpliktet til å gjøre det dersom en EFTA-stat anmoder om det innen en frist på 45 dager fra anmodningen ble oversendt EFTA-statene i samsvar med artikkel 8 nr. 2. EFTA-statens anmodning skal være begrunnet med hensyn som har sammenheng med EØS-avtalens konkurranseregler.

Dersom EFTAs overvåkingsorgan fastslår at vilkårene i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 og 3 er oppfylt, skal det gjøre vedtak i henhold til artikkel 53 nr. 3. Vedtaket skal angi fra hvilken dag det får virkning. Dagen kan ligge forut for dagen for anmodningen.

Artikkel 6

Gyldighetsperiode for og tilbakekallelse av vedtak etter EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3

1. Alle vedtak i henhold til EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 som er gjort i samsvar med artikkel 4 og 5 i dette kapittel, skal angi vedtakets gyldighetsperiode; perioden skal vanligvis ikke være på under seks år. Det kan knyttes vilkår og forpliktelser til vedtaket.

2. Vedtaket kan fornyes dersom vilkårene for anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 fortsatt er oppfylt.

3. EFTAs overvåkingsorgan kan tilbakekalle eller endre vedtaket eller gi partene forbud mot visse handlinger:

- når de faktiske forhold er endret på et punkt som var av vesentlig betydning for vedtaket, eller
- når partene ikke overholder en forpliktelse knyttet til vedtaket, eller
- når vedtaket bygger på uriktige opplysninger eller er oppnådd ved svik, eller
- når partene misbruker det unntak fra bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 som er innrømmet i vedtaket.

I de tilfeller som faller inn under b, c eller d, kan vedtaket tilbakekalles med tilbakevirkende kraft.

Artikkel 7

Myndighet

Med forbehold for EFTA-domstolens kontroll i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og med de relevante bestemmelser i denne avtale skal EFTAs overvåkingsorgan alene ha myndighet til å gjøre vedtak i henhold til EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 på de vilkår som er fastsatt i EØS-avtalens artikkel 56.

Vedkommende myndigheter i EFTA-statene skal ha rett til å avgjøre hvorvidt en sak kommer inn under EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54, så lenge EFTAs overvåkingsorgan ikke har begynt behandlingen av en sak med sikte på å gjøre vedtak i den aktuelle sak, eller sendt underretning som fastsatt i artikkel 5 nr. 3 første ledd i dette kapittel.

Artikkel 8

Kontakt med EFTA-statenes myndigheter

1. EFTAs overvåkingsorgan skal gjennomføre den saksbehandling som er fastsatt i dette kapittel, i nær og løpende kontakt med vedkommende myndigheter i EFTA-statene, som skal ha rett til å fremlegge sine merknader til saksbehandlingen.

2. EFTAs overvåkingsorgan skal umiddelbart oversende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av klager, anmodninger og de viktigste dokumenter som det mottar eller sender ut i forbindelse med saksbehandlingen.

EFTAs overvåkingsorgan skal umiddelbart oversende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av meldinger, klager og underretninger om innledning av saksbe-

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

handling av eget tiltak mottatt fra EF-kommisjonen i henhold til EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 2 og 10.

EFTAs overvåkningsorgan skal umiddelbart oversende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av dokumenter mottatt fra EF-kommisjonen i henhold til EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 7.

3. En rådgivende komité for konkurransesaker på lufttransportens område skal rådspørres forut for hvert vedtak som gjøres som følge av behandlingen av en sak i henhold til artikkel 3, og forut for hvert vedtak i henhold til artikkel 5 nr. 3 annet ledd, artikkel 5 nr. 4 annet ledd eller artikkel 6. Den skal rådspørres også før et forslag i henhold til artikkel 19 blir fremlagt.

4. Den rådgivende komité skal være sammensatt av tjenestemenn med kompetanse innen lufttransport og konkurranserett. Hver EFTA-stat skal som sine representanter utpeke to tjenestemenn, som hver ved forfall kan erstattes av en annen tjenestemann.

EF-kommisjonen og EFs medlemsstater skal ha rett til å delta i Den rådgivende komité og til å gi uttrykk for sine synspunkter der. Deres representanter skal likevel ikke ha rett til å stemme.

5. Rådspørringen skal finne sted på et felles møte som EFTAs overvåkningsorgan innkaller til, og som skal holdes tidligst 14 dager etter at innkalling er sendt. Med innkallingen skal det for hver enkelt sak følge et sammendrag av saken med angivelse av de viktigste dokumenter og et foreløpig utkast til vedtak.

Med sikte på deltakelse som fastlagt i nr. 4 annet ledd skal EF-kommisjonen motta invitasjon til møtet og de relevante opplysninger som fastlagt i EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 6.

6. Den rådgivende komité kan gi en uttalelse selv om enkelte av medlemmene eller deres stedfortredere ikke er til stede. En rapport om resultatet av rådspørringen skal vedlegges utkastet til vedtak. Rapporten skal ikke offentliggjøres.

Artikkel 9

Anmodning om opplysninger

1. For å utføre de oppgaver det er pålagt ved EØS-avtalens artikkel 55 og 58, bestemmelser fastsatt i EØS-avtalens protokoll 23 og vedlegg XIV eller bestemmelsene i dette kapittel, kan EFTAs overvåkningsorgan innhente alle nødvendige opplysninger fra regjeringer og vedkommende myndigheter i EFTA-statene og fra foretak og foretakssammenslutninger.

2. Når EFTAs overvåkningsorgan sender

anmodning om opplysninger til et foretak eller en foretakssammenslutning, skal det samtidig sende kopi til vedkommende myndighet i den EFTA-stat der foretaket eller foretakssammenslutningen har sitt hovedkontor.

3. EFTAs overvåkningsorgan skal i sin anmodning angi anmodningens rettsgrunnlag og formål og henwise til de sanksjoner som er fastsatt i artikkel 12 nr. 1 bokstav b for fremleggelse av uriktige opplysninger.

4. Plikt til å gi opplysninger påligger foretakenes eiere eller deres representanter og når det gjelder juridiske personer eller selskaper eller sammenslutninger som ikke er juridiske personer, de personer som i henhold til lov eller vedtekter har fullmakt til å representere dem.

5. Dersom et foretak eller en foretakssammenslutning ikke gir de opplysninger som kreves, innen den frist som EFTAs overvåkningsorgan har fastsatt, eller gir ufullstendige opplysninger, skal EFTAs overvåkningsorgan kreve opplysningene ved vedtak. Vedtaket skal angi hvilke opplysninger som kreves, sette en rimelig frist for å gi opplysningene og vise til sanksjonene fastsatt i artikkel 12 nr. 1 bokstav b og artikkel 13 nr. 1 bokstav c og til retten til å bringe vedtaket inn for EFTA-domstolen i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og med de relevante bestemmelsene i denne avtale, særlig artikkel 36.

6. EFTAs overvåkningsorgan skal samtidig sende kopi av vedtaket til vedkommende myndigheter i den EFTA-stat der foretaket eller foretakssammenslutningen har sitt hovedkontor.

Artikkel 10

Kontroll gjennomført av EFTA-statenes myndigheter

1. På anmodning fra EFTAs overvåkningsorgan skal vedkommende myndigheter i EFTA-statene foreta den kontroll som EFTAs overvåkningsorgan anser nødvendig i henhold til artikkel 11 nr. 1, eller som er pålagt ved vedtak gjort i henhold til artikkel 11 nr. 3. Vedkommende myndigheters tjenestemenn i de EFTA-stater som skal foreta kontrollen, skal utøve sin myndighet mot å fremlegge en skriftlig fullmakt utstedt av vedkommende myndigheter i den EFTA-stat der kontrollen skal gjennomføres. Fullmakten skal angi kontrollens gjenstand og formål.

2. På anmodning fra EFTAs overvåkningsorgan eller fra vedkommende myndighet i den EFTA-stat der kontrollen skal gjennomføres, kan tjenestemenn ved EFTAs overvåkningsorgan bistå vedkommende myndighets tjenestemenn i å utføre deres oppgaver.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 11

Myndighet for EFTAs overvåkingsorgan til å foreta kontroll

1. EFTAs overvåkingsorgan kan, for å utføre de oppgaver det er pålagt ved EØS-avtalens artikkel 55 og 58, ved bestemmelser i EØS-avtalens protokoll 23 og vedlegg XIV eller ved bestemmelser i dette kapittel, foreta all nødvendig kontroll i foretak og foretakssammenslutninger. For dette formål skal de tjenestemenn som har fullmakt fra EFTAs overvåkingsorgan, ha rett til:

- a) å kontrollere bøker og andre forretningsdokumenter,
- b) å ta kopi av eller utdrag fra bøker og forretningsdokumenter,
- c) å kreve muntlig forklaring på stedet,
- d) å få adgang til alle de lokaler, eiendommer og transportmidler som blir benyttet av foretakene eller foretakssammenslutningene.

2. Tjenestemenn som har fullmakt fra EFTAs overvåkingsorgan, skal utøve sin myndighet mot å fremlegge en skriftlig fullmakt som angir kontrollens gjenstand og formål og viser til sanksjonene fastsatt i artikkel 12 nr. 1 bokstav c i de tilfeller der bøker og andre forretningsdokumenter som kreves, ikke fremlegges i sin helhet. I god tid før kontrollen skal EFTAs overvåkingsorgan underrette vedkommende myndigheter i den EFTA-stat der kontrollen skal gjennomføres, om kontrollen og om identiteten til de tjenestemenn som har fullmakt. EFTAs overvåkingsorgan skal også gi slik fullmakt til representanter for EF-kommisjonen som skal delta i kontrollen i samsvar med EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 8 nr. 4.

3. Foretak og foretakssammenslutninger har plikt til underkaste seg den kontroll EFTAs overvåkingsorgan har pålagt ved vedtak. Vedtaket skal angi kontrollens gjenstand og formål, fastsette hvilken dag kontrollen skal innledes, og vise til sanksjonene i artikkel 12 nr. 1 bokstav c og artikkel 13 nr. 1 bokstav d og til retten til å bringe vedtaket inn for EFTA-domstolen.

4. EFTAs overvåkingsorgan skal gjøre vedtakene nevnt i nr. 3 etter å ha rådspurt vedkommende myndighet i den EFTA-stat der kontrollen skal gjennomføres.

5. Vedkommende myndighets tjenestemenn i den EFTA-stat der kontrollen skal gjennomføres, kan på anmodning fra nevnte myndighet eller fra EFTAs overvåkingsorgan bistå tjenestemenn fra EFTAs overvåkingsorgan i å utføre deres oppgaver.

6. Dersom et foretak motsetter seg en kon-

troll pålagt i henhold til denne artikkel, skal den berørte EFTA-stat gi de tjenestemenn som har fullmakt fra EFTAs overvåkingsorgan, den bistand de trenger for å gjennomføre kontrollen. EFTA-statene skal for dette formål og etter å ha rådspurt EFTAs overvåkingsorgan treffe de nødvendige tiltak innen seks måneder etter EØS-avtalens ikrafttredelse.

Artikkel 12

Bøter

1. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak ilegge foretak og foretakssammenslutninger bøter fra 100 til 5000 ECU dersom de forsettlig eller uaktsomt:

- a) gir uriktige eller misvisende opplysninger i forbindelse med en anmodning i henhold til artikkel 3 nr. 2 eller artikkel 5, eller
- b) gir uriktige opplysninger som svar på en anmodning i henhold til artikkel 9 nr. 3 og 5 eller ikke gir opplysningene innen den frist som er fastsatt ved vedtak i henhold til artikkel 9 nr. 5, eller
- c) ikke fremlegger i sin helhet de bøker eller andre forretningsdokumenter som kreves fremlagt ved kontroll i henhold til artikkel 10 eller 11, eller nekter å underkaste seg en kontroll pålagt ved vedtak i henhold til artikkel 11 nr. 3.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak ilegge foretak og foretakssammenslutninger bøter fra 1000 til 1 million ECU eller et høyere beløp inntil 10% av omsetningen i det foregående regnskapsår i de foretak som har medvirket ved overtredelsen, dersom de forsettlig eller uaktsomt:

- a) overtrer EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54, eller
- b) misligholder en forpliktelse pålagt i henhold til artikkel 6 nr. 1 i dette kapittel.

Ved fastsettelse av botens størrelse skal det tas hensyn til overtredelsens grovhet og varighet.

3. Artikkel 8 får anvendelse.

4. Bot som ilegges ved vedtak i henhold til nr. 1 og 2, er ikke straff.

5. Bøter som fastsatt i nr. 2 bokstav a kan ikke ilegges for handlinger foretatt etter at melding er gitt EFTAs overvåkingsorgan og før det har gjort vedtak i henhold til EØS-avtalens artikkel 53 nr. 2, forutsatt at handlingene ligger innenfor grensene for den virksomhet som er beskrevet i meldingen.

Denne bestemmelsen får likevel ikke anvendelse når EFTAs overvåkingsorgan har

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

underrettet de berørte foretak eller foretakssammenslutninger om at det etter en foreløpig undersøkelse mener EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 får anvendelse, og at anvendelse av artikkel 53 nr. 3 ikke er berettiget.

Artikkel 13

Tvangsmulfter

1. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak ilegge foretak eller foretakssammenslutninger tvangsmulfter fra 50 til 1000 ECU per dag regnet fra den dag som er fastsatt i vedtaket, for å tvinge dem til:

- a) å bringe til opphør en overtredelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54, slik det er pålagt dem i henhold til artikkel 4 i dette kapittel,
- b) å bringe til opphør alle handlinger som er forbudt i henhold til artikkel 6 nr. 3,
- c) å gi fullstendige og riktige opplysninger som det har krevet ved vedtak i henhold til artikkel 9 nr. 5,
- d) å underkaste seg en kontroll som er pålagt ved vedtak i henhold til artikkel 11 nr. 3.
- e) å etterkomme forføyninger pålagt ved vedtak etter artikkel 4a.

2. Når foretakene eller foretakssammenslutningene har oppfylt den forpliktelse som tvangsmulften ble ilagt for å få oppfylt, kan EFTAs overvåkingsorgan fastsette tvangsmulktens samlede størrelse til et lavere beløp enn det som ville følge av det opprinnelige vedtak.

3. Artikkel 8 får anvendelse.

Artikkel 14

EFTA-domstolens kontroll

EFTA-domstolen skal, i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og de relevante bestemmelsene i denne avtale, ha full domsmyndighet i henhold til artikkel 35 i denne avtale til å kontrollere vedtak av EFTAs overvåkingsorgan om fastsettelse av bot eller tvangsmulkt; den kan oppheve, redusere eller forhøye boten eller tvangsmulkten.

Artikkel 15

ECU

Ved anvendelsen av artikkel 12-14 skal «ECU» bety ECU som definert av vedkommende myndigheter i De europeiske fellesskap.

Artikkel 16

Uttalelse fra parter og tredjemann

1. Før EFTAs overvåkingsorgan avslår å utstede bekreftelsen nevnt i artikkel 3 nr. 2 el-

ler gjøre vedtak som fastsatt i artikkel 4, artikkel 4a, artikkel 5 nr. 3 annet ledd, artikkel 5 nr. 4, artikkel 6 nr. 3 og artikkel 12 og 13, skal det gi de berørte foretak eller foretakssammenslutninger mulighet til å uttale seg om de innsigelser EFTAs overvåkingsorgan har reist.

2. Dersom EFTAs overvåkingsorgan eller vedkommende myndigheter i EFTA-statene anser det nødvendig, kan de også la andre fysiske eller juridiske personer uttale seg. Når disse anmoder om å få uttale seg, skal anmodningen innvilges dersom de godtgjør en tilstrekkelig interesse.

3. Når EFTAs overvåkingsorgan har til hensikt å gjøre et vedtak i henhold til EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3, skal det offentliggjøre i EØS-avdelingen i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* hovedinnholdet i vedkommende avtale, beslutning eller samordnede opptreden og oppfordre alle berørte tredjemenn til å fremlegge sine merknader innen en frist som det fastsetter, og som skal være på minst en måned. Ved offentliggjøringen skal det tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

Artikkel 17

Taushetsplikt

1. Med forbehold for EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 9 skal opplysninger som innhentes ved anvendelsen av artikkel 9-11 i dette kapittel eller EØS-avtalens artikkel 58 og protokoll 23, brukes bare for det formål de er innhentet for.

2. Med forbehold for artikkel 16 og 18 skal EFTAs overvåkingsorgan og vedkommende myndigheter i EFTA-statene, deres tjenestemenn og andre ansatte ikke gi videre opplysninger som er av en slik art at de er undergitt taushetsplikt, og som de har innhentet i forbindelse med gjennomføringen av denne protokoll eller EØS-avtalens artikkel 58 og protokoll 23 til denne. Denne plikten skal også gjelde for representanter for EF-kommisjonen og EFs medlemsstater som deltar i Den rådgivende komité i henhold til artikkel 8 nr. 4 og i høringer i henhold til artikkel 11 nr. 2 i kapittel XII.

3. Nr. 1 og 2 skal ikke være til hinder for å offentliggjøre generell informasjon eller oversikter som ikke inneholder opplysninger om bestemte foretak eller foretakssammenslutninger.

Artikkel 18

Offentliggjøring av vedtak

1. EFTAs overvåkingsorgan skal offentliggjøre vedtak gjort i henhold til artikkel 3 nr. 2,

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

artikkel 4, artikkel 5 nr. 3 annet ledd, artikkel 5 nr. 4 og artikkel 6 nr. 3.

2. Ved offentliggjøring skal partenes navn og vedtakets hovedinnhold oppgis; det skal tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

Artikkel 19

Særlige bestemmelser

EFTAs overvåkingsorgan kan, i samsvar med artikkel 49 i denne avtale, fremlegge forslag til blanketter for bruk ved klage i henhold til artikkel 3 og anmodninger i henhold til artikkel 3 nr. 2 og 5, samt forslag til veiledninger til blankettene.

KAPITTEL XII

Form, innhold og andre enkeltheter i forbindelse med klager og anmodninger, og uttalelser i henhold til kapittel XI om fremgangsmåten ved anvendelse av konkurransereglene på foretak innen lufttransport

AVSNITT I

Klager og anmodninger

Artikkel 1

Klager

1. Klage i henhold til artikkel 3 nr. 1 i kapittel XI skal fremsettes skriftlig på et offisielt språk i en EFTA-stat eller i Det europeiske fellesskap, men det skal overlates til klagerne å bestemme klagens form, innhold og andre enkeltheter.

2. Klage kan fremsettes av:

- a) EFTA-stater
- b) fysiske eller juridiske personer som påberoper seg en berettiget interesse.

3. Når representanter for foretak, foretaks-sammenslutninger eller fysiske eller juridiske personer undertegner klagen, skal fullmakten dokumenteres skriftlig.

Artikkel 2

Rett til å sende inn anmodning

1. Ethvert foretak som deltar i avtaler, beslutninger eller samordnet opptreden nevnt i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 eller artikkel 54, skal ha rett til å sende inn anmodning i henhold til artikkel 3 nr. 2 og artikkel 5 i kapittel XI. Dersom bare enkelte av de deltakende foretak sender inn anmodning, skal de underrette de øvrige deltakende foretak om det.

2. Når representanter for foretak, foretaks-sammenslutninger eller fysiske eller juridiske personer undertegner anmodninger i henhold til artikkel 3 nr. 2 og artikkel 5 i kapittel XI, skal fullmakten dokumenteres skriftlig.

3. Ved innsendelse av felles anmodning skal det utpekes en felles representant.

Artikkel 3

Innsendelse av anmodning

1. Ved innsendelse av en anmodning i henhold til artikkel 3 nr. 2 og artikkel 5 i kapittel XI skal benyttes blanketter utstedt av EFTA-statens regjeringer etter felles overenskomst, som vist i tillegg 8, eller av EF-kommisjonen.

2. Flere deltakende foretak kan sende inn en anmodning på samme blankett.

3. Anmodninger skal inneholde de opplysninger det bes om i blanketten.

4. Anmodninger og vedlegg skal sendes til EFTAs overvåkingsorgan i ni eksemplarer.

5. Dokumenter som vedlegges, skal være i original eller i kopi. Det skal bekreftes at kopien er i samsvar med originalen.

6. Anmodninger skal skrives på et offisielt språk i en EFTA-stat eller i Det europeiske fellesskap. Dokumenter som vedlegges, skal være på originalspråket. Dersom originalspråket ikke er et offisielt språk i en EFTA-stat eller i Det europeiske fellesskap, skal det vedlegges en oversettelse til ett av disse språkene.

7. Med forbehold for EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 11 får anmodningen virkning fra den dag EFTAs overvåkingsorgan mottar den. Dersom anmodningen sendes som rekommandert brev, får den imidlertid virkning fra den dag avsenderstedets poststempel viser.

8. Dersom en anmodning innsendt i henhold til artikkel 3 nr. 2 og artikkel 5 i kapittel XI ikke kommer inn under nevnte kapitells virkeområde, skal EFTAs overvåkingsorgan snarest underrette den som har sendt inn anmodningen, om at det har til hensikt å behandle anmodningen i henhold til bestemmelsene i en annen rettsakt som er omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV, og som gjelder for den aktuelle sak; anmodningen skal få virkning fra den dag som fremgår av nr. 7. EFTAs overvåkingsorgan skal begrunne dette overfor den som har sendt inn anmodningen, og gi vedkommende en frist for å sende inn eventuelle merknader skriftlig før det behandler anmodningen på grunnlag av bestemmelsene i den annen rettsakt.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

AVSNITT II

Uttalelser

Artikkel 4

Før EFTAs overvåkingsorgan rådspør Den rådgivende komité for konkurranse saker på lufttransportens område, skal det innhente uttalelser i henhold til artikkel 16 nr. 1 i kapittel XI.

Artikkel 5

1. EFTAs overvåkingsorgan skal gi foretakene og foretakssammenslutningene skriftlig underretning om de innsigelser det vil gjøre gjeldende. Underretningen skal sendes hvert enkelt foretak eller den felles representant de har utpekt.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan underrette partene ved offentliggjøring i EØS-avdelingen i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* dersom det er nødvendig etter forholdene i den enkelte sak, særlig dersom mange foretak skal underrettes og de ikke har utpekt en felles representant. Ved offentliggjøringen skal det tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

3. Bøter og tvangsmulkt er ilegges foretak og foretakssammenslutninger bare når de er underrettet om innsigelsene på den måten som er fastsatt i nr. 1.

4. Når EFTAs overvåkingsorgan underretter foretakene og foretakssammenslutningene om innsigelsene, skal det gi dem en frist til å uttale seg.

Artikkel 6

1. Foretakene og foretakssammenslutningene skal innen den fastsatte frist fremlegge skriftlige merknader til innsigelsene.

2. De kan i sine skriftlige merknader fremlegge alle opplysninger som er relevante for deres forsvar.

3. Som dokumentasjon for de fremlagte opplysninger kan alle tjenlige dokumenter vedlegges. Foretakene og foretakssammenslutningene kan også foreslå at EFTAs overvåkingsorgan innhenter uttalelse fra personer som kan bekrefte opplysningene.

Artikkel 7

EFTAs overvåkingsorgan skal i sitt vedtak bare ta hensyn til de innsigelser som foretakene og foretakssammenslutningene har hatt anledning til å uttale seg om.

Artikkel 8

Dersom fysiske eller juridiske personer som godtgjør en tilstrekkelig interesse, anmoder om å få uttale seg i henhold til artikkel 16

nr. 2 i kapittel XI, skal EFTAs overvåkingsorgan gi dem anledning til å fremlegge skriftlige merknader innen en bestemt frist.

Artikkel 9

Dersom EFTAs overvåkingsorgan etter å ha mottatt en klage i henhold til artikkel 3 nr. 1 i kapittel XI mener at det på grunnlag av de foreliggende opplysninger ikke kan ta klagen til følge, skal det underrette klageren om grunnene til dette og gi vedkommende en frist til å fremlegge eventuelle skriftlige merknader.

Artikkel 10

1. EFTAs overvåkingsorgan skal gi personer som har anmodet om det i sine skriftlige merknader, anledning til å uttale seg muntlig dersom de godtgjør en tilstrekkelig interesse, eller dersom EFTAs overvåkingsorgan vil ilegge dem bot eller tvangsmulkt.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan også gi andre personer anledning til å uttale seg muntlig.

Artikkel 11

1. EFTAs overvåkingsorgan skal innkalle de personer som skal uttale seg og fastsette tidspunktet for høring.

2. Det skal omgående sende kopi av innkallingen til vedkommende myndigheter i EFTA-statene, som kan utpeke en tjenestemann til å delta i høringen. EFTAs overvåkingsorgan skal også invitere EF-kommisjonen til å være representert ved høringen. Invitasjonen skal også omfatte EFs medlemsstater.

Artikkel 12

1. Høringen skal ledes av de personer som EFTAs overvåkingsorgan utnevner.

2. Personer som er innkalt, skal enten møte personlig eller være representert ved en lovlig stedfortreder. Foretak og foretakssammenslutninger kan også være representert ved en representant med behørig fullmakt utpekt blant deres fast ansatte personale.

Personer som høres av EFTAs overvåkingsorgan, kan bistås av advokater eller rådgivere som har rett til å møte ved EFTA-domstolen, eller av andre kvalifiserte personer.

3. Høringer skal ikke være offentlige. Personene skal høres enkeltvis eller i nærvær av andre innkalt personer. I sistnevnte tilfelle skal det tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

4. Det skal utarbeides en protokoll over hovedinnholdet i de enkelte personers uttalelser, og protokollen skal leses opp og godkjennes av den som har uttalt seg.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 13

Med forbehold for bestemmelsene i artikkel 5 nr. 2 skal underretninger og innkallinger fra EFTAs overvåkingsorgan sendes mottakeren i rekommandert brev vedlagt mottakskvittering, eller avleveres mot kvittering.

Artikkel 14

1. Ved fastsettelse av fristene i artikkel 3 nr. 8 og artikkel 5, 8 og 9 skal EFTAs overvåkingsorgan ta hensyn både til hvor lang tid som er nødvendig for å utarbeide merknadene og til om saken haster. Fristen skal være minst to uker og kan forlenges.

2. Fristene skal regnes fra dagen etter at underretningene er mottatt eller avlevert.

3. Skriftlige merknader må være kommet til EFTAs overvåkingsorgan eller postlagt som rekommandert brev før fristen utløper. Dersom fristen utløper en søndag, helligdag eller fridag, skal den utløpe ved avslutningen av påfølgende virkedag. Ved beregning av forlengelse av fristen skal det tas hensyn til helligdager og fridager nevnt i tillegg 2 til denne protokoll når det gjelder tidspunktet for mottakelse av skriftlige merknader, og til helligdager og fridager fastsatt i avsenderlandets lovgivning når det gjelder tidspunktet for avsendelse.

Artikkel 15

Særlige bestemmelser

EFTAs overvåkingsorgan kan, i samsvar med artikkel 49 i denne avtale, fremlegge for regjeringene i EFTA-statene forslag til blanketter og veiledninger til blankettene.

DEL III

TILSYN MED FORETAKSSAMMENSLUTNINGER

KAPITTEL XIII

Bestemmelser om tilsyn med foretakssammenslutninger

På grunn av delingen av teksten i forordning (EØF) nr. 4064/89 mellom EØS-avtalens vedlegg XIV (materielle regler) og dette kapittel (saksbehandlingsregler), finnes den relevante teksten til artikkel 1-5 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89). EFTAs overvåkingsorgan skal føre tilsyn med foretakssammenslutninger i samsvar med bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 57, særlig nr. 2 bokstav b.

Artikkel 1-5

(Ingen tekst)

Artikkel 6

Behandling av meldingen og innledning av saksbehandlingen

1. EFTAs overvåkingsorgan skal, i samsvar med bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 57 nr. 1 og nr. 2 bokstav b behandle meldingen så snart det har mottatt den.

a) Dersom EFTAs overvåkingsorgan finner at en meldt foretakssammenslutning ikke faller innenfor anvendelsesområdet for rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89), skal det fastslå dette i et vedtak.

b) Dersom EFTAs overvåkingsorgan fastslår at en meldt foretakssammenslutning, til tross for at den faller innenfor anvendelsesområdet for nevnte rettsakt, ikke reiser alvorlig tvil med hensyn til dens forenlighet med det EØS-avtalens funksjon, skal det vedta ikke å motsette seg sammenslutningen og erklære den forenlig med EØS-avtalens funksjon.

c) Dersom EFTAs overvåkingsorgan derimot fastslår at en meldt foretakssammenslutning faller innenfor anvendelsesområdet for nevnte rettsakt, og at den reiser alvorlig tvil med hensyn til dens forenlighet med EØS-avtalens funksjon, skal det vedta å innlede saksbehandlingen.

2. EFTAs overvåkingsorgan skal straks underrette de berørte foretak og vedkommende myndigheter i EFTA-statene om vedtaket.

Artikkel 7

Utsettelse av foretakssammenslutninger

1. Ved anvendelse av nr. 2 skal en foretakssammenslutning som definert i artikkel 1 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89) ikke gjennomføres før den er meldt, og heller ikke i løpet av de tre første ukene etter at den er meldt.

2. Når EFTAs overvåkingsorgan etter en foreløpig behandling av meldingen i løpet av den periode som er nevnt i nr. 1, anser det som nødvendig for å sikre den fulle virkning av et eventuelt senere vedtak i henhold til artikkel 8 nr. 3 og 4, kan det på eget initiativ vedta å forlenge utsettelsen av en foretakssammenslutning helt eller delvis inntil det har gjort endelig vedtak, eller treffe andre midlertidige tiltak for å oppnå dette.

3. Nr. 1 og 2 skal ikke være til hinder for gjennomføring av et offentlig overtakelses- eller ombytingstilbud som er meldt til EFTAs overvåkingsorgan i henhold til artikkel 4 nr. 1, forutsatt at erververen ikke utøver den

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

stemmerett som er knyttet til de aktuelle andelene, eller at han gjør dette bare for å sikre investeringenes fulle verdi og på grunnlag av et unntak innrømmet av EFTAs overvåkningsorgan i henhold til nr. 4.

4. EFTAs overvåkningsorgan kan på anmodning innrømme unntak fra forpliktelsene nevnt i nr. 1, 2 og 3 for å hindre at ett eller flere berørte foretak eller tredjemann påføres alvorlig skade. Det kan knyttes vilkår og forpliktelser til unntaket for å sikre effektiv konkurranse. Det kan søkes om og innrømmes unntak til enhver tid, også før meldingen og etter transaksjonen.

5. Gyldigheten av transaksjoner som er gjennomført i strid med nr. 1 eller 2, skal være avhengig av vedtak i henhold til artikkel 6 nr. 1 bokstav b eller artikkel 8 nr. 2 eller 3, eller anvendelse av presumpsjonsregelen i artikkel 10 nr. 6.

Denne artikkel har imidlertid ingen virkning for gyldigheten av transaksjoner med verdipapirer, herunder slike som kan konverteres til andre verdipapirer som kan omsettes på et marked regulert og overvåket av organer anerkjent av de offentlige myndigheter, når dette markedet er i regelmessig virksomhet og er direkte eller indirekte tilgjengelig for allmennheten, med mindre kjøper og selger vet eller burde vite at transaksjonen er gjennomført i strid med nr. 1 eller 2.

Artikkel 8

Beslutningsmyndighet for EFTAs overvåkningsorgan

1. Med forbehold for artikkel 9 skal hver saksbehandling som innledes i henhold til artikkel 6 nr. 1 bokstav c, avsluttes ved et vedtak i henhold til nr. 2-5.

2. Dersom EFTAs overvåkningsorgan fastslår at en meldt foretakssammenslutning oppfyller vilkåret i artikkel 2 nr. 2 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89), eventuelt etter at de berørte foretak har foretatt de nødvendige endringer, skal det gjøre et vedtak der det erklæres at sammenslutningen er forenlig med EØS-avtalens funksjon.

EFTAs overvåkningsorgan kan knytte vilkår og forpliktelser til vedtaket for å sikre at de berørte foretak etterkommer forpliktelser de har påtatt seg overfor EFTAs overvåkningsorgan når det gjelder å endre det opprinnelige utkastet til foretakssammenslutning. Vedtaket der det erklæres at sammenslutningen er forenlig med EØS-avtalens funksjon, skal også omfatte begrensninger som er direkte knyttet til og nødvendige for sammenslutningens gjennomføring.

3. Dersom EFTAs overvåkningsorgan fastslår at en foretakssammenslutning oppfyller vilkåret i artikkel 2 nr. 3, skal det gjøre et vedtak der det erklæres at sammenslutningen er uforenlig med EØS-avtalens funksjon.

4. Dersom en foretakssammenslutning allerede er gjennomført, kan EFTAs overvåkningsorgan, i et vedtak i henhold til nr. 3 eller i et særskilt vedtak, bestemme at de sammensluttede foretak eller aktiva skal splittes, at den felles kontroll skal opphøre eller at det skal treffes andre egnede tiltak for å gjenopprette effektiv konkurranse.

5. EFTAs overvåkningsorgan kan oppheve et vedtak gjort i henhold til nr. 2 dersom:

- a) erklæringen om forenlighet er basert på uriktige opplysninger og ett av de berørte foretak er ansvarlig for dette, eller dersom erklæringen er oppnådd ved bedrag, eller
- b) de berørte foretak bryter en forpliktelse knyttet til vedtaket.

6. I tilfellene nevnt i nr. 5 kan EFTAs overvåkningsorgan gjøre vedtak i henhold til nr. 3 uten å være bundet til fristen nevnt i artikkel 10 nr. 3.

Artikkel 9

Henvisning til vedkommende myndigheter i EFTA-statene

1. EFTAs overvåkningsorgan kan henvise en meldt foretakssammenslutning til vedkommende myndigheter i den berørte EFTA-staten ved et vedtak som straks skal meddeles de berørte foretak og vedkommende myndigheter i de andre EFTA-statene på vilkårene nevnt nedenfor.

2. Innen tre uker etter å ha mottatt kopi av en melding, kan en EFTA-stat underrette EFTAs overvåkningsorgan, som skal underrette de berørte foretak, om at det er fare for at en foretakssammenslutning skaper eller styrker en dominerende stilling som i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse på et marked som har alle kjennetegn på et separat marked i denne EFTA-staten, uansett om det utgjør en vesentlig del av EFTA-statenes territorium eller ikke.

3. Dersom EFTAs overvåkningsorgan, etter vurdering av markedet for de aktuelle varer eller tjenester og det geografiske referansemarked i henhold til nr. 7, mener at det foreligger et slikt separat marked og en slik fare, skal det enten:

- a) selv behandle saken med sikte på å opprettholde eller gjenopprette effektiv konkurranse på det aktuelle markedet, eller

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

b) henvise saken til vedkommende myndigheter i den berørte EFTA-staten med sikte på anvendelse av denne statens konkurranselovgivning.

Dersom EFTAs overvåkningsorgan derimot mener at det ikke foreligger et slikt separat marked eller en slik fare, skal det gjøre vedtak om dette rettet til den berørte EFTA-staten.

4. Vedtak om å henvise eller avslå å henvise en sak i henhold til nr. 3 skal gjøres:

- a) som hovedregel innen fristen på seks uker nevnt i artikkel 10 nr. 1 annet ledd, dersom EFTAs overvåkningsorgan ikke har innledet en saksbehandling i henhold til artikkel 6 nr. 1 bokstav b, eller
- b) senest tre måneder etter at foretakssammenslutningen er meldt dersom EFTAs overvåkningsorgan har innledet saksbehandling i henhold til artikkel 6 nr. 1 bokstav c, uten å ha tatt forberedende skritt til å vedta nødvendige tiltak i henhold til artikkel 8 nr. 2 annet ledd, nr. 3 eller 4 med sikte på å opprettholde eller gjenopprette effektiv konkurranse på det aktuelle markedet.

5. Dersom EFTAs overvåkningsorgan til tross for en påminnelse fra den berørte EFTA-staten ikke har gjort vedtak om å henvise eller avslå å henvise saken i samsvar med nr. 3 eller tatt forberedende skritt som nevnt i nr. 4 bokstav b innen fristen på tre måneder nevnt i nr. 4 bokstav b, skal EFTAs overvåkningsorgan anses for å ha vedtatt å henvise saken til den berørte EFTA-staten i henhold til nr. 3 bokstav b.

6. Senest fire måneder etter at EFTAs overvåkningsorgan har henvist en foretakssammenslutning til en EFTA-stat, skal vedkommende myndighet i denne EFTA-staten offentliggjøre rapporter eller konklusjoner fra sin behandling av saken.

7. Det geografiske referansemarked er området der de berørte foretak deltar i tilbud og etterspørsel av varer og tjenester, der konkurranseforholdene er tilstrekkelig ensartet, og som kan holdes atskilt fra tilgrensende områder særlig fordi konkurranseforholdene er merkbart forskjellige på disse områdene. Ved denne vurderingen skal det særlig tas hensyn til de aktuelle varenes art og tjenestenes art og egenskaper, eventuelle adgangsbegrensninger eller forbrukerpreferanser, betydelige forskjeller mellom dette område og tilgrensende områder i foretakenes markedsandeler eller vesentlige prisforskjeller.

8. Ved anvendelse av denne artikkel skal den berørte EFTA-stat bare treffe de tiltak som er absolutt nødvendige for å oppretthol-

de eller gjenopprette effektiv konkurranse på det aktuelle markedet.

9. I samsvar med de relevante bestemmelser i EØS-avtalen kan en EFTA-stat bringe et vedtak inn for EFTA-domstolen i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og med de relevante bestemmelser i denne avtale, og særlig anmode om anvendelse av artikkel 41 i denne avtale med sikte på å anvende nasjonal konkurranselovgivning.

10. Denne artikkel vil bli gjennomgått innen utløpet av 1993.

Artikkel 10

Frister for innledning av saksbehandlingen og for vedtak

1. Vedtak i henhold til artikkel 6 nr. 1 skal gjøres innen en måned. Fristen løper fra dagen etter at meldingen er mottatt eller, dersom opplysningene som skal gis sammen med meldingen, er ufullstendige, fra dagen etter at fullstendige opplysninger er mottatt. Fristen skal forlenges til seks uker dersom EFTAs overvåkningsorgan mottar en anmodning fra en EFTAstat i henhold til artikkel 9 nr. 2.

2. Vedtak i henhold til artikkel 8 nr. 2 om meldte foretakssammenslutninger skal gjøres så snart den alvorlige tvil nevnt i artikkel 6 nr. 1 bokstav c er fjernet, særlig som følge av endringer foretatt av de berørte foretak, og senest innen den endelige frist som er fastsatt i nr. 3.

3. Med forbehold for artikkel 8 nr. 6 skal vedtak i henhold til artikkel 8 nr. 3 om meldte foretakssammenslutninger gjøres senest innen fire måneder etter den dag saksbehandlingen innledes.

4. Fristen fastsatt i nr. 3 kan i unntakstilfeller forlenges, dersom EFTAs overvåkningsorgan på grunn av forhold som skyldes ett av foretakene som deltar i sammenslutningen, må kreve opplysninger ved vedtak i henhold til artikkel 11 eller en kontroll ved vedtak i henhold til artikkel 13.

5. Dersom EFTA-domstolen avsier en dom som helt eller delvis opphever et vedtak av EFTAs overvåkningsorgan etter dette kapittel, skal fristene fastsatt i dette kapittel begynne å løpe igjen fra den dag dommen ble avsagt.

6. Dersom EFTAs overvåkningsorgan ikke har gjort vedtak i henhold til artikkel 6 nr. 1 bokstav b eller c eller artikkel 8 nr. 2 eller 3 innen de frister som er fastsatt i nr. 1 og nr. 3, skal foretakssammenslutningen anses for å være erklært forenlig med EØS-avtalens funksjon, med forbehold for artikkel 9.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 11

Anmodning om opplysninger

1. For å utføre de oppgaver det er pålagt ved EØS-avtalens artikkel 57 eller 58, bestemmelser i EØS-avtalens protokoll 24 og vedlegg XIV og bestemmelsene i dette kapittel, kan EFTAs overvåkingsorgan innhente alle nødvendige opplysninger fra regjeringer og vedkommende myndigheter i EFTA-statene, fra personer nevnt i artikkel 3 nr. 1 bokstav b i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89) og fra foretak og foretakssammenslutninger.

2. Når EFTAs overvåkingsorgan sender en anmodning om opplysninger til en person, et foretak eller en foretakssammenslutning, skal det samtidig sende kopi av anmodningen til vedkommende myndighet i EFTA-staten der personen har sin bopel eller foretaket eller foretakssammenslutningen har sitt hovedkontor.

3. I anmodningen skal EFTAs overvåkingsorgan oppgi rettsgrunnlaget for og formålet med anmodningen, og vise til at sanksjonene nevnt i artikkel 14 nr. 1 bokstav b får anvendelse dersom det gis uriktige opplysninger.

4. Plikt til å gi opplysninger påligger foretakenes eiere eller deres representanter og når det gjelder juridiske personer eller selskaper eller sammenslutninger som ikke er juridiske personer, de personer som i henhold til lov eller vedtekter har fullmakt til å representere dem.

5. Dersom en person, et foretak eller en foretakssammenslutning ikke gir de opplysninger det anmodes om innen den frist EFTAs overvåkingsorgan har fastsatt, eller gir ufullstendige opplysninger, skal EFTAs overvåkingsorgan ved vedtak kreve opplysningene gitt. Vedtaket skal angi hvilke opplysninger som kreves, fastsette en rimelig frist for å gi opplysningene og vise til sanksjonene fastsatt i artikkel 14 nr. 1 bokstav c og artikkel 15 nr. 1 bokstav a og til retten til å bringe vedtaket inn for EFTA-domstolen i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og de relevante bestemmelsene i denne avtale, særlig artikkel 36.

6. EFTAs overvåkingsorgan skal samtidig sende kopi av vedtaket til vedkommende myndighet i EFTA-staten der personen har sin bopel eller foretaket eller foretakssammenslutningen har sitt hovedkontor.

Artikkel 12

Kontroll gjennomført av EFTA-statenes myndigheter

1. På anmodning fra EFTAs overvåkingsorgan skal vedkommende myndigheter i EF-

TA-statene foreta den kontroll som EFTAs overvåkingsorgan anser som nødvendig i henhold til artikkel 13 nr. 1, eller som det har pålagt ved vedtak i henhold til artikkel 13 nr. 3. Vedkommende myndigheters tjenestemenn i de EFTA-stater som skal foreta kontrollen, skal utøve sin myndighet mot å fremlegge en skriftlig fullmakt fra vedkommende myndighet i den EFTA-stat der kontrollen skal foretas. Fullmakten skal angi kontrollens gjenstand og formål.

2. Tjenestemenn ved EFTAs overvåkingsorgan kan, på anmodning fra EFTAs overvåkingsorgan eller fra vedkommende myndighet i EFTA-staten der kontrollen skal foretas, bistå vedkommende myndighets tjenestemenn i å utføre deres oppgaver.

Artikkel 13

Myndighet for EFTAs overvåkingsorgan til å foreta kontroll

1. EFTAs overvåkingsorgan kan, når det utfører de oppgaver det er pålagt ved EØS-avtalens artikkel 57 og 58, ved bestemmelser i EØS-avtalens protokoll 24 og vedlegg XIV og ved bestemmelser i dette kapittel, foreta all nødvendig kontroll i foretak og foretakssammenslutninger.

I den forbindelse skal tjenestemenn som har fullmakt fra EFTAs overvåkingsorgan ha rett til:

- å kontrollere bøker og andre forretningsdokumenter,
- å ta eller kreve kopi av eller utdrag fra bøker og forretningsdokumenter,
- å kreve muntlig forklaring på stedet,
- å få adgang til foretakenes lokaler, eiendommer og transportmidler.

2. Tjenestemenn som har fullmakt fra EFTAs overvåkingsorgan til å foreta kontroll skal utøve sin myndighet mot å fremlegge en skriftlig fullmakt som angir kontrollens gjenstand og formål, og som viser til sanksjonene nevnt i artikkel 14 nr. 1 bokstav d i de tilfeller der de bøker eller forretningsdokumenter som kreves, ikke fremlegges i sin helhet. I god tid før kontrollen foretas, skal EFTAs overvåkingsorgan gi vedkommende myndighet i den EFTA-staten der kontrollen skal finne sted, skriftlig underretning om kontrollen og om identiteten til de tjenestemenn som har fullmakt til å gjennomføre den. EFTAs overvåkingsorgan skal også gi slik fullmakt til representanter for EF-kommisjonen som skal delta i kontrollen i samsvar med EØS-avtalens protokoll 24 artikkel 8 nr. 5.

3. Foretak og foretakssammenslutninger skal være forpliktet til å underkaste seg den

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

kontroll som EFTAs overvåkingsorgan har gjort vedtak om. Vedtaket skal angi kontrollens gjenstand og formål, fastsette hvilken dag kontrollen skal finne sted, og vise til sanksjonene fastsatt i artikkel 14 nr. 1 bokstav d og artikkel 15 nr. 1 bokstav b og til retten til å bringe vedtaket inn for EFTA-domstolen i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og med de relevante bestemmelsene i denne avtale, særlig artikkel 36.

4. EFTAs overvåkingsorgan skal i god tid gi vedkommende myndighet i den EFTA-staten der kontrollen skal finne sted, skriftlig underretning om at det har til hensikt å gjøre vedtak i henhold til nr. 3. Vedkommende myndighet skal ha mulighet til å uttale seg før EFTAs overvåkingsorgan gjør vedtak.

5. Tjenestemenn ved vedkommende myndighet i den EFTA-staten der kontrollen skal finne sted, kan på anmodning fra vedkommende myndighet eller fra EFTAs overvåkingsorgan bistå tjenestemenn fra EFTAs overvåkingsorgan i å utføre deres oppgaver.

6. Dersom et foretak eller en foretakssammenslutning motsetter seg kontroll påbudt i henhold til denne artikkel, skal den berørte EFTA-staten gi tjenestemennene med fullmakt fra EFTAs overvåkingsorgan den bistand de trenger for å gjennomføre kontrollen. For dette formål skal EFTA-statene, etter å ha rådspurt EFTAs overvåkingsorgan, treffe de nødvendige tiltak innen seks måneder etter at EØS-avtalen har trådt i kraft.

Artikkel 14

Bøter

1. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak ilegge personer nevnt i artikkel 3 nr. 1 bokstav b i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89), foretak eller foretakssammenslutninger bøter fra 1 000 til 50 000 ECU dersom de forsettlig eller uaktsomt:

- unnlater å melde en foretakssammenslutning i samsvar med artikkel 4 i nevnte rettsakt,
- gir uriktige eller misvisende opplysninger i en melding gitt i henhold til artikkel 4 i nevnte rettsakt,
- gir uriktige opplysninger som svar på en anmodning i henhold til artikkel 11 eller unnlater å gi opplysninger innen den frist som er fastsatt i et vedtak i henhold til artikkel 11,
- ikke fremlegger i sin helhet de bøker eller andre forretningsdokumenter det anmodes om under en kontroll i henhold til artikkel 12 eller 13, eller nekter å underkaste seg en kontroll pålagt i henhold til artikkel 13.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak ilegge de berørte personer eller foretak bøter på høyst 10% av foretakenes samlede omsetning i henhold til artikkel 5 dersom de forsettlig eller uaktsomt:

- bryter en forpliktelse pålagt ved vedtak i henhold til artikkel 7 nr. 4 eller artikkel 8 nr. 2 annet ledd,
- gjennomfører en foretakssammenslutning i strid med artikkel 7 nr. 1 eller med et vedtak i henhold til artikkel 7 nr. 2,
- gjennomfører en foretakssammenslutning som er erklært uforenlig med det felles marked ved et vedtak i henhold til artikkel 8 nr. 3, eller unnlater å treffe tiltak pålagt ved et vedtak i henhold til artikkel 8 nr. 4.

3. Ved fastsettelse av botens størrelse skal det tas hensyn til overtredelsens art og grovhet.

4. Bot som ilegges ved vedtak i henhold til nr. 1 og 2, er ikke straff.

Artikkel 15

Tvangsmulfter

1. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak ilegge personer nevnt i artikkel 3 nr. 1 bokstav b i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89), berørte foretak eller foretakssammenslutninger tvangsmulfter på høyst 25 000 ECU regnet fra den dag EFTAs overvåkingsorgan har fastsatt i vedtaket, for å tvinge dem til:

- å gi opplysninger EFTAs overvåkingsorgan har krevd ved vedtak i henhold til artikkel 11, i fullstendig og korrekt form,
- å underkaste seg en kontroll EFTAs overvåkingsorgan har pålagt ved vedtak i henhold til artikkel 13.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan ved vedtak ilegge personer nevnt i artikkel 3 nr. 1 bokstav b i nevnte rettsakt eller foretak tvangsbøter på høyst 100 000 ECU regnet fra den dag EFTAs overvåkingsorgan har fastsatt i vedtaket, for å tvinge dem til:

- å overholde en forpliktelse pålagt dem i henhold til artikkel 7 nr. 4 eller artikkel 8 nr. 2 annet ledd, eller
- å gjennomføre de tiltak som er pålagt dem ved vedtak i henhold til artikkel 8 nr. 4.

3. Når personer nevnt i artikkel 3 nr. 1 bokstav b i nevnte rettsakt, foretak eller foretakssammenslutninger har oppfylt den forpliktelse som tvangsmulften ble ilagt for, kan EF-

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

TAs overvåkingsorgan fastsette den endelige tvangsmulkten til et lavere beløp enn det som ville følge av det opprinnelige vedtak.

Artikkel 16

EFTA-domstolens kontroll

EFTA-domstolen skal, i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og med de relevante bestemmelser i denne avtale, ha full domsmyndighet i henhold til artikkel 35 i denne avtale til å kontrollere vedtak av EFTAs overvåkingsorgan om fastsettelse av en bot eller tvangsmulkt; den kan oppheve, redusere eller forhøye boten eller tvangsmulkten.

Artikkel 17

Taushetsplikt

1. Med forbehold for EØS-avtalens protokoll 24 artikkel 9 skal opplysninger som innhentes ved anvendelse av EØS-avtalens artikkel 57 og 58, EØS-avtalens protokoll 34 og artikkel 11, 12, 13 og 18 i dette kapittel, brukes bare til det formål de er innhentet for.

2. Med forbehold for bestemmelsene i artikkel 4 nr. 3 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89) og artikkel 18 og artikkel 20 i dette kapittel skal EFTAs overvåkingsorgan og vedkommende myndigheter i EFTA-statene, deres tjenestemenn og andre ansatte ikke gi videre opplysninger som er innhentet ved gjennomføringen av EØS-avtalens protokoll 24, nevnte rettsakt eller dette kapittel og er av en slik art at de er undergitt taushetsplikt.

3. Bestemmelsene i nr. 1 og 2 skal ikke være til hinder for å offentliggjøre generell informasjon eller oversikter som ikke inneholder opplysninger om bestemte foretak eller foretakssammenslutninger.

Artikkel 18

Uttalelse fra parter og tredjemann

1. EFTAs overvåkingsorgan skal, før det gjør vedtak i henhold til artikkel 7 nr. 2 og 4, artikkel 8 nr. 2 annet ledd og nr. 3-5, samt artikkel 14 og 15, på hvert trinn i saksbehandlingen inntil det rådspør Den rådgivende komité, gi de berørte personer, foretak og foretakssammenslutninger mulighet til å uttale seg om de innsigelser EFTAs overvåkingsorgan har reist.

2. Som unntak fra nr. 1 kan det gjøres midlertidig vedtak om å forlenge utsettelsen av en foretakssammenslutning eller innrømme unntak fra utsettelse som nevnt i artikkel 7 nr. 2 og 4, uten at de berørte personer, foretak eller foretakssammenslutninger har fått mulighet til å uttale seg på forhånd, forutsatt at EFTAs overvåkingsorgan gir dem mulighet til

dette så snart som mulig etter å ha gjort vedtak.

3. EFTAs overvåkingsorgan skal basere sitt vedtak bare på innsigelser som partene har hatt mulighet til å uttale seg om. Under saksbehandlingen skal retten til å forsvare seg være fullt ut sikret. Rett til dokumentinnsyn skal minst innrømmes de direkte berørte parter, med forbehold for foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

4. I den utstrekning EFTAs overvåkingsorgan og vedkommende myndigheter i EFTA-statene finner det nødvendig, kan de også la andre fysiske eller juridiske personer uttale seg. Fysiske eller juridiske personer som kan godtgjøre at de har en tilstrekkelig interesse, og særlig medlemmer av de berørte foretakenes administrasjons- eller ledelsesorganer eller godkjente representanter for de berørte foretakenes arbeidstakere, skal, dersom de anmoder om det, ha rett til å uttale seg.

Artikkel 19

Kontakt med EFTA-statenes myndigheter

1. EFTAs overvåkingsorgan skal innen tre virkedager sende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av meldinger og, så snart som mulig, kopi av de viktigste dokumentene det mottar eller utsteder i henhold til rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89) og dette kapittel.

2. EFTAs overvåkingsorgan skal gjennomføre den saksbehandling som er fastsatt i nevnte rettsakt og dette kapittel, i nær og løpende kontakt med vedkommende myndigheter i EFTA-statene, som skal ha rett til å fremlegge merknader til saksbehandlingen. Ved anvendelse av artikkel 9 skal EFTAs overvåkingsorgan innhente opplysninger fra vedkommende myndigheter i EFTA-statene som nevnt i artikkel 9 nr. 2 og gi dem mulighet til å uttale seg på hvert trinn av saksbehandlingen inntil EFTAs overvåkingsorgan gjør vedtak i henhold til nr. 3 i nevnte artikkel; i den forbindelse skal vedkommende myndigheter ha rett til dokumentinnsyn.

EFTAs overvåkingsorgan skal umiddelbart oversende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av meldinger og informasjon mottatt fra EF-kommisjonen i henhold til EØS-avtalens protokoll 24 artikkel 3 og 10.

EFTAs overvåkingsorgan skal umiddelbart oversende til vedkommende myndigheter i EFTA-statene kopi av dokumenter mottatt fra EF-kommisjonen i henhold til EØS-avtalens protokoll 24 artikkel 8.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

3. En rådgivende komité for foretakssammenslutninger skal rådspørres før det gjøres vedtak i henhold til artikkel 8 nr. 2-5, artikkel 14 eller artikkel 15, og før det fremlegges forslag til bestemmelser i henhold til artikkel 23.

4. Den rådgivende komité skal være sammensatt av representanter for EFTA-statenes myndigheter. Hver EFTA-stat skal utpeke en eller to representanter, som hver ved forfall kan erstattes av en annen representant. Minst en av representantene skal ha kompetanse innen kartell- og monopolspørsmål.

5. Den rådgivende komité skal rådspørres på et felles møte som EFTAs overvåkingsorgan skal innkalle til og lede. Med innkallingen skal det for hver enkelt sak følge et sammendrag av saken med angivelse av de viktigste dokumentene og et foreløpig utkast til vedtak. Møtet skal finne sted tidligst 14 dager etter at innkallingen er sendt. EFTAs overvåkingsorgan kan i unntakstilfeller fastsette en kortere frist dersom dette er nødvendig for å hindre at foretak som deltar i en sammenslutning, påføres alvorlig skade.

6. Den rådgivende komité skal avgi en uttalelse om utkastet til vedtak fra EFTAs overvåkingsorgan, om nødvendig ved å holde avstemning. Den rådgivende komité kan avgi uttalelse selv om enkelte medlemmer ikke er til stede og heller ikke er representert. Uttalelsen skal være skriftlig og vedlegges utkastet til vedtak. EFTAs overvåkingsorgan skal ta størst mulig hensyn til komiteens uttalelse. Det skal underrette komiteen om på hvilken måte dens uttalelse er tatt hensyn til.

7. Den rådgivende komité kan anbefale at uttalelsen offentliggjøres. EFTAs overvåkingsorgan kan foreta slik offentliggjøring. I vedtaket om offentliggjøring skal det tas behørig hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter, og til de berørte foretakenes interesse i at uttalelsen offentliggjøres.

Artikkel 20

Offentliggjøring av vedtak

1. EFTAs overvåkingsorgan skal offentliggjøre vedtak gjort i henhold til artikkel 8 nr. 25 i EØS-avdelingen i *De Europeiske Felleskaps Tidende*.

2. I offentliggjøringen skal partenes navn og vedtakets hovedinnhold oppgis; det skal tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

Artikkel 21

Myndighet

1. Med forbehold for EFTA-domstolens kontroll i samsvar med EØS-avtalens artikkel

108 nr. 2 og relevante bestemmelser i denne avtale skal EFTAs overvåkingsorgan, på de vilkår som er fastlagt i EØS-avtalens artikkel 58, alene ha myndighet til å gjøre vedtak etter rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1.

2. EFTA-statene skal ikke anvende sin nasjonale lovgivning på en foretakssammenslutning som har en EFTA-dimensjon i nevnte rettsakts betydning.

Første ledd berører ikke EFTA-statenes rett til å foreta de undersøkelser som er nødvendige for anvendelse av artikkel 9 nr. 2, eller å treffe de tiltak som er absolutt nødvendige for anvendelse av artikkel 9 nr. 8 etter en henvisning i henhold til artikkel 9 nr. 3 første ledd bokstav b eller artikkel 9 nr. 5.

3. Uten hensyn til nr. 1 og 2 kan EFTA-statene treffe egnede tiltak for å beskytte andre berettigede interesser enn dem som er nevnt i dette kapittel, dersom de er forenlige med de generelle prinsipper og andre bestemmelser som direkte eller indirekte fremgår av EØS-avtalen.

Offentlig sikkerhet, mediemangfold og soliditetstilsynsregler skal anses som berettigede interesser i henhold til første ledd.

Enhver annen offentlig interesse skal meddeles EFTAs overvåkingsorgan av den berørte EFTA-staten, og godkjennes av EFTAs overvåkingsorgan etter vurdering av om den er forenlig med de generelle prinsipper og andre bestemmelser som direkte eller indirekte fremgår av EØS-avtalen, før det kan treffes tiltak som nevnt ovenfor. EFTAs overvåkingsorgan skal underrette den berørte EFTA-staten om sitt vedtak innen en måned etter at meddelelse er gitt.

Artikkel 22

Anvendelse av rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89) og dette kapittel

1. Rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89) og dette kapittel får alene anvendelse på foretakssammenslutninger som definert i artikkel 3 i nevnte rettsakt.

2. Kapittel II, VI, IX og XI og rettsaktene omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 10 og 11 (forordning (EØF) nr. 1017/68 og 4056/68) får ikke anvendelse på foretakssammenslutninger som definert i artikkel 3 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89).

3. Dersom EFTAs overvåkingsorgan, på anmodning fra en EFTA-stat, fastslår at en foretakssammenslutning som kommer inn under artikkel 3 i nevnte rettsakt, men ikke er av EFTA-dimensjon i henhold til artikkel 1 i

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

nevnte rettsakt, skaper eller styrker en dominerende stilling som fører til at effektiv konkurranse i betydelig grad hindres på denne EFTA-statens territorium, kan det, i den utstrekning foretakssammenslutningen påvirker handelen mellom EFTA-stater, gjøre vedtak i henhold til artikkel 8 nr. 2 annet ledd og artikkel 8 nr. 3 og 4.

4. Artikkel 2 nr. 1 bokstav a og b og artikkel 5 i nevnte rettsakt og artikkel 6, 8 og 1020 i dette kapittel får anvendelse. Den frist som er fastsatt i artikkel 10 nr. 1 for å innlede saksbehandlingen, skal løpe fra den dag EFTA-statens anmodning mottas. Anmodningen skal gis senest en måned etter den dag foretakssammenslutningen ble meddelt EFTA-staten eller gjennomført. Fristen skal begynne å løpe når det første av de nevnte forhold inntreffer.

5. Ved anvendelse av nr. 3 skal EFTAs overvåkningsorgan treffe bare de tiltak som er absolutt nødvendige for å opprettholde eller gjenopprette effektiv konkurranse på territoriet til den EFTA-staten som har anmodet EFTAs overvåkningsorgan om å gripe inn.

6. Nr. 3-5 får anvendelse inntil terskelverdiene nevnt i artikkel 1 nr. 2 i nevnte rettsakt er vurdert på nytt.

Artikkel 23

Særlige bestemmelser

EFTAs overvåkningsorgan kan, i samsvar med artikkel 49 i denne avtale, fremlegge forslag for regjeringene i EFTA-statene om blanketter for bruk ved meldinger i henhold til EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89) artikkel 4, samt forslag til veiledninger til blankettene.

Artikkel 24

Forbindelse med stater som ikke er parter i EØS-avtalen

1. EFTA-statene skal underrette EFTAs overvåkningsorgan om generelle problemer deres foretak møter i stater som ikke er parter i EØS-avtalen, i forbindelse med foretakssammenslutninger som definert i artikkel 3 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89).

2. EFTAs overvåkningsorgan skal, første gang senest ett år etter at EØS-avtalen har trådt i kraft og deretter regelmessig, utarbeide en rapport der det etter kriteriene i nr. 3 og 4 gjennomgår den behandling EFTA foretak gis i forbindelse med foretakssammenslutninger i stater som ikke er parter i EØS-avtalen. EFTAs overvåkningsorgan skal legge rapportene fram for Den faste komité, eventuelt sammen med sine anbefalinger.

3. Dersom EFTAs overvåkningsorgan, enten på grunnlag av rapportene nevnt i nr. 2 eller ut fra andre opplysninger, fastslår at en stat som ikke er part til EØS-avtalen, ikke behandler EFTA-foretak på en måte som tilsvarende den behandling denne statens foretak får i EFTA-statene, kan EFTAs overvåkningsorgan legge fram forslag for de enkelte regjeringene i EFTA-statene med sikte på å oppnå lignende vilkår for EFTA-foretak.

4. Tiltak som treffes i henhold til denne artikkel, skal være i samsvar med EFTA-statenes forpliktelser under internasjonale bilaterale og multilaterale avtaler.

Artikkel 25

(Se artikkel 10 i kapittel XVI)

KAPITTEL XIV

Enkeltheter i forbindelse med meldinger, frister og uttalelser på området tilsyn med foretakssammenslutninger

AVSNITT I

Meldinger

Artikkel 1

Rett til å gi melding

1. Melding skal gis av personer eller foretak som er nevnt i artikkel 4 nr. 2 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89).

2. Når en melding er undertegnet av representanter for personer eller foretak, skal disse representantene legge fram skriftlig bevis på at de har fullmakt.

3. Felles meldinger skal gis av en felles representant som har rett til å oversende og motta dokumenter på vegne av samtlige meldere.

Artikkel 2

Hvordan melding skal gis

1. Melding skal gis i den form som er fastlagt i blanketten utstedt for dette formålet etter avtale mellom regjeringene i EFTA-statene, som vist i tillegg 9, eller av EF-kommisjonen. Til felles meldinger skal det benyttes en enkelt blankett.

2. Ni eksemplarer av hver melding og tilleggsdokument skal sendes EFTAs overvåkningsorgan på den adresse som er angitt i blanketten utstedt av EFTA-statenes regjeringer etter felles overenskomst.

3. Tilleggsdokumentene skal enten være originaler eller kopier av originaler. Dersom det siste er tilfelle, skal melderne bekrefte at kopiene er riktige og fullstendige.

4. Melding skal gis på et offisielt språk i en EFTA-stat eller i Det europeiske fellesskap.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Dersom foretakene velger å gi melding til EFTAs overvåkingsorgan på et språk som ikke er ett av de offisielle språk i de stater som hører inn under dets kompetanse, eller er blant overvåkingsorganets arbeidsspråk, skal foretakene samtidig utfylle all dokumentasjon med en oversettelse til ett av overvåkingsorganets offisielle språk eller arbeidsspråk. Det språk som velges for oversettelsen, skal også være det språk som benyttes når EFTAs overvåkingsorgan henvender seg til foretakene. Tilleggsdokumenter skal legges fram på originalspråket. Dersom originalspråket ikke er ett av de offisielle språk som nevnt ovenfor, skal det vedlegges en oversettelse til det språk som benyttes i saksbehandlingen.

Artikkel 3

Opplysninger

1. Meldinger skal inneholde de opplysninger som er angitt i blanketten utstedt for det formål etter avtale mellom regjeringene i EFTA-statene eller av EF-kommisjonen. Opplysningene skal være riktige og fullstendige.

2. Melderne skal uoppfordret og umiddelbart underrette EFTAs overvåkingsorgan om vesentlige endringer i de faktiske forhold nevnt i meldingen, som de har eller burde ha kjennskap til.

3. Uriktige eller misvisende opplysninger skal anses som ufullstendige opplysninger.

Artikkel 4

Når meldingen får virkning

1. Med forbehold for nr. 2 og EØS-avtalens protokoll 24 artikkel 11 får en melding virkning fra den dag EFTAs overvåkingsorgan mottar den.

2. Dersom EFTAs overvåkingsorgan fastslår at en melding inneholder ufullstendige opplysninger på et viktig punkt, skal det umiddelbart gi melderne eller deres felles representant skriftlig underretning om dette, og fastsette en rimelig frist for å gi fullstendige opplysninger, med forbehold for nr. 3. I slike tilfeller får meldingen virkning fra den dag EFTAs overvåkingsorgan mottar fullstendige opplysninger.

3. EFTAs overvåkingsorgan kan gjøre unntak fra forpliktelsen til å gi bestemte opplysninger som kreves i blanketten utstedt etter avtale mellom regjeringene i EFTA-statene eller av EF-kommisjonen dersom det mener at opplysningene ikke er nødvendige for å behandle saken.

4. EFTAs overvåkingsorgan skal umiddelbart gi melderne eller deres felles representant skriftlig bekreftelse på at det har mottatt en melding eller et svar på et brev sendt av EFTAs overvåkingsorgan i henhold til nr. 2.

Artikkel 5

Omgjøring av meldinger

1. Dersom EFTAs overvåkingsorgan fastslår at en meldt transaksjon ikke er en sammenslutning i henhold til artikkel 3 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89), skal det underrette melderne eller deres felles representant skriftlig om dette. I slike tilfeller kan EFTAs overvåkingsorgan, dersom melderne ber om det, dersom det er hensiktsmessig og med forbehold for nr. 2, behandle meldingen som en anmodning i henhold til artikkel 2 eller en melding i henhold til artikkel 4 i kapittel II, som en anmodning i henhold til artikkel 12 i kapittel VI, som en anmodning i henhold til artikkel 12 i kapittel IX eller en anmodning i henhold til artikkel 3 nr. 2 eller artikkel 5 i kapittel XI.

2. I de tilfeller som er nevnt i nr. 1 annet punktum, kan EFTAs overvåkingsorgan kreve at opplysninger gitt i en melding skal suppleres innen en rimelig frist som EFTAs overvåkingsorgan fastsetter, i den utstrekning det er nødvendig for å vurdere transaksjonen på grunnlag av kapitlene nevnt ovenfor. En anmodning eller melding skal anses å oppfylle kravene i nevnte kapitler fra den dag den opprinnelige melding ble sendt, dersom EFTAs overvåkingsorgan mottar tilleggsopplysningene innen den fastsatte fristen.

AVSNITT II

Frister for innledning av saksbehandlingen og for vedtak

Artikkel 6

Når fristen begynner å løpe

1. Fristene nevnt i artikkel 10 nr. 1 i kapittel XIII skal løpe fra dagen etter at meldingen får virkning i henhold til artikkel 4 nr. 1 og 2 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89).

2. Fristen nevnt i artikkel 10 nr. 3 i kapittel XIII skal løpe fra dagen etter at saksbehandlingen innledes.

3. Dersom den første dagen av en periode ikke er en virkedag i henhold til artikkel 19, skal fristen løpe fra neste virkedag.

Artikkel 7

Når fristen utløper

1. Fristen nevnt i artikkel 10 nr. 1 første ledd i kapittel XIII skal utløpe ved slutten av den dag som i måneden etter den måned fristen begynte å løpe, faller på samme dag i måneden som den dag fristen begynte å løpe. Dersom denne dag ikke forekommer i vedkommende måned, skal fristen utløpe ved slutten av månedens siste dag.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

2. Fristen nevnt i artikkel 10 nr. 1 annet ledd i kapittel XIII skal utløpe ved slutten av den dag som i sjette uke etter den uke fristen begynte å løpe, faller på samme ukedag som den dag fristen begynte å løpe.

3. Fristen nevnt i artikkel 10 nr. 3 i kapittel XIII skal utløpe ved slutten av den dag som i fjerde måned etter den måned fristen begynte å løpe, faller på samme dag i måneden som den dag fristen begynte å løpe. Dersom denne dag ikke forekommer i vedkommende måned, skal fristen utløpe ved slutten av månedens siste dag.

4. Dersom periodens siste dag ikke er en virkedag i henhold til artikkel 19, skal fristen utløpe ved slutten av neste virkedag.

5. Nr. 2-4 får anvendelse på de vilkår som er fastsatt i artikkel 8.

Artikkel 8

Tillegg for helligdager og fridager

Dersom det faller helligdager eller andre fridager for EFTAs overvåkingsorgan i henhold til artikkel 19 innenfor fristene nevnt i artikkel 10 nr. 1 og artikkel 10 nr. 3 i kapittel XIII, skal fristene forlenges med et tilsvarende antall dager.

Artikkel 9

Suspensjon av frister

1. Fristen nevnt i artikkel 10 nr. 3 i kapittel XIII suspenderes når EFTAs overvåkingsorgan må gjøre vedtak i henhold til artikkel 11 nr. 5 eller artikkel 13 nr. 3 i kapittel XIII fordi:

- a) en opplysning EFTAs overvåkingsorgan har anmodet om i henhold til artikkel 11 nr. 2 i kapittel XIII fra et foretak som deltar i en sammenslutning, ikke er mottatt eller ikke er mottatt i sin helhet innen den frist EFTAs overvåkingsorgan har fastsatt,
- b) et foretak som deltar i sammenslutningen har nektet å underkaste seg en kontroll EFTAs overvåkingsorgan anser som nødvendig i henhold til artikkel 13 nr. 1 i kapittel XIII, eller å samarbeide ved gjennomføringen av en slik kontroll i henhold til nevnte bestemmelse,
- c) melderne har unnlatt å underrette EFTAs overvåkingsorgan om vesentlige endringer i de faktiske forhold som er angitt i meldingen.

2. Fristen nevnt i artikkel 10 nr. 3 i kapittel XIII suspenderes:

- a) i de tilfeller som er nevnt i nr. 1 bokstav a, i tidsrommet fra utløpet av fristen satt i anmodningen om opplysninger, inntil EF-

TAs overvåkingsorgan mottar riktige og fullstendige opplysninger som krevd i vedtaket,

- b) i de tilfeller som er nevnt i nr. 1 bokstav b, i tidsrommet fra det mislykkede forsøket på å foreta en kontroll, til kontrollen er gjennomført som pålagt i vedtaket,
- c) i de tilfeller som er nevnt i nr. 1 bokstav c, i tidsrommet fra det oppstår vesentlige endringer i de faktiske forhold, til EFTAs overvåkingsorgan mottar riktige og fullstendige opplysninger som krevd i vedtaket, eller til det er gjennomført en kontroll som pålagt i vedtaket.

3. Suspensjonen av en frist skal løpe fra dagen etter at det oppstår et forhold som fører til suspensjon. Den skal opphøre ved slutten av den dagen da forholdet som førte til suspensjon, ikke lenger foreligger. Dersom denne dagen eller neste dag ikke er en virkedag i henhold til artikkel 19, skal suspensjonen opphøre ved slutten av neste virkedag.

Artikkel 10

Overholdelse av frister

Fristene nevnt i artikkel 10 nr. 1 og 3 i kapittel XIII er overholdt når EFTAs overvåkingsorgan har gjort vedtak før fristens utløp. De berørte foretak skal umiddelbart underrettes om vedtaket.

AVSNITT III

Uttalelse fra parter og tredjemann

Artikkel 11

Vedtak om utsettelse av foretakssammenslutninger

1. Når EFTAs overvåkingsorgan har til hensikt å gjøre et vedtak i henhold til artikkel 7 nr. 2 i kapittel XIII eller et vedtak i henhold til artikkel 7 nr. 4 i nevnte kapittel, som er til skade for partene, skal det i henhold til artikkel 18 nr. 1 i nevnte kapittel skriftlig underrette partene om sine innsigelser og fastsette en frist for partenes adgang til å uttale seg.

2. Når EFTAs overvåkingsorgan i henhold til artikkel 18 nr. 2 i kapittel XIII har gjort et midlertidig vedtak som nevnt i nr. 1 uten å ha gitt partene mulighet til å uttale seg på forhånd, skal det umiddelbart, og i alle tilfeller før utløpet av utsettelsesperioden, sende partene den fullstendige teksten til det midlertidige vedtaket, og fastsette en frist for deres adgang til å fremlegge sine merknader.

Etter at partene har fremlagt sine merknader, skal EFTAs overvåkingsorgan gjøre et endelig vedtak som opphever, endrer eller stadfester det midlertidige vedtaket. Dersom

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

partene ikke fremlegger sine merknader innen den fastsatte fristen, skal EFTAs overvåkingsorgans midlertidige vedtak bli endelig når denne fristen utløper.

3. Partene skal fremlegge sine merknader skriftlig eller muntlig innen den fastsatte fristen. De kan gi en skriftlig bekreftelse på sine muntlige uttalelser.

Artikkel 12

Realitetsavgjørelser

1. Når EFTAs overvåkingsorgan har til hensikt å gjøre vedtak i henhold til artikkel 8 nr. 2 annet ledd, artikkel 8 nr. 3, 4 og 5, artikkel 14 eller artikkel 15 i kapittel XIII, skal det, før det rådspør Den rådgivende komité for foretakssammenslutninger, innhente uttalelser fra partene i henhold til artikkel 18 i nevnte kapittel.

2. EFTAs overvåkingsorgan skal skriftlig underrette partene om sine innsigelser. Underretningen skal sendes melderer eller den felles representant. Samtidig som EFTAs overvåkingsorgan underretter om sine innsigelser, skal det fastsette en frist for de berørte foretaks adgang til å fremlegge sine merknader.

3. Etter at EFTAs overvåkingsorgan har underrettet partene om sine innsigelser, skal det på anmodning gi partene innsyn i saksdokumentene, slik at de kan utarbeide sine merknader. Dokumenter skal være unntatt fra innsyn i den grad de inneholder opplysninger om andre berørte foretak eller tredjemann som må betraktes som forretningshemmeligheter, eller annen fortrolig informasjon, herunder følsom forretningsinformasjon, som ville påføre den som har gitt informasjonen, betydelig skade dersom den blir spredt, eller i den grad de er interne forvaltningsdokumenter.

4. Partene skal fremlegge skriftlige merknader til innsigelsene fra EFTAs overvåkingsorgan. I sine skriftlige merknader kan de vise til alle forhold og fakta av betydning for sitt forsvar, og vedlegge alle dokumenter som kan underbygge de forhold som påberopes. De kan også foreslå at EFTAs overvåkingsorgan innhenter uttalelse fra personer som kan bekrefte de forhold som påberopes.

Artikkel 13

Høringer

1. EFTAs overvåkingsorgan skal gi de parter som har anmodet om det i sine skriftlige merknader, mulighet til å gi en muntlig rede-

gjørelse for sitt syn dersom de kan godtgjøre en berettiget interesse, eller dersom EFTAs overvåkingsorgan har til hensikt å ilegge dem bot eller tvangsmulkt. Det kan også i andre tilfeller gi partene mulighet til å uttale seg muntlig.

2. EFTAs overvåkingsorgan skal innkalle de personer som skal uttale seg, til å møte til høring den dag EFTAs overvåkingsorgan har fastsatt.

3. EFTAs overvåkingsorgan skal straks sende kopi av innkallingen til vedkommende myndigheter i EFTA-statene, som kan utnevne en tjenestemann til å delta i høringen.

Artikkel 14

Fremgangsmåte ved høring

1. Høringer skal ledes av personer som EFTAs overvåkingsorgan gir oppdraget til.

2. Personer som er innkalt, skal enten møte personlig eller være representert ved en lovlig stedfortreder. Foretak og foretakssammenslutninger kan også være representert ved en representant med behørig fullmakt utpekt blant deres fast ansatte personale.

3. Personer som høres av EFTAs overvåkingsorgan, kan bistås av advokater eller rådgivere som har rett til å møte ved EFTA-domstolen, eller av andre kvalifiserte personer.

4. Høringer skal ikke være offentlige. Personer skal høres enkeltvis eller i nærvær av andre innkalte personer. I det sistnevnte tilfelle skal det tas hensyn til foretakenes berettigede interesse i å bevare sine forretningshemmeligheter.

5. Hver enkelt persons uttalelser skal protokollføres.

Artikkel 15

Uttalelse fra tredjemann

1. Dersom fysiske eller juridiske personer som kan godtgjøre at de har berettiget interesse, særlig medlemmer av de berørte foretakenes administrasjons- eller ledelsesorganer eller godkjente representanter for disse foretakenes arbeidstakere, anmoder om å få uttale seg i henhold til artikkel 18 nr. 4 annet punktum i kapittel XIII, skal EFTAs overvåkingsorgan skriftlig underrette dem om sakens art og innhold og fastsette en frist for deres adgang til å uttale seg.

2. De tredjemenn som er nevnt i nr. 1, skal uttale seg skriftlig eller muntlig innen den fastsatte fristen. De kan gi en skriftlig bekreftelse på sin muntlige uttalelse.

3. EFTAs overvåkingsorgan kan også gi andre tredjemenn mulighet til å uttale seg.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

AVSNITT IV

Diverse bestemmelser

Artikkel 16

Øversendelse av dokumenter

1. EFTAs overvåkningsorgan skal sende dokumenter og innkallinger til mottakerne på en av følgende måter:

- a) direkte levering mot kvittering,
- b) rekommandert brev med mottakskvitte-
ring,
- c) telefaks med anmodning om mottakskvit-
tering,
- d) teleks.

2. Med forbehold for artikkel 18 nr. 1 får nr. 1 også anvendelse for oversendelse av dokumenter fra partene eller tredjemann til EFTAs overvåkningsorgan.

3. Når et dokument sendes med teleks eller telefaks, skal det antas at mottakeren har mottatt dokumentet den dagen det blir sendt.

Artikkel 17

Fastsettelse av frister

1. Ved fastsettelse av fristene nevnt i artikkel 4 nr. 2, artikkel 5 nr. 2, artikkel 11 nr. 1 og 2, artikkel 12 nr. 2 og artikkel 15 nr. 1, skal EFTAs overvåkningsorgan ta i betraktning hvor lang tid som er nødvendig for å utarbeide uttalelsene, og hvor mye saken haster. Det skal også ta hensyn til helligdager og fridager i den stat der underretningen fra EFTAs overvåkningsorgan mottas.

2. Ved fastsettelse av frister skal det ikke tas hensyn til den dagen adressaten mottar underretningen fra EFTAs overvåkningsorgan.

Artikkel 18

Når EFTAs overvåkningsorgan skal motta dokumenter

1. Med forbehold for artikkel 4 nr. 1 skal meldinger være EFTAs overvåkningsorgan i hende på den adresse som er angitt i blanketten utstedt for det formål etter avtale mellom regjeringene i EFTA-statene eller av EF-kommisjonen, eller være sendt i rekommandert brev, før utløpet av fristen nevnt i artikkel 4 nr. 1 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89). Tilleggsopplysninger som det er anmodet om, og som gis for å gjøre fullstendig en melding som nevnt i artikkel 4 nr. 2 eller for å supplere en melding som nevnt i artikkel 5 nr. 2 i nevnte rettsakt, skal være EFTAs overvåkningsorgan i hende på nevnte adresse eller være sendt i rekommandert brev før ut-

løpet av den frist som fastsettes i hvert enkelt tilfelle. Skriftlige merknader til underretninger fra EFTAs overvåkningsorgan i henhold til artikkel 11 nr. 1 og 2, artikkel 12 nr. 2 og artikkel 15 nr. 1 skal være EFTAs overvåkningsorgan i hende på nevnte adresse før utløpet av den frist som fastsettes i hvert enkelt tilfelle.

2. Dersom fristen for når EFTAs overvåkningsorgan skal motta et dokument, utløper på en dag som ikke er en virkedag i henhold til artikkel 19, skal fristen utløpe ved slutten av neste virkedag.

3. Dersom fristen for avsendelse av et dokument utløper en lørdag, søndag, helligdag eller fridag i avsenderlandet, skal fristen utløpe ved slutten av neste virkedag.

Artikkel 19

Definisjon av virkedager ved EFTAs overvåkningsorgan

Med virkedager menes i artikkel 6 nr. 3, artikkel 7 nr. 4, artikkel 9 nr. 3 og artikkel 18 nr. 2 alle andre dager enn lørdager, søndager, helligdager og fridager oppført i tillegg 10 til denne protokoll, og andre fridager som er fastsatt av EFTAs overvåkningsorgan og offentliggjort i EØS-avdelingen i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* før inngangen til hvert år.

DEL IV

KULL OG STÅL

KAPITTEL XV

Regler som får anvendelse på foretak innen kull- og stålsektoren

AVSNITT I

Alminnelige regler om avtaler og sammen- slutninger

Artikkel 1

1. Tillatelse i henhold til EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 1 nr. 2 kan gis på bestemte vilkår og for et begrenset tidsrom. I slike tilfeller skal EFTAs overvåkningsorgan fornye tillatelsen en eller flere ganger dersom det finner at vilkårene i EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 1 nr. 2 bokstav a til c fortsatt er oppfylt på fornyelsestidspunktet.

2. EFTAs overvåkningsorgan skal tilbakekalle tillatelsen eller endre vilkårene i den dersom det finner at avtalen på grunn av en endring i forholdene ikke lenger oppfyller vilkårene nevnt ovenfor, eller at de faktiske virkninger av avtalen eller anvendelsen av den er i strid med forutsetningene for tillatelsen.

3. Vedtak der en tillatelse gis, fornyes, endres, avslås eller tilbakekalles, og begrunnelsen for disse vedtak, skal offentliggjøres; de

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

begrensninger som er fastsatt i artikkel 3 nr. 2, skal ikke gjelde i et slikt tilfelle.

4. EFTAs overvåkingsorgan kan, i samsvar med bestemmelsene i artikkel 3, innhente alle nødvendige opplysninger for anvendelsen av EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 1 og denne artikkel, enten ved en særskilt anmodning til partene eller ved et vedtak der det fastsettes hvilken type avtaler, beslutninger eller opptreden det skal underrettes om.

5. EFTAs overvåkingsorgan skal, med forbehold for retten til å reise sak for EFTA-domstolen i samsvar med EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og med de relevante bestemmelser i denne avtale, alene ha myndighet til å avgjøre om slike avtaler eller beslutninger er forenlige med bestemmelsene i EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 1.

6. EFTAs overvåkingsorgan kan ilegge foretak som har inngått en avtale som ikke har rettsvirkning i henhold til EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 1 nr. 3, eller foretak som har anvendt eller forsøkt å anvende ved voldgift, konvensjonalbot, boikott eller på annen måte, en avtale eller en beslutning som ikke har rettsvirkning, eller en avtale der tillatelse er avslått eller tilbakekalt, eller foretak som har fått tillatelse til en avtale på grunnlag av bevisst falske eller misvisende opplysninger, eller foretak som har anvendt en opptreden som er i strid med bestemmelsene i EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 1 nr. 1, bøter og tvangsmulker på et beløp som ikke overstiger det dobbelte av omsetningen av de produkter som er gjenstand for den avtale, beslutning eller opptreden som er forbudt ved EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 1 nr. 1. Dersom hensikten har vært å begrense produksjon, teknisk utvikling eller investeringer, kan maksimumsbeløpet forhøyes til 10% av vedkommende foretaks omsetning per år når det gjelder bøter, og til 20% av omsetningen per dag når det gjelder tvangsmulker.

Artikkel 2

1. EFTAs overvåkingsorgan skal, ved vurderingen av om kravene i EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 2 nr. 2 er oppfylt, og i samsvar med prinsippet om ikke-diskriminering, ta i betraktning størrelsen på tilsvarende foretak på det territorium som er omfattet av EØS-avtalen, i den utstrekning det anser det berettiget for å unngå eller rette på ulemper som følger av ulike konkurransevilkår.

2. EFTAs overvåkingsorgan kan gjøre godkjenningen avhengig av ethvert vilkår som det anser tjenlig for formålet i EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 2 nr. 2.

3. Før EFTAs overvåkingsorgan tar standpunkt til en transaksjon som berører foretak

der minst ett ikke kommer inn under EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 3, skal det innhente uttalelse fra vedkommende regjering.

4. EFTAs overvåkingsorgan kan, med forbehold for anvendelsen av artikkel 3 på foretak som er underlagt dets myndighet, innhente fra alle fysiske eller juridiske personer som har ervervet eller omgruppert, eller som måtte erverve eller omgruppere, de berørte rettigheter eller aktiva, alle opplysninger som er nødvendige for anvendelsen av EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 2 og denne artikkel, på de transaksjoner som kan medføre virkninger som omhandlet i EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 2 nr. 1.

5. Dersom EFTAs overvåkingsorgan finner at en sammenslutning som er gjennomført, er i strid med bestemmelsene i EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 2 nr. 1, men likevel oppfylder vilkårene i EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 2 nr. 2, skal det gjøre godkjenningen av denne sammenslutning betinget av at de personer som har ervervet eller omgruppert vedkommende rettigheter eller aktiva, betaler bot i henhold til nr. 12 bokstav b. Boten skal i de tilfeller der det er åpenbart at godkjenning skulle ha vært innhentet, være på minst halvparten av det maksimumsbeløp som er fastsatt i ovennevnte bokstav b. Dersom boten ikke blir betalt, skal EFTAs overvåkingsorgan treffe de tiltak som er omhandlet nedenfor, overfor sammenslutninger som blir ansett som ulovlige.

6. Dersom EFTAs overvåkingsorgan finner at en sammenslutning som er opprettet, ikke oppfylder de alminnelige eller særlige vilkår for godkjenning i henhold til EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 2 nr. 2, skal det i et begrunnet vedtak erklære at sammenslutningen er ulovlig og, etter å ha gitt de berørte parter adgang til å uttale seg, påby at de foretak eller aktiva som er ulovlig sammensluttet, skal skilles fra hverandre, eller at den felles kontroll skal opphøre, og forøvrig treffe ethvert annet tiltak som det anser hensiktsmessig for å gjenopprette foretakenes uavhengige virksomhet eller den uavhengige utnyttelse av vedkommende aktiva, og for å gjenopprette normale konkurranseforhold. Enhver person som er direkte berørt i saken, kan på de vilkår som er nevnt i EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 bokstav b, reise sak om disse vedtak. Uten hensyn til bestemmelsene i nevnte artikkel skal EFTA-domstolen ha full domsmyndighet til å avgjøre om de transaksjoner som er gjennomført, er en sammenslutning i henhold til EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 2 nr. 1 og rettsaktene om kull og stål inn tatt i EØS-avtalens vedlegg XIV. En slik sak har oppsettende virkning. Den kan reises

først etter at de tiltak som er angitt ovenfor, er truffet, med mindre EFTAs overvåkingsorgan samtykker i at det reises særskilt sak i forbindelse med det vedtak der sammenslutningen erklæres ulovlig.

7. EFTAs overvåkingsorgan kan når som helst, med mindre artikkel 41 i denne avtale ikke får anvendelse, treffe eller sørge for å treffe de midlertidige beskyttelsestiltak som EFTAs overvåkingsorgan anser som nødvendige for å trygge konkurrerende foretaks og tredjemanns interesser og for å avverge enhver handling som vil kunne hindre gjennomføringen av dets vedtak. En sak har ikke oppsettende virkning for slike midlertidige tiltak, med mindre EFTA-domstolen bestemmer noe annet.

8. EFTAs overvåkingsorgan skal gi de berørte parter en rimelig frist til å gjennomføre dets vedtak, før det kan ilegge tvangsmulfter per dag på inntil en promille av verdien av vedkommende rettigheter eller aktiva.

9. Dersom de berørte parter unnlater å oppfylle sine forpliktelser, kan EFTAs overvåkingsorgan selv treffe tiltak for å gjennomføre sitt vedtak.

10. EFTAs overvåkingsorgan kan dessuten rette nødvendige anbefalinger til de berørte EFTA-stater for, innen rammen av nasjonal lovgivning, å få gjennomført de tiltak som er omhandlet i de foregående nr.

11. Ved utøvelsen av sin myndighet skal EFTAs overvåkingsorgan ta hensyn til rettigheter som er ervervet av tredjemann i god tro.

12. EFTAs overvåkingsorgan kan ilegge følgende bøter:

- a) inntil 3% av summen av de aktiva som er ervervet eller omgruppert eller som måtte bli ervervet eller omgruppert når det gjelder fysiske eller juridiske personer som har unndratt seg de forpliktelser som er fastsatt i nr. 4,
- b) inntil 10% av summen av de aktiva som er ervervet eller omgruppert når det gjelder fysiske eller juridiske personer som har unndratt seg de forpliktelser som er fastsatt i EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 2 nr. 1. Dersom minst tolv måneder er gått siden transaksjonen ble gjennomført, skal dette maksimumsbeløpet forhøyes med en tjuefiredel for hver måned som går før EFTAs overvåkingsorgan fastslår at det foreligger brudd på forpliktelsene,
- c) inntil 10% av summen av de aktiva som er ervervet eller omgruppert, eller som måtte bli ervervet eller omgruppert, når det gjelder fysiske eller juridiske personer som har fått eller forsøkt å få godkjennelse etter

EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 2 nr. 2 ved å gi falske eller misvisende opplysninger,

- d) inntil 15% av summen av de aktiva som er ervervet eller omgruppert når det gjelder foretak som hører inn under myndighetsområdet til EFTAs overvåkingsorgan, og som har deltatt i eller medvirket til transaksjoner som er i strid med bestemmelsene i EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 2 eller i denne artikkel.

13. Personer som ilegges bot i henhold til nr. 12, kan bringe saken inn for EFTA-domstolen i samsvar med bestemmelsene i artikkel 36 i denne avtale.

Artikkel 3

1. EFTAs overvåkingsorgan kan innhente de opplysninger som er nødvendige for gjennomføringen av dets oppgaver. Det kan foreta den nødvendige kontroll.

2. Med forbehold for EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 9 skal EFTAs overvåkingsorgan ikke gi videre opplysninger som innhentes ved anvendelse av EØS-avtalens artikkel 55 og 58, EØS-avtalens protokoll 25 og bestemmelsene i dette kapittel, og som etter sin art er forretningshemmeligheter, særlig opplysninger om foretak og om deres forretningsforbindelser eller kostnadsforhold. Denne forpliktelse skal også gjelde representanter for EF-kommisjonen og EFs medlemsstater som deltar i Den rådgivende komité i henhold til artikkel 10 nr. 4 i kapittel II og i høring i henhold til artikkel 8 nr. 2 i kapittel IV.

3. EFTAs overvåkingsorgan kan ilegge foretak som unndrar seg forpliktelser i henhold til vedtak gjort i henhold til denne artikkel, eller som bevisst gir uriktige opplysninger, bot eller tvangsmulkt. Boten skal være på høyst 1% av omsetningen per år, og tvangsmulkten på høyst 5% av den gjennomsnittlige omsetning per dag, for hver dags forsinkelse.

4. Et foretak som er blitt skadelidende ved at EFTAs overvåkingsorgan ikke har overholdt sin taushetsplikt, kan reise erstatningskrav for EFTA-domstolen i samsvar med bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 108 nr. 2 og med de relevante bestemmelser i denne avtale, særlig artikkel 39.

Artikkel 4

EFTAs overvåkingsorgan skal, før det ilegger en økonomisk sanksjon eller tvangsmulkt etter dette kapittel, gi den berørte part adgang til å fremlegge sine merknader.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 5

Det omsetningsbeløp som skal danne grunnlag for beregningen av de bøter og tvangsmulfter som ilegges foretak etter dette kapittel, er omsetningsbeløpet for de produkter som er omhandlet i EØS-avtalens protokoll 14.

AVSNITT II

Opplysninger som skal gis (avsnitt I artikkel 2 nr. 4)

FØRSTE DEL

Plikt til å gi opplysninger

Artikkel 1

Plikten til å gi opplysninger i henhold til dette avsnittet skal gjelde for alle fysiske eller juridiske personer, bortsett fra personer som innen det territorium som er omfattet av EØS-avtalen, utøver virksomhet innen produksjon eller distribusjon av kull eller stål, unntatt salg til private husholdninger eller til håndverksbedrifter, når de gjennomfører transaksjoner nevnt i de følgende artikler.

Artikkel 2

De personer som er nevnt i artikkel 1, skal gi EFTAs overvåkingsorgan melding om ervervelse av rettigheter i et foretak som definert i EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 3, og om ervervelse av myndighet til i eget eller i andres navn å utøve rettigheter i et foretak, dersom dette gir dem mulighet til å utøve mer enn 10% av stemmene i forbindelse med beslutninger som treffes av foretakets aksjonærer eller andre deltakere, og disse rettigheter har en samlet verdi på mer enn 100 000 ECU. Beregningen skal omfatte rettigheter eller myndighet til å utøve andres rettigheter som vedkommende personer hadde før den aktuelle transaksjonen.

Artikkel 3

Artikkel 1 får tilsvarende anvendelse ved ervervelse av rettigheter i et foretak som har kontroll over et annet foretak som definert i EØS-avtalens protokoll 25 artikkel 3.

Artikkel 4

1. Plikten til å melde transaksjonene nevnt i artikkel 2 og 3 skal ikke gjelde for banker eller deres representanter dersom utøvelsen av stemmerett gjelder:

- aksjer som tilhører bankens kunder eller andre bankers kunder, eller
- aksjer utstedt på navn, når banken som forvalter kan utøve rettighetene på vegne av sine kunder.

2. Nr. 1 berører ikke:

- bankenes plikt til å gi opplysninger om slike transaksjoner i henhold til artikkel 7,
- kundenes plikt til å melde slike transaksjoner i henhold til artikkel 2 og 3, eller til å gi opplysninger i henhold til artikkel 7.

Artikkel 5

EFTAs overvåkingsorgan kan ved særskilt tillatelse og på bestemte vilkår unnta autoriserte fondsmeglere fra plikten til å melde transaksjonene nevnt i artikkel 2 og 3, under forutsetning av at de ikke utøver stemmeretten knyttet til sine andeler.

Artikkel 6

Melding i henhold til artikkel 2 og 3 skal gis innen en frist på fire uker etter at den meldepliktige har fått kjennskap til den aktuelle transaksjonen.

ANNEN DEL

Særskilt anmodning om opplysninger

Artikkel 7

1. EFTAs overvåkingsorgan kan ved særskilt anmodning innhente alle opplysninger som er nødvendige for anvendelsen av avsnitt I artikkel 2 fra de personer som er nevnt i artikkel 1 når det gjelder:

- 1) ervervelse av eiendomsrett eller bruksrett til et foretaks faste eiendom, industrianlegg eller konsesjoner, dersom disse faste eiendommer, industrianlegg eller konsesjoner ble brukt i foretakets drift før ervervelsen,
- 2) ervervelse av rettigheter i et foretak som gir myndighet til å utøve stemmerett i forbindelse med beslutninger som treffes av foretakets aksjonærer eller andre deltakere,
- 3) ervervelse av rett til i eget eller andres navn å utøve rettigheter nevnt i post 2) som tilhører tredjemann,
- 4) ervervelse av rett til i henhold til avtale å bestemme over bokføring eller anvendelse av overskuddet i et foretak,
- 5) ervervelse av rett til alene eller sammen med andre å medvirke til å lede et foretaks forretninger, enten som eier, bruker, forretningsfører eller medlem av foretakets ledelsesorganer,
- 6) valg som medlem i et foretaks styre.

2. Personer med meldeplikt skal på anmodning fra EFTAs overvåkingsorgan også opp-

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

gi den faktiske rettighetshavers navn og adresse, dersom de har myndighet til

- å utøve rettighetene nevnt i nr. 1 som forvaltere for tredjemann,
- i eget eller andres navn å utøve rettigheter nevnt i nr. 1 som tilhører tredjemann.

AVSNITT III

Foreldelse av adgangen til å ilegge økonomiske sanksjoner og å tvangsfullbyrde dem i henhold til EØS-avtalens protokoll 25 og dette kapittel

Artikkel 1

Foreldelse av adgangen til å ilegge økonomiske sanksjoner

1. EFTAs overvåkingsorgans myndighet til å ilegge bøter for overtredelse av EØS-avtalens artikkel 53 og 54 og protokoll 25 eller bestemmelser i dette kapittel foreldes

- a) etter tre år ved overtredelse av bestemmelser om berørte parters anmodninger eller erklæringer og av bestemmelser om innhentning av opplysninger eller gjennomføring av kontroll,
- b) etter fem år ved andre overtredelser.

2. Foreldelsesfristen regnes fra den dag overtredelsen fant sted. Ved vedvarende eller gjentagne overtredelser regnes imidlertid fristen fra den dag overtredelsen opphørte.

Artikkel 2

Avbrytelse av foreldelse av adgangen til å ilegge økonomiske sanksjoner

1. Foreldelse av adgangen til å ilegge økonomiske sanksjoner avbrytes når EFTAs overvåkingsorgan treffer tiltak med henblikk på å undersøke eller rettsforfølge en overtredelse. Avbrytelse av foreldelsen får virkning fra den dag tiltaket blir meddelt minst en av de parter som har deltatt i overtredelsen.

Tiltak som avbryter foreldelsen, skal blant annet være:

- a) at EFTAs overvåkingsorgan skriftlig anmoder om opplysninger, eller at EFTAs overvåkingsorgan gjør vedtak der disse opplysningene kreves,
- b) at EFTAs overvåkingsorgan skriftlig gir sine tjenestemenn fullmakt til å gjennomføre kontroll, eller at EFTAs overvåkingsorgan gjør vedtak om å gjennomføre kontroll,

- c) at EFTAs overvåkingsorgan innleder sin saksbehandling,
- d) at EFTAs overvåkingsorgan oversender et skriv som gir den berørte part adgang til å fremlegge merknader, i samsvar med artikkel 4 i avsnitt I.

2. Avbrytelse av foreldelsen skal gjelde for alle parter som har deltatt i overtredelsen.

3. Ny foreldelsesfrist regnes fra hver avbrytelse. Foreldelse skal imidlertid inntre senest når en tidsperiode som er dobbelt så lang som foreldelsesfristen har forløpt uten at EFTAs overvåkingsorgan har ilagt bøter; denne tidsperioden skal forlenges med en periode som tilsvare utsettelsen av foreldelsesfristen i samsvar med artikkel 3.

Artikkel 3

Utsettelse av foreldelse av adgangen til å ilegge økonomiske sanksjoner

Foreldelse av adgangen til å ilegge økonomiske sanksjoner skal utsettes så lenge vedtak av EFTAs overvåkingsorgan behandles av EFTA-domstolen.

Artikkel 4

Foreldelse av adgangen til tvangsfullbyrdelse

1. EFTAs overvåkingsorgans myndighet til å tvangsfullbyrde vedtak om bøter eller tvangsmulkt for overtredelse av EØS-avtalens bestemmelser eller bestemmelser til gjennomføring av den, foreldes etter fem år.

2. Foreldelsesfristen regnes fra den dag vedtaket er endelig.

Artikkel 5

Avbrytelse av foreldelse av adgangen til tvangsfullbyrdelse

1. Foreldelse av adgangen til tvangsfullbyrdelse avbrytes

- a) ved underretning om vedtak der botens eller tvangsmulktens opprinnelige beløp blir endret eller der en anmodning som slik endring blir avslått,
- b) ved tiltak som EFTAs overvåkingsorgan eller en medlemsstat på anmodning fra EFTAs overvåkingsorgan treffer for å tvangsinndrive boten eller tvangsmulkten.

2. Ny foreldelsesfrist regnes fra hver avbrytelse.

Artikkel 6

Utsettelse av foreldelse av adgangen til tvangsfullbyrdelse

Foreldelse av adgangen til tvangsfullbyrdelse skal utsettes

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

- a) så lenge betalingsutsettelse er gitt, eller
- b) så lenge tvangsfullbyrdelsen er utsatt i henhold til en beslutning av EFTA-domstolen.

AVSNITT IV

Myndighet for EFTAs overvåkingsorgans tjenestemenn og bemyndigede representanter som har til oppgave å foreta kontroll i henhold til EØS-avtalens protokoll 25 og dette kapittel

Artikkel 1

1. EFTAs overvåkingsorgans tjenestemenn og bemyndigede representanter, som har til oppgave å foreta kontrollen av foretak i henhold til EØS-avtalens protokoll 25 og vedlegg XIV og bestemmelsene i dette kapittel, særlig artikkel 3 nr. 1 i avsnitt I, skal ha rett til:

- a) å gjennomgå bøker, andre regnskapsbilag og dokumenter som gjelder foretaket, i den grad dette er nødvendig for kontrollen, herunder alle opplysninger lagt inn på edb, uansett hvor disse bøker eller dokumenter oppbevares,
- b) å ta avskrift eller kopi av eller utdrag fra bøker, regnskapsbilag og andre dokumenter som gjelder foretaket og av enhver annen type opplysninger lagret på edb,
- c) å kreve muntlig forklaring på stedet,
- d) å få adgang til alle foretakets lokaler, eiendommer og transportmidler og eventuelt å henvende seg til tredjemann der bøker, regnskapsbilag og andre dokumenter som gjelder foretaket oppbevares, slik at de på tidspunktet for valg av de bøker og dokumenter som skal kontrolleres, kan utøve innsynsrett for å avgjøre om bøkene og dokumentene er et egnet og fullstendig grunnlag.

2. Kommende kontrollbesøk og tjenestemennenes status skal meldes til den berørte staten. Tjenestemenn fra denne staten kan, på anmodning fra denne staten eller EFTAs overvåkingsorgan, bistå tjenestemenn fra EFTAs overvåkingsorgan i å utføre deres oppgaver.

3. Foretakene skal ha plikt til å bistå EFTAs overvåkingsorgans tjenestemenn og bemyndigede representanter i deres oppgaver.

Artikkel 2

EFTAs overvåkingsorgans tjenestemenn og bemyndigede representanter skal utøve sin myndighet til å foreta kontroll mot å fremlegge skriftlig fullmakt der formålet med kon-

trollen oppgis. EFTAs overvåkingsorgan skal gi slik fullmakt også til representanter for EFkommisjonen som skal delta i kontrollen i samsvar med EØS-avtalens protokoll 23 artikkel 8 nr. 4.

Artikkel 3

Foretakene skal oppfylle forpliktelsene i artikkel 1 i dette avsnitt uten at det er nødvendig å gjøre enkeltvedtak, og ved unnlattelse kan de ilegges bot eller tvangsmulkt som fastsatt i artikkel 3 nr. 3 i avsnitt I.

DEL V

OVERGANGSREGLER OG ANDRE REGLER

KAPITTEL XVI

Overgangsregler og andre regler

AVSNITT I

Regler som får anvendelse på kapittel II-XII og XV

Artikkel 1

Melding av bestående avtaler, beslutninger og samordnet opptreden

1. Avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som beskrevet i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1, som foreligger den dag avtalen trer i kraft og for hvilke partene ønsker å påberope seg anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3, skal meldes til EFTAs overvåkingsorgan i henhold til reglene i EØS-avtalens artikkel 56, reglene omhandlet i EØS-avtalens protokoll 21 artikkel 1-3 og EØS-avtalens protokoll 23, samt kapittel III, VI, VII, IX, X, XI, XII og XV, innen seks måneder etter den dag EØS-avtalen trer i kraft.

2. Nr. 1 får ikke anvendelse på avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som beskrevet i EØS-avtalens 53 nr. 1 som kommer inn under artikkel 4 nr. 2 i kapittel II; de kan meldes til EFTAs overvåkingsorgan i henhold til EØS-avtalens artikkel 56, reglene omhandlet i EØS-avtalens protokoll 21 artikkel 1-3 og protokoll 23, samt kapittel III, VI, VII, IX, X, XI, XII og XV.

Artikkel 2

Vedtak i henhold til EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3

1. Når EFTAs overvåkingsorgan gjør vedtak i henhold til EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3, skal det i vedtaket angi fra hvilken dag det får virkning. Dagen kan ikke ligge forut for den dag melding blir gitt.

2. Nr. 1 annet punktum får ikke anvendelse med hensyn til avtaler, beslutninger truffet av foretakssammenslutninger og samordnet

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

opptreden som kommer inn under artikkel 4 nr. 2 i kapittel II og artikkel 1 nr. 2 i dette kapittel, eller under artikkel 1 nr. 1, når melding er gitt innen den frist som er fastsatt i artikkel 1 nr. 1.

Artikkel 3

Særlige bestemmelser om bestående avtaler, beslutninger og former for samordnet opptreden

1. Dersom avtaler, beslutninger eller samordnet opptreden som beskrevet i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1, som foreligger den dag EØS-avtalen trer i kraft og er meldt innen fristen fastsatt i artikkel 1 nr. 1 i dette kapittel, ikke oppfyller vilkårene i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 og trekkes tilbake eller endres av de berørte foretak eller foretakssammenslutninger slik at de ikke lenger omfattes av forbudet i artikkel 53 nr. 1, eller slik at de oppfyller vilkårene i artikkel 53 nr. 3, får forbudet i artikkel 53 nr. 1 anvendelse bare for et tidsrom som fastsettes av EFTAs overvåkningsorgan. Et vedtak gjort av EFTAs overvåkningsorgan etter foregående punktum får ikke anvendelse på foretak og foretakssammenslutninger som ikke uttrykkelig har gitt sitt samtykke til meldingen.

2. Nr. 1 får anvendelse på avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som kommer inn under artikkel 4 nr. 2 i kapittel II og foreligger den dag avtalen trer i kraft, forutsatt at melding er gitt innen seks måneder etter denne dag.

Artikkel 4

Anmodninger og meldinger som er fremlagt for EF-kommisjonen før den dag EØS-avtalen trer i kraft, skal anses for å være i samsvar med den avtalens bestemmelser om anmodninger og meldinger.

EFTAs overvåkningsorgan kan, i henhold til EØS-avtalens artikkel 56 og protokoll 23 artikkel 10 kreve at det fremlegges en behørig utfylt blankett som foreskrevet for EØS-avtalens gjennomføring innen den frist EFTAs overvåkningsorgan fastsetter. I slike tilfeller skal anmodninger anses for å være innsendt og meldinger anses for å være gitt bare dersom blankettene er fremlagt innen den fastsatte fristen og i samsvar med bestemmelsene i EØS-avtalen og i kapittel II, III, V, VII, X, XII og XV i denne protokoll.

Artikkel 5

Bøter

Det skal ikke ilegges bøter for overtredelse av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 for handlinger utført før det er gitt melding om avtaler, beslutninger eller samordnet opptreden som kommer inn under artikkel 1 og 2 i dette kapittel dersom melding er gitt innen den frist som er fastsatt i nevnte artikler.

Artikkel 6

EFTA-statene skal påse at det innen seks måneder etter at EØS-avtalen har trådt i kraft, treffes tiltak som sikrer tjenestemenn ved EFTAs overvåkningsorgan og EF-kommisjonen nødvendig bistand til å foreta kontroll i henhold til avtalen.

Artikkel 7

For avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som foreligger den dag EØS-avtalen trer i kraft og kommer inn under EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1, får forbudet i artikkel 53 nr. 1 ikke anvendelse dersom avtalene, beslutningene eller den samordnede opptreden endres innen seks måneder etter den dag EØS-avtalen har trådt i kraft slik at de oppfyller vilkårene for gruppeunntak i EØS-avtalens vedlegg XIV.

Artikkel 8

For avtaler, beslutninger truffet av foretakssammenslutninger og samordnet opptreden som foreligger den dag avtalen trer i kraft og kommer inn under EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1, får forbudet i artikkel 53 nr. 1 ikke anvendelse fra den dag EØS-avtalen trer i kraft dersom avtalene, beslutningene eller den samordnede opptreden endres innen seks måneder etter den dag EØS-avtalen har trådt i kraft slik at de ikke lenger omfattes av forbudet i artikkel 53 nr. 1.

Artikkel 9

Avtaler, beslutninger truffet av foretakssammenslutninger og samordnet opptreden som er innvilget enkeltunntak i henhold til artikkel 85 paragraf 3 i traktaten om opprettelsen av Det europeiske økonomiske fellesskap før EØS-avtalen trer i kraft, skal fortsatt være unntatt etter EØS-avtalens bestemmelser inntil den dag de utløper som fastsatt i vedtaket om unntak, eller inntil den dag EF-kommisjonen vedtar noe annet, dersom denne dag inntreffer tidligere.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

AVSNITT II

Regler som får anvendelse på kapittel XIII og XIV

Artikkel 10

Rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XIV punkt 1 (forordning (EØF) nr. 4064/89) og kapittel XIII får ikke anvendelse på foretakssammenslutninger som var gjenstand for en avtale eller offentliggjøring eller der det var oppnådd kontroll i henhold til artikkel 4 nr. 1 i nevnte rettsakt før EØS-avtalen trer i kraft, og den får ikke i noe tilfelle anvendelse på foretakssammenslutninger som før denne dag var gjenstand for en saksbehandling innledet av en EFTA-stats myndigheter med ansvar for konkurranse.

TILLEGG

Tillegg 7

Liste over visse tekniske avtaler innen lufttransport, omhandlet i artikkel 2 i kapittel XI

- a) Innføring eller ensartet anvendelse av obligatoriske eller anbefalte tekniske standarder for luftfartøyer og deler, materiell og utstyr til disse, når standardene blir fastsatt av en organisasjon som har alminnelig anerkjennelse på internasjonalt plan eller av en produsent av luftfartøy eller utstyr til luftfartøy.
- b) Innføring av ensartet anvendelse av tekniske standarder for faste installasjoner for luftfartøy, når slike standarder er fastsatt av en organisasjon som har alminnelig anerkjennelse på internasjonalt plan.
- c) Utveksling, leasing, felles reserver eller vedlikehold av luftfartøyer, deler, utstyr eller faste installasjoner i den hensikt å drive luftfartsvirksomhet og foreta felles kjøp av deler, forutsatt at slike ordninger kommer i stand uten forskjellsbehandling.
- d) Innføring, drift og vedlikehold av tekniske kommunikasjonsnett, forutsatt at slike ordninger kommer i stand uten forskjellsbehandling.
- e) Utveksling, felles anvendelse eller opplæring av personale for tekniske eller driftsmessige formål.
- f) Organisering og gjennomføring av alternativ transport av passasjerer, post og bagasje i tilfeller der et luftfartøy får maskinskade eller blir forsinket, enten ved chartering eller ved å sette inn et annet luftfartøy i henhold til kontraktsbestemmelser.
- g) Organisering og gjennomføring av suksessiv eller supplerende lufttransport og fast-

settelse og anvendelse av samlet pris og vilkår for slik transport.

- h) Samling av enkeltforsendelser.
- i) Fastsettelse og anvendelse av ensartede regler for transporttariffenes struktur og vilkårene for å anvende dem, forutsatt at reglene verken direkte eller indirekte fastsetter transportpriser eller vilkår.
- j) Bestemmelser om salg, påtegning og godkjenning av billetter mellom flyselskaper («interlining») og ordninger for refusjon, prorata og regnskap som er innført for slike formål.
- k) Avregning og regnskapsoppgjør mellom flyselskapene gjennom en avregningssentral, herunder alle tjenester som er knyttet til eller nødvendige for disse formål; avregning og regnskapsoppgjør mellom flyselskapene og deres utpekte agenter ved hjelp av en plan eller ordning som er sentralisert og automatisert, herunder alle tjenester eller tilleggstjenester som er nødvendige i denne forbindelse.

(...)

PROTOKOLL 5

OM VEDTEKTENE FOR EFTA-DOMSTOLEN

Artikkel 1

EFTA-domstolen som er opprettet ved artikkel 27 i denne avtale, skal konstitueres og utøve sine funksjoner i samsvar med bestemmelsene i denne avtale og disse vedtekter.

DEL I

DOMMERNE

Artikkel 2

Enhver dommer skal, før han overtar sitt embete, avlegge ed for åpne dører på at han vil utføre sitt verv fullt ut upartisk og samvittighetsfullt og ikke røpe hemmelige opplysninger fra domstolens rådslagninger og avstemninger.

Artikkel 3

Umiddelbart etter edsavleggelsen skal domstolen ved loddtrekning utpeke de av domstolens dommere som skal fratrukke etter utløpet av den første treårsperiode i samsvar med avtalens artikkel 30.

Artikkel 4

Dommerne kan ikke utøve noe politisk eller forvaltningsmessig verv.

Dommerne kan ikke utøve noe lønnet eller ulønnet yrke dersom ikke EFTA-statenes regjeringer ved felles overenskomst har gitt disposisjon.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Når dommerne tiltrer sine embeter, skal de avgi høytidelig forsikring om at de i sin funksjonstid og etter at den har opphørt, vil overholde de forpliktelser som følger med vervet. Særlig skal de forsikre at de vil vise redelighet og varsomhet med hensyn til å ta imot bestemte verv eller fordeler etter at de har fra-trådt.

Tvilstilfeller avgjøres av domstolen.

Artikkel 5

Foruten ved vanlig fratreden når perioden utløper, og ved dødsfall skal vervet som dommer i det enkelte tilfelle opphøre etter avskjedssøknad.

Når en dommer tar avskjed, skal søknaden rettes til domstolens president for videresending til EFTA-statenes regjeringer. Den sistnevnte underretning medfører ledighet i embetet.

Utenom de tilfeller der artikkel 6 finner anvendelse, skal dommeren fortsatt bekle embetet inntil hans etterfølger har tiltrådt.

Artikkel 6

En dommer kan avsettes eller fratras retten til pensjon eller andre tilsvarende fordeler bare når domstolen i plenum enstemmig finner at han ikke lenger fyller de vilkår som er foreskrevet, eller utfører de plikter som følger med embetet. Vedkommende dommer tar ikke del i rådslagninger og avstemninger om dette.

Justissekretæren skal oversende en slik avgjørelse til EFTA-statenes regjeringer.

Artikkel 7

Når dommeres verv opphører før utløpet av funksjonstiden, skal de erstattes for resten av funksjonstiden.

DEL II ORGANISASJON

Artikkel 8

Domstolens avgjørelser skal treffes ved flertall av de dommere som deltar i rådslagningene og avstemningene, og i samsvar med de vilkår som fastsettes i prosessordningen.

Artikkel 9

Domstolen skal oppnevne sin justissekretær og fastsette instruks for stillingen.

Artikkel 10

Justissekretæren skal avlegge ed for domstolen på at han vil utføre sitt verv fullt ut upartisk og samvittighetsfullt og ikke røpe hemmelige opplysninger fra domstolens rådslagninger og avstemninger.

Artikkel 11

Domstolen skal sørge for en stedfortreder for justissekretæren for det tilfelle at denne har forfall.

Artikkel 12

Tjenestemenn og andre ansatte skal knyttes til domstolen for å sikre at den skal kunne utøve sin virksomhet. De skal være underlagt justissekretæren under presidentens tilsyn.

Artikkel 13

Dommerne og justissekretæren skal være bosatt på det sted der domstolen har sitt sete.

Artikkel 14

Domstolen skal alltid være i funksjon. Rettsferienes lengde skal fastsettes av domstolen, idet det tas hensyn til tjenestens krav.

Artikkel 15

Dommerne kan ikke delta i behandlingen av en sak som de tidligere har opptrådt i som befullmektiget, rådgiver eller advokat for en av partene, eller som de har avgitt uttalelse i som medlem av en domstol, av en undersøkelseskommissjon eller i hvilken som helst annen egenskap.

Dersom en dommer av en eller annen særlig grunn finner ikke å kunne delta i pådømmelsen eller i undersøkelsen av en bestemt sak, skal han underrette domstolens president om dette. Finner presidenten at en dommer av en eller annen grunn ikke bør ta sete i en bestemt sak, skal han underrette vedkommende om dette.

Domstolen skal treffe beslutning i tvilstilfeller som måtte oppstå i forbindelse med anvendelse av denne artikkel.

En part kan ikke, som grunnlag for en begjæring om endring i sammensetningen av domstolen, påberope seg en dommers statsborgerskap eller at ingen dommer i domstolen har samme statsborgerskap som parten selv.

Artikkel 16

Reglene for språkbruken ved domstolen skal fastsettes i domstolens prosessordning.

DEL III RETTERGANGEN

Artikkel 17

EFTA-statene, EFTAs overvåkingsorgan, Fellesskapet og EF-kommisjonen skal for domstolen være representert av en befullmektiget oppnevnt for den enkelte sak; den befullmektigede kan bistås av en rådgiver el-

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

ler av en advokat som har rett til å opptre for domstolene til en av avtalepartene til EØS-avtalen.

Andre parter skal være representert ved en advokat som har rett til å opptre for domstolene til en av avtalepartene til EØS-avtalen.

De befullmektigede, rådgivere og advokater som opptrer for domstolen skal, på de vilkår som fastsettes i domstolens prosessordning, ha de rettigheter og garantier som er nødvendige for at de fritt skal kunne utføre sitt verv.

Domstolen skal overfor de rådgivere og advokater som opptrer for domstolen, ha den myndighet som normalt er tillagt domstoler, i samsvar med domstolens prosessordning.

Artikkel 18

Rettergangen ved domstolen faller i en skriftlig og en muntlig del.

Den skriftlige prosedyre omfatter oversending til partene av stevninger, saksfremstillinger, tilsvær og erklæringer, og eventuelt av replikker så vel som av alle slags aktstykker og dokumenter i bevisøyemed, eller bekreftede kopier av disse.

Oversendingen besørges av justissekretæren i den rekkefølge og innen de frister som fastsettes i domstolens prosessordning.

Den muntlige prosedyre består i at den fremstilling som er fremlagt av den dommer som har forestått saksforberedelsen, oppleses, og at domstolen hører de befullmektigede, rådgiverne og advokatene, samt at i tilfelle også vitner og sakkyndige avhøres.

Artikkel 19

En sak bringes inn for domstolen gjennom en stevning rettet til justissekretæren. Stevningen skal inneholde opplysninger om saksøkerens navn og bopel og om underskrivereens stilling, angivelse av den part som saken reises mot, og av tvistens gjenstand, påstanden og en kort fremstilling av søksmålsgrunnene.

Stevningen skal, i tilfelle, være vedlagt den avgjørelse som søkes kjent ugyldig, eller andre relevante dokumenter. Dersom disse dokumentene ikke er vedlagt stevningen, skal justissekretæren anmode vedkommende part om å skaffe dem til veie innen en rimelig frist; stevningen kan imidlertid ikke avvises som for sent fremsatt om fremleggelsen først skjer etter utløpet av fristen for saksanlegg.

Artikkel 20

Så snart en sak behandles av domstolen, skal justissekretæren underrette EFTA-staternes regjeringer, EFTAs overvåkingsorgan,

Fellesskapet og EF-kommisjonen. Innen en frist på to måneder etter at denne meddelelse ble gitt, kan EFTA-statene, EFTAs overvåkingsorgan, Fellesskapet og EF-kommisjonen inngi skriftlige saksfremstillinger eller erklæringer til domstolen.

Artikkel 21

Domstolen kan forlange at partene fremlegger alle de dokumenter og gir alle de opplysninger den anser ønskelige. I tilfelle av vegring skal domstolen uttrykkelig fastslå dette.

Av EFTA-stater som ikke er part i saken, kan domstolen likeledes forlange alle de opplysninger den anser nødvendige for saken.

Artikkel 22

Domstolen kan når som helst gi oppdrag som sakkyndig til personer, grupper, kontorer, kommisjoner eller instanser som den selv velger.

Artikkel 23

Vitner kan avhøres i samsvar med domstolens prosessordning.

Artikkel 24

Vitner og sakkyndige kan avhøres under ed etter edsformularet i domstolens prosessordning, eller på den måten som er fastsatt i vedkommende vitnes eller sakkyndiges nasjonale lovgivning.

Artikkel 25

Domstolen kan bestemme at et vitne eller en sakkyndig skal avhøres av rettsinstansen på det sted der han har sin bopel.

Denne beslutning skal, i samsvar med bestemmelsene i domstolens prosessordning, oversendes vedkommende rettsinstans til forføyning. De dokumenter som fremkommer når rettsanmodningen utføres, skal sendes tilbake til domstolen etter de samme regler.

Domstolen skal dekke utgiftene, men kan eventuelt belaste partene for dem.

Artikkel 26

Enhver EFTA-stat skal behandle vitner som uteblir, eller falsk beediget forklaring av vitner og sakkyndige som den tilsvarende straffbare handling begått for en nasjonal domstol i en sivil sak. Etter anmeldelse fra domstolen skal EFTA-staten reise tiltale mot gjerningsmennene ved den kompetente nasjonale domstol.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 27

Rettsmøtene skal være offentlige, med mindre domstolen av tungtveiende grunner, av eget tiltak eller etter begjæring av partene, beslutter noe annet.

Artikkel 28

Under forhandlingene kan domstolen avhøre sakkyndige og vitner så vel som sakens parter. De sistnevnte kan imidlertid prosedere bare gjennom sin representant.

Artikkel 29

For hvert rettsmøte skal det settes opp en protokoll underskrevet av presidenten og justissekretæren.

Artikkel 30

Sakslisten skal settes opp av presidenten.

Artikkel 31

Domstolens rådslagninger og avstemninger skal være og forbli hemmelige.

Artikkel 32

Dommene skal ha grunner. De skal inneholde navnene på de dommere som har deltatt i avgjørelsen.

Artikkel 33

Dommene skal underskrives av presidenten og justissekretæren. De skal oppleses i åpent rettsmøte.

Artikkel 34

Saksomkostningene fastsettes av domstolen.

Artikkel 35

Domstolens president kan, etter en summarisk rettergang som i nødvendig utstrekning kan avvike fra visse av reglene i denne avtale, og som prosessordningen skal gi bestemmelser om, avgjøre en begjæring om utsettelse i henhold til artikkel 40 i denne avtale, om midlertidige forføyninger etter artikkel 41 i denne avtale eller om utsettelse av tvangsfullbyrdelsen i henhold til EØS-avtalens artikkel 110 fjerde ledd.

Dersom presidenten har forfall, skal en annen dommer tre i hans sted i samsvar med prosessordningen.

Den avgjørelse som treffes av presidenten eller hans stedfortreder, er foreløpig og foregriper ikke på noe punkt domstolens avgjørelse i hovedspørsmålet.

Artikkel 36

Enhver EFTA-stat, EFTAs overvåkingsorgan, Fellesskapet og EF-kommisjonen kan tre inn som intervenient i saker som er brakt inn for domstolen.

Den samme rett har enhver annen person som godtgjør at han har en interesse i utfallet av en sak for domstolen, med unntak for saker mellom EFTA-stater eller mellom EFTA-stater og EFTAs overvåkingsorgan.

Påstanden i intervensjonserklæringen kan bare gå ut på å støtte en av partenes påstander.

Artikkel 37

Når saksøkte, etter å være blitt varslet på foreskrevet måte, unnlater å inngi tilsvarende, skal det avsies uteblivelsesdom mot ham. Det kan i så fall begjæres oppfriskning innen en måned etter at dommen er forkynt. Oppfriskningsbegjæringen skal ikke ha oppsettende virkning for fullbyrdelsen av uteblivelsesdommen med mindre domstolen bestemmer noe annet.

Artikkel 38

EFTA-statene og alle andre fysiske eller juridiske personer kan i de tilfeller og på de vilkår som fastsettes i prosessordningen, reise tredjemannsinnsigelse mot dom som er blitt avsagt uten at de er blitt innkalt, dersom dommen gjør inngrep i deres rettigheter.

Artikkel 39

I tilfelle av tvil med hensyn til betydningen og rekkevidden av en dom hører det under domstolen å fortolke den etter begjæring fra en part som godtgjør en interesse i dette, eller fra EFTAs overvåkingsorgan.

Artikkel 40

En sak som er pådømt, kan ikke begjæres gjenopptatt av domstolen med mindre det fremkommer opplysninger om en faktisk omstendighet av avgjørende betydning som forut for domsavsigelsen var ukjent for domstolen og den part som begjærer gjenopptakelse.

Gjenopptakelsessaken innledes med en kjennelse der domstolen uttrykkelig fastslår at det foreligger en ny faktisk omstendighet av en slik art at den betinger gjenopptakelse av saken og erklærer at begjæringen derfor kan tas til følge.

Begjæring om gjenopptakelse kan ikke fremsettes senere enn ti år etter domsavsigelsen.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 41

Domstolens prosessordning skal inneholde bestemmelser om frister avpasset etter avstandene.

Det skal ikke inntre rettstap på grunn av oversittelse av frister dersom vedkommende part godtgjør at oversittelsen skyldes en upåregnelig begivenhet eller force majeure.

Artikkel 42

Krav mot EFTAs overvåkingsorgan om ansvar utenfor kontraktsforhold foreldes fem år etter at det erstatningsbetingende forhold inntraff. Foreldelsen avbrytes ved at stevning inngis til domstolen, eller ved at skadelidte først gjør sitt krav gjeldende overfor EFTAs overvåkingsorgan. I sistnevnte tilfelle må stevning inngis innen to måneder fra det tidspunkt da avgjørelsen enten ble kunngjort eller ble meddelt saksøkeren eller, i mangel av slik underretning, fra den dag saksøkeren fikk kjennskap til avgjørelsen.

DEL IV

ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Artikkel 43

Domstolens prosessordning skal, foruten de bestemmelser som er forutsatt i disse vedtekter, inneholde alle andre bestemmelser som er nødvendige for å anvende vedtektene og eventuelt utfylle dem.

Artikkel 44

EFTA-statenes regjeringer kan etter forslag fra domstolen eller etter å ha rådspurt domstolen ved felles overenskomst endre disse vedtekter.

PROTOKOLL 6

OM RETTSEVNE, PRIVILEGIER OG IMMUNITET FOR EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN

DEL I

EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN

Artikkel 1

EFTAs overvåkingsorgan er et eget rettssubjekt. Det skal særlig kunne inngå kontrakter, erverve og avhende løsøre og fast eiendom samt være part i en rettssak.

Artikkel 2

1. Innenfor rammen av sin offisielle virksomhet skal EFTAs overvåkingsorgan ha immunitet mot jurisdiksjon og tvangsfullbyrdelse, unntatt

- a) i den utstrekning det uttrykkelig har gitt avkall på slik immunitet i et særskilt tilfelle,
- b) ved et sivil søksmål fra en tredjemann for skade oppstått ved en ulykke forårsaket av et motorkjøretøy eller annet transportmiddel som tilhører EFTAs overvåkingsorgan, eller som er benyttet på dets vegne, eller ved brudd på trafikkreglene der slike transportmidler er innblandet,
- c) ved tvangsfullbyrdelse, i medhold av et forvaltningsvedtak eller en rettslig kjennelse, i lønnsinntekter og godtgjørelser, herunder pensjonsrettigheter, som EFTAs overvåkingsorgan skylder et medlem, en tjenestemann eller annen ansatt eller et tidligere medlem, en tidligere tjenestemann eller annen ansatt,
- d) ved motkrav som har direkte tilknytning til rettslige skritt som er innledet av EFTAs overvåkingsorgan.

2. Eiendom som tilhører EFTAs overvåkingsorgan, uansett beliggenhet, skal ha immunitet mot:

- a) enhver rekvisisjon, konfiskasjon eller ekspropriasjon,
- b) enhver form for beslagleggelse og forvaltningsmessig eller midlertidig rettslig tvangsmiddel, med unntak av tilfellene nevnt i nr. 1.

Artikkel 3

Arkiver som tilhører EFTAs overvåkingsorgan, og alle dokumenter som det eier eller har i sin besittelse, er ukrenkelige, uansett hvor de befinner seg.

Artikkel 4

1. EFTAs overvåkingsorgan kan uten hinder av finansielle kontrollordninger, forskrifter eller moratorier av noe slag:

- a) være i besittelse av pengemidler av ethvert slag, samt råde over konti i en hvilken som helst valuta,
- b) fritt overføre sine pengemidler fra et land til et annet eller innen et land, samt veksle enhver valuta den har i sin besittelse, til en hvilken som helst annen valuta.

2. Under utøvelsen av sine rettigheter i henhold til nr. 1 skal EFTAs overvåkingsorgan ta behørig hensyn til enhver henvendelse fra en stat som er part i denne protokoll, og skal etterkomme en slik henvendelse i den utstrekning det anses mulig uten å skade overvåkingsorganets interesser.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 5

1. EFTAs overvåkningsorgan, dets aktiva, inntekter og annen eiendom skal være fritatt for:

- a) alle direkte skatter; EFTAs overvåkningsorgan skal imidlertid ikke kreve fritak for takster, skatter eller avgifter som i virkeligheten er betaling for offentlige tjenester,
- b) toll og import- og eksportforbud og -restriksjoner for varer som importeres eller eksporteres direkte av EFTAs overvåkningsorgan til bruk i dets offisielle virksomhet. Varer som importeres under påbepelse av slikt fritak, skal ikke selges på territoriet til den stat hvor de ble importert, uten på vilkår som er avtalt med regjeringen i vedkommende stat,
- c) toll og import- og eksportforbud og -restriksjoner for dets publikasjoner.

2. Når EFTAs overvåkningsorgan foretar kjøp av varer og tjenester av betydelig verdi som er nødvendige for utøvelsen av organets offisielle virksomhet, og når prisen på slike varer og tjenester omfatter skatter og avgifter, skal den stat som er part i denne protokoll, og som har pålagt slike skatter og avgifter, treffe egnede tiltak for å frafalle slike skatter eller avgifter eller sørge for at de blir tilbakebetalt, dersom de kan identifiseres.

Artikkel 6

1. På territoriet til enhver stat som er part i denne protokoll, skal EFTAs overvåkningsorgan for sine offisielle meddelelser nyte en behandling som ikke er mindre gunstig enn den behandling regjeringen i vedkommende stat gir andre tilsvarende internasjonale organisasjoner med hensyn til fortrinnsrett, portotakster og telekommunikasjonsavgifter, samt pressetakster for opplysninger til presse og radio.

2. Det skal ikke utøves sensur på den offisielle korrespondansen til EFTAs overvåkningsorgan og andre offisielle meddelelser.

3. EFTAs overvåkningsorgan skal ha rett til å bruke koder og til å sende og motta korrespondanse med kurer eller i forseglede sekker med samme immunitet og privilegier som diplomatiske kurerer og postsekker.

DEL II

MEDLEMMENE, TJENESTEMENN OG ANDRE ANSATTE VED EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN

Artikkel 7

1. Medlemmene av EFTAs overvåkningsorgan, dets tjenestemenn og andre ansatte skal nyte følgende privilegier og immunitet:

- a) immunitet mot rettsforfølgning, selv etter å ha avsluttet sin tjeneste ved EFTAs overvåkningsorgan, for handlinger, herunder muntlige eller skriftlige utsagn, foretatt i embets medfør. Denne immunitet skal likevel ikke gjelde for brudd på trafikkreglene begått av et medlem, en tjenestemann eller en annen ansatt, heller ikke i tilfelle skade som er forårsaket av et motorkjøretøy eller annet transportmiddel som tilhører eller kjøres av slik person,
- b) ukrenkelighet for alle deres offisielle papirer og dokumenter,
- c) fritak for alle plikter med hensyn til nasjonal tjeneste, herunder militærtjeneste,
- d) sammen med familiemedlemmer som inngår i deres husstand, fritak for innvandringsrestriksjoner og registreringsformaliteter for utlendinger,
- e) sammen med familiemedlemmer som inngår i deres husstand, de samme lettelser med hensyn til hjemsendelse i tilfelle internasjonale kriser som normalt gis ansatte i internasjonale organisasjoner,
- f) den samme behandling med hensyn til valuta- og vekslingsrestriksjoner som normalt gis ansatte i internasjonale organisasjoner,
- g) fritak for all nasjonal inntektsskatt på lønnsinntekter og annen godtgjørelse de får utbetalt av EFTAs overvåkningsorgan, unntatt pensjon og andre lignende ytelser som utbetales av EFTAs overvåkningsorgan. De stater som er part i denne protokoll, forbeholder seg retten til å ta disse lønnsinntekter og annen godtgjørelse med i beregning ved fastsettelse av skatt på inntekter fra andre kilder.

2. EFTAs overvåkningsorgan skal fastsette hvilke kategorier tjenestemenn og andre ansatte som nr. 1 skal gjelde for, og skal underrette EFTA-statene om sin beslutning. Navnene på de tjenestemenn og andre ansatte som inngår i disse kategoriene, skal regelmessig meddeles EFTA-statene.

Artikkel 8

I tillegg til de privilegier og den immunitet som er fastsatt i artikkel 7 nr. 1, skal ethvert medlem av EFTAs overvåkningsorgan nyte:

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

- a) immunitet mot arrest og tilbakeholdelse, med unntak av når vedkommende blir pågrepet i ferd med å begå, forsøke å begå eller nettopp har begått en lovovertrødelse,
- b) den immunitet mot sivilrettslig og forvaltningsmessig forfølgning og tvangsfullbyrdelse som diplomatiske representanter nyter, med unntak for skade forårsaket av et motorkjøretøy eller annet transportmiddel som tilhører eller kjøres av ham,
- c) full immunitet mot strafferettslig forfølgning, med unntak for brudd på trafikkreglene forårsaket av et motorkjøretøy eller annet transportmiddel som tilhører eller kjøres av ham, med forbehold for bokstav a,
- d) de samme lettelsler for personlig bagasje som gis diplomatiske representanter.

DEL III

MEDLEMMER AV RÅDGIVENDE ORGANER OG SAKKYNDIGE

Artikkel 9

1. Medlemmer av rådgivende organer som bistår EFTAs overvåkningsorgan i dets arbeid, skal nyte følgende privilegier og immunitet mens de utfører sine oppgaver for EFTAs overvåkningsorgan eller utfører oppdrag på vegne av overvåkningsorganet:

- a) immunitet mot rettsforfølgning, selv etter at deres oppdrag er avsluttet, for handlinger, herunder muntlige eller skriftlige uttagn, foretatt i embets medfør. Denne immunitet skal likevel ikke gjelde for brudd på trafikkreglene begått av et medlem av et rådgivende organ, heller ikke i tilfelle skade som er forårsaket av et motorkjøretøy eller annet transportmiddel som tilhører eller kjøres av slik person,
- b) ukrenkelighet for alle deres offisielle papirer og dokumenter,
- c) fritak for innvandringsrestriksjoner og registreringsformaliteter for utlendinger,
- d) den samme behandling med hensyn til valuta- og vekslingsrestriksjoner som gis representanter for utenlandske regjeringer som deltar på midlertidige offisielle oppdrag.

2. Nr. 1 får anvendelse også for sakkyndige som deltar på oppdrag mens de utfører sine oppgaver på vegne av EFTAs overvåkningsorgan, samt representanter for Kommisjonen for De europeiske fellesskap og for EFs medlemsstater som deltar i arbeidet til de rådgivende organer nevnt i nr. 1.

DEL IV

ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Artikkel 10

1. EFTAs overvåkningsorgan har plikt til å gi avkall på sin immunitet i alle tilfelle hvor slik immunitet kan hindre at retten skjer fyldest, og hvor den kan oppheves uten å skade organets interesser.

2. Privilegier og immunitet er gitt medlemmene, tjenestemenn og andre ansatte i EFTAs overvåkningsorgans interesse og ikke til deres egen personlige fordel. EFTAs overvåkningsorgan skal ha rett og plikt til å oppheve slik immunitet for et medlem, en tjenestemann eller annen ansatt i tilfelle overvåkningsorganet mener at immuniteten vil kunne hindre at retten skjer fyldest, og at den kan oppheves uten å skade organets interesser.

Artikkel 11

Ingen stat som er part i denne protokoll, skal være forpliktet til å gi de privilegier og den immunitet som er omhandlet i artikkel 7 nr. 1 bokstav c, d og e, til sine egne statsborgere eller fastboende.

Artikkel 12

Bestemmelsene i denne protokoll skal ikke frata en stat som er part i denne protokoll, retten til å iverksette alle forebyggende tiltak som er nødvendige for dens sikkerhet.

Artikkel 13

Dersom en stat som er part i denne protokoll, mener at et privilegium eller en immunitet i henhold til denne protokoll er blitt misbrukt, skal det holdes rådslagninger mellom vedkommende stat og EFTAs overvåkningsorgan for å fastslå om slikt misbruk har funnet sted, og i så fall sikre at det ikke gjentar seg. En stat som mener at en person har misbrukt et privilegium eller en immunitet i henhold til denne protokoll, kan forlange at vedkommende forlater dens territorium.

PROTOKOLL 7

OM EFTA-DOMSTOLENS RETTSEVNE, PRIVILEGIER OG IMMUNITET

DEL I

EFTA-DOMSTOLEN

Artikkel 1

EFTA-domstolen er et eget rettssubjekt. Den skal særlig kunne inngå kontrakter, erverve og avhende løsøre og fast eiendom samt være part i en rettssak.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Artikkel 2

1. Innenfor rammen av sin offisielle virksomhet skal domstolen ha immunitet mot rettsforfølgning og tvangsfullbyrdelse, unntatt

- a) i den utstrekning den uttrykkelig har gitt avkall på slik immunitet i et særskilt tilfelle,
- b) ved et sivilt søksmål fra en tredjemann for skade oppstått ved en ulykke forårsaket av et motorkjøretøy eller annet transportmiddel som tilhører domstolen, eller som er benyttet på dens vegne, eller ved brudd på trafikkreglene der slike transportmidler er innblandet,
- c) ved tvangsfullbyrdelse, i medhold av et forvaltningsvedtak eller en rettslig kjennelse, i lønnsinntekter og godtgjørelser, herunder pensjonsrettigheter, som domstolen skylder en dommer, justissekretær, tjenestemann eller annen ansatt;
- d) ved motkrav som har direkte tilknytning til rettslige skritt som er innledet av domstolen;

2. Domstolens eiendom, uansett beliggenhet, skal ha immunitet mot:

- a) enhver rekvisisjon, konfiskasjon eller ekspropriasjon,
- b) enhver form for beslagleggelse og forvaltningsmessig eller midlertidig rettslig tvangsmiddel, med unntak av tilfellene nevnt i nr. 1.

Artikkel 3

Domstolens arkiver og alle dokumenter som domstolen eier eller har i sin besittelse, er ukrenkelige, uansett hvor de befinner seg.

Artikkel 4

1. Domstolen kan uten hinder av finansielle kontrollordninger, forskrifter eller moratorier av noe slag:

- a) være i besittelse av pengemidler av ethvert slag, samt råde over konti i en hvilken som helst valuta,
- b) fritt overføre sine pengemidler fra et land til et annet eller innen et land, samt veksle enhver valuta den har i sin besittelse, til en hvilken som helst annen valuta.

2. Under utøvelsen av sine rettigheter i henhold til nr. 1 skal domstolen ta behørig hensyn til enhver henvendelse fra en stat som er part i denne protokoll, og skal etterkomme en slik henvendelse i den utstrekning det anses mulig uten å skade domstolens interesser.

Artikkel 5

1. Domstolen, dens aktiva, inntekter og annen eiendom skal være fritatt for:

- a) alle direkte skatter; domstolen skal imidlertid ikke kreve fritak for takster, skatter eller avgifter som i virkeligheten er betaling for offentlige tjenester,
- b) toll og import- og eksportforbud og -restriksjoner for varer som importeres eller eksporteres direkte av domstolen til bruk i dens offisielle virksomhet. Varer som importeres under påberopelse av slikt fritak, skal ikke selges på territoriet til den stat hvor de ble importert, uten på vilkår som er avtalt med regjeringen i vedkommende stat,
- c) toll og import- og eksportforbud og -restriksjoner for dens publikasjoner.

2. Når domstolen foretar kjøp av varer og tjenester av betydelig verdi som er nødvendige for utøvelsen av domstolens offisielle virksomhet, og når prisen på slike varer og tjenester omfatter skatter og avgifter, skal den stat som er part i denne protokoll, og som har pålagt slike skatter og avgifter, treffe egnede tiltak for å frafalle slike skatter eller avgifter eller sørge for at de blir tilbakebetalt, dersom de kan identifiseres.

Artikkel 6

1. På territoriet til enhver stat som er part i denne protokoll, skal domstolen for sine offisielle meddelelser nyte en behandling som ikke er mindre gunstig enn den behandling regjeringen i vedkommende stat gir andre tilsvarende internasjonale organisasjoner med hensyn til fortrinnsrett, portotakster og telekommunikasjonsavgifter, samt pressetakster for opplysninger til presse og radio.

2. Det skal ikke utøves sensur på domstolens offisielle korrespondanse og andre offisielle meddelelser.

3. Domstolen skal ha rett til å bruke koder og til å sende og motta korrespondanse med kurer eller i forseglede sekker med samme immunitet og privilegier som diplomatiske kurerer og postsekker.

DEL II

DOMSTOLENS DOMMERE, JUSTISSEKRETÆR, TJENESTEMENN OG ANDRE ANSATTE

Artikkel 7

1. Dommerne skal nyte immunitet mot rettslig forfølgning. Etter endt tjeneste skal de fortsatt nyte immunitet for handlinger, herunder muntlige eller skriftlige utsagn, utført i embets medfør.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

2. Domstolen kan i plenum oppheve slik immunitet.

3. Dersom immuniteten er opphevet og det innledes strafferettslig forfølgning mot en dommer, skal han i en hvilken som helst EFTA-stat kunne stilles for retten bare i den domstol som har kompetanse til å dømme medlemmer av den høyeste nasjonale domsmyndighet.

Artikkel 8

1. Domstolens dommere, justissekretær, tjenestemenn og andre ansatte i retten skal nyte følgende privilegier og immunitet:

- a) ukrenkelighet for alle deres offisielle papirer og dokumenter,
- b) fritak for alle plikter med hensyn til nasjonal tjeneste, herunder militærtjeneste,
- c) sammen med familiemedlemmer som inngår i deres husstand, fritak for innvandringsrestriksjoner og registreringsformaliteter for utlendinger,
- d) sammen med familiemedlemmer som inngår i deres husstand, de samme lettelser med hensyn til hjemsendelse i tilfelle internasjonale kriser som normalt gis ansatte i internasjonale organisasjoner,
- e) den samme behandling med hensyn til valuta- og vekslingsrestriksjoner som normalt gis ansatte i internasjonale organisasjoner,
- f) fritak for all nasjonal inntektsskatt på lønnsinntekter og annen godtgjørelse de får utbetalt av domstolen, unntatt pensjon og andre lignende ytelser som utbetales av domstolen. De stater som er part i denne protokoll, forbeholder seg retten til å ta disse lønnsinntekter og annen godtgjørelse med i beregning ved fastsettelse av skatt på inntekter fra andre kilder.

2. I tillegg til de privilegier og den immunitet som er gitt ovenfor, skal justissekretæren, tjenestemennene og andre ansatte nyte immunitet mot rettsforfølgning, selv etter å ha avsluttet sin tjeneste ved domstolen, for handlinger, herunder muntlige eller skriftlige utsagn, foretatt i embets medfør. Denne immunitet skal likevel ikke gjelde for brudd på trafikkreglene begått av justissekretæren, en tjenestemann eller en annen ansatt, heller ikke i tilfelle skade som er forårsaket av et motorkjøretøy eller annet transportmiddel som tilhører eller kjøres av slik person.

3. Domstolen skal fastsette hvilke kategorier tjenestemenn og andre ansatte som nr. 1 og 2 skal gjelde for, og skal underrette EFTA-statene om sin beslutning. Navnene på de tjenestemenn og andre ansatte som inngår i disse kategoriene, skal regelmessig meddeles EFTA-statene.

Artikkel 9

I tillegg til de privilegier og den immunitet som er fastsatt i artikkel 8 nr. 1, skal enhver dommer nyte:

- a) den immunitet mot sivilrettslig og forvaltningsmessig forfølgning og tvangsfullbyrdelse som diplomatiske representanter nyter, med unntak for skade forårsaket av et motorkjøretøy eller annet transportmiddel som tilhører eller kjøres av ham,
- b) de samme lettelser for personlig bagasje som gis diplomatiske representanter.

DEL III

ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Artikkel 10

1. Domstolen har plikt til å gi avkall på sin immunitet i alle tilfelle hvor slik immunitet kan hindre at retten skjer fyldest, og hvor den kan oppheves uten å skade domstolens interesser.

2. Privilegier og immunitet er gitt domstolens justissekretær, tjenestemenn og andre ansatte i domstolens interesse og ikke til deres egen personlige fordel. Domstolen skal ha rett og plikt til å oppheve slik immunitet for justissekretæren, en tjenestemann eller annen ansatt i tilfelle domstolen mener at immuniteten vil kunne hindre at retten skjer fyldest, og at den kan oppheves uten å skade domstolens interesser.

Artikkel 11

Ingen stat som er part i denne protokoll, skal være forpliktet til å gi de privilegier og den immunitet som er omtalt i artikkel 8 nr. 1 bokstav b), c) og d) til sine egne statsborgere eller fastboende.

Artikkel 12

Bestemmelsene i denne protokoll skal ikke frata en stat som er part i denne protokoll, retten til å iverksette alle forebyggende tiltak som er nødvendige for dens sikkerhet.

Artikkel 13

Dersom en stat som er part i denne protokoll, mener at et privilegium eller en immunitet i henhold til denne protokoll er blitt misbrukt, skal det holdes rådslagninger mellom vedkommende stat og domstolen for å fastslå om slikt misbruk har funnet sted, og i så fall sikre at det ikke gjentar seg. En stat som mener at en person har misbrukt et privilegium eller en immunitet i henhold til denne protokoll, kan forlange at vedkommende forlater dens territorium.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Vedlegg I

LISTE I HENHOLD TIL ARTIKKEL 24 ANNET LEDD I AVTALEN MELLOM EF- TA-STATENE OM OPPRETTELSE AV ET OVERVÅKNINGSORGAN OG EN DOM- STOL¹⁾

Forhåndsmelding om planlagt statsstøtte og andre saksbehandlingsregler

1. C/252/80/s. 2: Melding om statsstøtte til Kommisjonen i henhold til artikkel 93 paragraf 3 i traktaten om opprettelse av Det europeiske økonomiske fellesskap; medlemsstatenes manglende overholdelse av forpliktelser (EFT nr. C 252 av 30.9.1980, s. 2)
2. Brev fra Kommisjonen til medlemsstatene SG(81) 12740 av 2. oktober 1981
3. Brev fra Kommisjonen til medlemsstatene SG(89) D/5521 av 27. april 1989
4. Brev fra Kommisjonen til medlemsstatene SG(87) D/5540 av 30. april 1989: Fremgangsmåten i henhold til artikkel 93 paragraf 2 i traktaten om opprettelse av Det europeiske økonomiske fellesskap - Frister
5. Brev fra Kommisjonen til medlemsstatene SG(90) D/28091 av 11. oktober 1990: Statsstøtte - underretning til medlemsstatene om tilfeller der Kommisjonen ikke har gjort innsigelse
6. Brev fra Kommisjonen til medlemsstatene SG(91) D/4577 av 4. mars 1991: Melding til medlemsstatene om fremgangsmåten ved melding om planlagt statsstøtte og om den fremgangsmåte som får anvendelse når statsstøtte gis i strid med reglene i artikkel 93 paragraf 3 i traktaten om opprettelse av Det europeiske økonomiske fellesskap

Vurdering av støtte av mindre betydning

7. C/40/90/s. 2: Underretning om støtteordninger av mindre betydning (EFT nr. C 40 av 20.2.1990, s. 2)

Offentlige myndigheters eierandeler

8. Anvendelse av artikkel 92 og 93 i traktaten om opprettelse av Det europeiske økonomiske fellesskap på offentlige

¹⁾ Det følger av artikkel 5 nr. 2 bokstav b) og artikkel 24 i denne avtale at EFTA-s overvåkingsorgan ved avtalens ikrafttredelse er forpliktet til å vedta rettsakter som svarer til dem som er oppført i dette vedlegg. Med hensyn til endring av disse rettsaktene eller vedtak av andre og fremtidige rettsakter på dette området, påhviler denne forpliktelse EFTA-s overvåkingsorgan i samsvarende med organets kompetanse i henhold til denne avtale.

myndigheters eierandeler (EF-bulletin 9-1984)

Ulovlig støtte

9. C/318/83/s. 3: Kommisjonens melding om ulovlig støtte (EFT nr. C 318 av 24.11.1983, s. 3)

Statsgarantier

10. Brev fra Kommisjonen til medlemsstatene SG(89) D/4328 av 5. april 1989
11. Brev fra Kommisjonen til medlemsstatene SG(89) D/12772 av 12. oktober 1989

Tekstil- og konfeksjonsindustri

12. Kommisjonens melding til medlemsstatene om Fellesskapets rammebestemmelser for støtte til tekstilindustrien (SEC(71) 363 Endelig - juli 1971)
13. Brev fra Kommisjonen til medlemsstatene SG(77) D/1190 av 4. februar 1977 med vedlegg (Dok. SEC(77) 317 av 25.1.1977): Undersøkelse av den nåværende situasjon for støtte til tekstil- og konfeksjonsindustrien

Industri for produksjon av syntetiske fibre

14. C/173/89/s. 5: Kommisjonens melding om støtte til EFs industri for produksjon av syntetiske fibre (EFT nr. C 173 av 8.7.1989, s. 5)

Bilindustri

15. C/123/89/s. 3: Fellesskapets rammebestemmelser for statsstøtte til bilindustrien (EFT nr. C 123 av 18.5.1989, s. 3)
16. C/81/91/s. 4: Fellesskapets rammebestemmelser for statsstøtte til bilindustrien (EFT nr. C 81 av 26.3.1991, s. 4)

Rammebestemmelser for alminnelige regionale støtteordninger

17. 471 Y 1104: Rådsresolusjon av 20. oktober 1971 om alminnelige regionale støtteordninger (EFT nr. C 111 av 4.11.1971, s. 1)
18. C/111/71/s. 7: Kommisjonens melding om rådsresolusjon av 20. oktober 1971 om alminnelige regionale støtteordninger (EFT nr. C 111 av 4.11.1971, s. 7)
19. Kommisjonens melding til Rådet om alminnelige regionale støtteordninger (KOM(75)77 Endelig)
20. C/31/79/s. 9: Kommisjonens melding om regionale støtteordninger (EFT nr. C 31 av 3.2.1979, s. 9)
21. C/212/88/s. 2: Kommisjonens melding om fremgangsmåten ved anvendelse av artikkel 92 paragraf 3 bokstav a) og c) på regionalstøtte (EFT nr. C 212 av 12.8.1988, s. 2)

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

22. C/10/90/s. 8: Kommisjonens melding om revisjon av melding av 3. februar 1979 (EFT nr. C 10 av 16.1.1990, s. 8)
23. C/163/90/s. 5: Kommisjonens melding om fremgangsmåten ved anvendelse av artikkel 92 paragraf 3 bokstav c) på regionalstøtte (EFT nr. C 163 av 4.7.1990, s. 5)
24. C/163/90/s. 6: Kommisjonens melding om fremgangsmåten ved anvendelse av artikkel 92 paragraf 3 bokstav a) på regionalstøtte (EFT nr. C 163 av 4.7.1990, s. 6)

Fellesskapets rammebestemmelser for statsstøtte i miljø saker

25. Brev fra Kommisjonen til medlemsstatene S/74/30.807 av 7. november 1974
26. Brev fra Kommisjonen til medlemsstatene SG(80) D/8287 av 7. juli 1980
27. Kommisjonens melding til medlemsstatene (vedlegg til brev av 7. juli 1980)
28. Brev fra Kommisjonen til medlemsstatene SG(87) D/3795 av 29. mars 1987

Fellesskapets rammebestemmelser for statsstøtte til forskning og utvikling

29. C/83/86/s. 2: Fellesskapets rammebestemmelser for statsstøtte til forskning og utvikling (EFT nr. C 83 av 11.4.1986, s. 2)
30. Brev fra Kommisjonen til medlemsstatene SG(90) D/01620 av 5. februar 1990

Regler som får anvendelse på alminnelige støtteordninger

31. Brev fra Kommisjonen til medlemsstatene SG(79) D/10478 av 14. september 1979
32. Kontroll med støtte til redningsaksjoner og omstrukturering (Åttende rapport om konkurransepolitikk, nr. 228)

Regler som får anvendelse på sammenlegning av støtte til ulike formål

33. C/3/85/s. 3: Kommisjonens melding om sammenlegning av støtte til ulike formål (EFT nr. C 3 av 5.1.1985, s. 3)

Støtte til sysselsetting

34. Sekstende rapport om konkurransepolitikk, nr. 253
35. Tyvende rapport om konkurransepolitikk, nr. 280

Kontroll med støtte til stålindustrien

36. C/320/88/s. 3: Rammebestemmelser for bestemte sektorer i stålindustrien som ikke omfattes av traktaten om opprettelse av Det europeiske kull- og stålfellesskap (EFT nr. C 320 av 13.12.1988, s. 3)

Vedlegg II

**LISTE I HENHOLD TIL ARTIKKEL 25
ANNET LEDD I AVTALEN MELLOM EFTA-STATENE OM OPPRETTELSE AV ET
OVERVÅKNINGSORGAN OG EN DOMSTOL¹⁾**

Tilsyn med sammenslutninger

1. C/203/90/s. 5: Kommisjonskunngjøring om begrensninger i forbindelse med sammenslutninger (EFT nr. C 203 av 14.8.1990, s. 5)
2. C/203/90/s. 10: Kommisjonskunngjøring om transaksjoner som fører til sammenslutninger og samordning i henhold til rådsforordning (EØF) nr. 4064/89 av 21. desember 1989 om tilsyn med foretaks-sammenslutninger (EFT nr. C 203 av 14.8.1990, s. 10)

Eneforhandleravtaler

3. C/101/84/s. 2: Kommisjonskunngjøring om kommisjonsforordning (EØF) nr. 1983/83 og (EØF) nr. 1984/83 av 22. juni 1983 om anvendelse av traktatens artikkel 85 paragraf 3 på grupper av enedistribusjonsavtaler og avtaler om eksklusiv kjøpsplikt (EFT nr. C 101 av 13.4.1984, s. 2)
4. C/17/85/s. 4: Kommisjonskunngjøring om forordning (EØF) nr. 123/85 av 12. desember 1984 om anvendelse av traktatens artikkel 85 paragraf 3 på grupper av distribusjons og serviceavtaler om motorkjøretøyer (EFT nr. C 17 av 18.1.1985, s. 4)

Andre

5. 362 X 1224 (01): Kommisjonskunngjøring om eneforhandleravtaler med handelsagenter (EFT nr. 139 av 24.12.1962, s. 2921)
6. C/75/68/s. 39: Kommisjonskunngjøring om avtaler, beslutninger og samordnet opptreden når det gjelder samarbeid mellom foretak (EFT nr. C 75 av 29.7.1968, s. 39), rettet ved EFT nr. C 84 av 28.8.1968, s. 14
7. C/111/72/s. 13: Kommisjonskunngjøring av 21. oktober 1972 om import til Fellesskapet av japanske varer som kommer

¹⁾ Det følger av artikkel 5 nr. 2 bokstav b) og artikkel 25 i denne avtale at EFTA-s overvåkingsorgan ved avtalens ikrafttredelse er forpliktet til å vedta rettsakter som svarer til dem som er oppført i dette vedlegg. Med hensyn til endring av disse rettsaktene eller vedtak av andre og fremtidige rettsakter på dette området, påhviler denne forpliktelse EFTA-s overvåkingsorgan i samsvarende med organets kompetanse i henhold til denne avtale.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkningsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

- inn under Roma-traktatens virkeområde (EFT nr. C 111 av 21.10.1972, s. 13)
8. C/1/79/s. 2: Kommisjonskunngjøring av 18. desember 1978 om dens vurdering av underleveranseavtaler i forhold til artikkel 85 paragraf 1 i traktaten om opprettelse av Det europeiske økonomiske fellesskap (EFT nr. C 1 av 3.1.1979, s. 2)
  9. C/231/86/s. 2: Kommisjonskunngjøring om bagatellavtaler som ikke kommer inn under artikkel 85 paragraf 1 i traktaten om opprettelse av Det europeiske økonomiske fellesskap (EFT nr. C 231 av 12.9.1986, s. 2)
  10. C/233/91/s. 2: Retningslinjer for anvendelse av Fellesskapets konkurranseregler i telekommunikasjonssektoren (EFT nr. C 233 av 6.9.1991, s. 2)

—————

OMFORENT MØTEREFERAT FRA FORHANDLINGENE OM EN AVTALE MELLOM EFTA-STATENE OM OPPRETTELSE AV ET OVERVÅKNINGSORGAN OG EN DOMSTOL

Avtalepartene var enige om at:

Ad protokoll 4 kapittel II artikkel 10 nr. 1, kapittel VI artikkel 16 nr. 2, kapittel IX artikkel 15 nr. 2, kapittel XI artikkel 8 nr. 2 og kapittel XIII artikkel 19 nr. 2

oversendelsen av opplysninger til EFTA-statenes kompetente myndigheter skal gjelde alle søknader og meldinger mottatt av EFTA-s overvåkningsorgan, herunder søknader og meldinger som er resultatet av at markedsdel-

takerne har misforstått hovedreglene eller reglene i EØS-avtalens artikkel 56,

Ad protokoll 4 kapittel II artikkel 14 nr. 2, kapittel VI artikkel 21 nr. 2, kapittel IX artikkel 18 nr. 2 og kapittel XIII artikkel 13 nr. 2

den bemyndigelse EFTA-s overvåkningsorgan gir EF-kommisjonens representanter skal være bare deklarativ,

Ad protokoll 6 artikkel 7 nr. 1 og protokoll 7 artikkel 8 nr. 1

det vil bli fastsatt i vertsstatsavtalene at medlemmene i EFTA-s overvåkningsorgan, organets tjenestemenn og andre ansatte samt dommerne, justissekretæren, tjenestemenn og andre ansatte ved domstolen skal ha rett til tollfritt og uten andre importavgifter å innføre sine møbler og personlige eiendeler, herunder motorkjøretøyer til personlig bruk, når de første gang overtar sin stilling på territoriet til en avtalepart, og ha rett til å eksportere dem avgiftsfritt når deres oppgaver avsluttes, på de vilkår som er fastsatt i den berørte avtaleparts lover og forskrifter,

varer som på denne måte innføres og fritas, ikke skal selges, leies ut, lånes ut eller gis bort mot betaling eller gratis, unntatt i samsvar med de vilkår som er fastsatt av den avtalepart som har innvilget fritakene,

de ville forsøke å oppnå det samme i vertsstatsavtaler med andre stater.

UTFERDIGET i Oporto 2. mai 1992 i ett eksemplar og med gyldighet på engelsk, som skal deponeres hos Kongeriket Sveriges regjering. Depositaren skal sende bekreftede kopier til alle stater som har undertegnet eller tiltrer denne avtale.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

AVTALE

OM EFTA-STATENES FASTE KOMITÉ REPubLIKKEN ØSTERRIKE, REPu- BLIKKEN FINLAND, REPUBLIKKEN ISLAND, FYRSTEDØMMET LIECHTEN- STEIN, KONGERIKET NORGE, KON- GERIKET SVERIGE OG DET SVEITSIS- KE EDSFORBUND -

SOM VISER TIL EØS-avtalen,

SOM MINNER OM at formålet er å opprette et dynamisk og ensartet Europeisk Økon-
omisk Samarbeidsområde,

SOM TILSTREBER å lette utarbeidelsen av beslutninger som skal treffes av EØS-rådet og EØS-komitéen,

SOM TAR I BETRAKTNING at EFTA-sta-
tene ved gjennomføringen av EØS må utføre oppgaver med hensyn til beslutningsprosess, forvaltning og ledelse samt samråd,

SOM MINNER OM konvensjonen om opp-
rettelse av Det europeiske frihandelsforbund,

SOM TAR I BETRAKTNING at intet i den-
ne avtale skal berøre den myndighet som er tillagt overvåkingsorganet omhandlet i avta-
len mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkingsorgan og en domstol -

HAR BESLUTTET å inngå denne avtale:

Artikkel 1

1. En fast komité for EFTA-statene, heret-
ter kalt Den faste komité, skal i samsvar med bestemmelsene i denne avtale og i EØS-avta-
len utføre oppgaver med hensyn til beslut-
ningsprosess, forvaltning og ledelse samt samråd mellom EFTA-statene.

2. I denne avtale menes med

- a) «EØS-avtale»: EØS-avtalens hoveddel, dens protokoller og vedlegg samt de retts-
akter som er omhandlet i dem,
- b) «EFTA-stat»: en avtalepart som er medlem
av Det europeiske frihandelsforbund og
part i EØS-avtalen og denne avtale.

Artikkel 2

EFTA-statene skal om nødvendig samrå seg
med hverandre i Den faste komité med sikte
på å treffe beslutninger i EØS-rådet og i EØS-
komitéen.

Artikkel 3

1. Den faste komité skal, med forbehold for
den myndighet som er tillagt EFTA-s over-
våkingsorgan i avtalen mellom EFTA-state-
ne om opprettelse av et overvåkingsorgan og
en domstol, utføre følgende oppgaver:

- a) treffe de beslutninger som er nødvendige
for å forvalte reglene i eller reglene vedtatt

i henhold til EØS-avtalen, særlig dem som
er angitt i artikkel 1 i protokoll 1 til denne
avtale, i de tilfelle som følger av rettsakte-
ne omhandlet i vedleggene til EØS-avtalen
ved anvendelse av protokoll 1 til nevnte av-
tale,

- b) treffe beslutning i saker som blir forelagt
den i henhold til fremgangsmåter som skal
fastsettes i samsvar med artikkel 3 i proto-
koll 1 til avtalen mellom EFTA-statene om
opprettelse av et overvåkingsorgan og en
domstol,
- c) motta opplysninger som en EFTA-stat eller
vedkommende myndighet i samsvar med
EØS-reglene skal oversende Den faste komi-
té eller en eller flere andre EFTA-stater i
tillegg til Den faste komité, og i sistnevnte
tilfelle videresende dem til EF-kommisjo-
nen,
- d) motta fra EF-kommisjonen opplysninger
som en av EFs medlemsstater skal over-
sende til en eller flere av de andre av EFs
medlemsstater, og formidle dem til EFTA-
statene eller deres myndigheter,
- e) utføre de oppgaver som er fastsatt i proto-
koll 2 til denne avtale, i de tilfelle som er
omhandlet i EØS-avtalens artikkel 43,
- f) på det veterinære område fastsette nød-
vendige rutiner for melding om sykdom-
mer samt for samarbeid mellom EFTA-sta-
tenes forvaltningsmyndigheter og for sam-
arbeid mellom de nevnte myndigheter og
EFTA-s overvåkingsorgan og/eller Den
faste komité,
- g) forlenge det tidsrom da en EFTA-stat kan
oppretholde et beskyttelsestiltak eller et
unntak fra en bestemmelse i en rettsakt, i
de tilfelle som er nevnt i kapittel XII, nær-
ingsmidler, og kapittel XVII, miljøvern, i
vedlegg II, Tekniske forskrifter, standar-
der, prøving og sertifisering, til EØS-avta-
len,
- h) treffe beslutning i saker der en EFTA-stat
har brakt inn for Den faste komité en be-
slutning av EFTA-s overvåkingsorgan om
beskyttelsestiltak i de tilfelle som er nevnt
i kapittel XII, næringsmidler, og kapittel
XIII, legemidler, i vedlegg II, Tekniske for-
skrifter, standarder, prøving og sertifise-
ring, til EØS-avtalen,
- i) treffe beslutning i saker der en EFTA-stat
har anmodet den om å oppheve eller endre
en beslutning av EFTA-s overvåkingsor-
gan i de tilfelle som er nevnt i vedlegg V,
Fri bevegelse for arbeidstakere, til EØS-
avtalen,
- j) undersøke spørsmål som gjelder kapital-
bevegelser, og utarbeide rapporter om det-
te i de tilfelle der EFs penge- og valutakomi-
té i samsvar med rettsaktene omhandlet

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

i vedlegg XII til EØS-avtalen utfører slike oppgaver,
k) avgjøre tvister mellom EFTA-statene i de tilfelle som er nevnt i vedlegg XIII til EØS-avtalen.

2. Med mindre det er oppnådd enighet om noe annet med EF-kommisjonen, skal Den faste komité samtidig med EF-kommisjonen henholdsvis utarbeide rapporter, foreta vurderinger eller lignende med hensyn til EFTA-statene i de tilfelle som er direkte knyttet til Den faste komité's oppgaver fastsatt i protokoll 1 til denne avtale, og som ved anvendelse av nr. 5 i protokoll 1 til EØS-avtalen følger av rettsaktene omhandlet i vedleggene til den nevnte avtale. Den faste komité skal rådspørre og utveksle synspunkter med EF-kommisjonen under utarbeidelsen av sine rapporter, som det skal sendes kopi av til EØS-komitéen.

3. Dessuten skal Den faste komité også utføre andre oppgaver som den er pålagt i EØS-avtalen.

Artikkel 4

1. Hver av EFTA-statene skal være representert i Den faste komité og skal ha en stemme.

2. Den faste komité kan tre sammen på ministernivå eller på embetsmannsnivå. Møter på andre nivåer vil bli avholdt i de underkomitéer og andre organer som blir nedsatt i henhold til artikkel 5 nr. 1.

Artikkel 5

1. Den faste komité kan beslutte å nedsette underkomitéer eller andre organer for å bistå den i utførelsen av dens oppgaver.

2. Den faste komité kan også etter forslag fra EFTA-s overvåkingsorgan nedsette nye komitéer eller utpeke komitéer som allerede eksisterer, til å bistå EFTA-s overvåkingsorgan i å utføre dets oppgaver i henhold til EØS-avtalen samt i henhold til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkingsorgan og en domstol.

Artikkel 6

1. Under utførelsen av sine oppgaver etter artikkel 3 kan Den faste komité gjøre vedtak som skal være bindende for alle EFTA-stater, og den kan gi anbefalinger til EFTA-statene.

2. Den faste komité skal gjøre vedtak og gi anbefalinger enstemmig, med mindre annet er fastsatt i vedlegget til denne avtale. Vedtak og anbefalinger skal anses som enstemmige med mindre en EFTA-stat avgir negativ stemme. Vedtak og anbefalinger som vedtas ved

flertallsavgjørelse, krever at et flertall av EFTA-statene avgir bekræftende stemme.

3. Den faste komité's vedtak skal kunngjøres i samsvar med bestemmelsene i EØS-avtalen.

Artikkel 7

Den faste komité skal fastsette sin forretningsorden.

Artikkel 8

Den faste komité's sekretariatsfunksjoner skal utføres av EFTA-sekretariatet.

Artikkel 9

Den faste komité kan rådføre seg med en komité som består av de medlemmer av EFTA-statenes nasjonalforsamlinger som er medlemmer av Parlamentariker-komitéen for EØS, og med EFTA-s Rådgivende komité.

Hver av disse komitéene kan dessuten gi uttrykk for sine synspunkter til Den faste komité om saker som er av betydning for hvordan EØS virker og utvikler seg.

Artikkel 10

Protokollene og vedlegget til denne avtale skal utgjøre en integrerende del av den.

Artikkel 11

En endring i denne avtale skal forelegges EFTA-statene til godtagelse dersom den er godkjent av Den faste komité ved vedtak, og den skal tre i kraft forutsatt at den godtas av alle EFTA-statene.

Godtagelsesdokumentene skal deponeres hos Kongeriket Sveriges regjering, som skal underrette de øvrige EFTA-statene.

Artikkel 12

1. En EFTA-stat som trekker seg fra EØS-avtalen, skal derved opphøre å være part i denne avtale fra den dag tilbaketrekningen får virkning.

2. En EFTA-stat som tiltrer De europeiske fellesskap, skal derved opphøre å være part i denne avtale fra den dag tiltredelsen får virkning.

3. Regjeringene i de EFTA-stater som blir igjen, skal ved felles overenskomst bestemme hvilke endringer som må gjøres i denne avtale.

Artikkel 13

En EFTA-stat som tiltrer EØS-avtalen, skal tiltre denne avtale på de vilkår som fastlegges av EFTA-statene ved felles overenskomst. Tiltredelsesdokumentet skal deponeres hos

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

Kongeriket Sveriges regjering, som skal underrette de øvrige EFTA-statene.

Artikkel 14

1. Denne avtale, som er utarbeidet i ett eksemplar og med gyldighet på engelsk, skal ratifiseres av avtalepartene i samsvar med deres forfatningsregler.

Før avtalen trer i kraft, skal den utarbeides også på finsk, fransk, islandsk, italiensk, norsk, svensk og tysk, som skal gis samme gyldighet.

2. Denne avtale skal deponeres hos Kongeriket Sveriges regjering, som skal sende en bekreftet kopi til hver EFTA-stat.

Ratifikasjonsdokumentene skal deponeres hos Kongeriket Sveriges regjering, som skal underrette de øvrige EFTA-statene.

3. Denne avtale skal tre i kraft 1. januar 1993, forutsatt at EØS-avtalen trer i kraft på det tidspunkt, og forutsatt at alle EFTA-statene har deponert sitt ratifikasjonsdokument for denne avtale.

Dersom EØS-avtalen ikke trer i kraft på det tidspunkt, skal denne avtale tre i kraft den dag EØS-avtalen trer i kraft, eller når alle EFTA-statene har deponert sitt ratifikasjonsdokument for denne avtale, dersom dette skjer senere.

TIL BEKREFTELSE PÅ DETTE har de befullmektigede undertegnet denne avtale.

UTFERDIGET i Oporto 2. mai 1992 i ett eksemplar med gyldighet på engelsk, som skal deponeres hos Kongeriket Sveriges regjering. Depositaren skal sende bekreftede kopier til alle stater som har undertegnet eller tiltrer denne avtale.

PROTOKOLL 1

OM DEN FASTE KOMITÉS OPPGAVER OG MYNDIGHET SOM FØLGER AV RETTSAKTENE OMHANDLET I VEDLEGGENE TIL EØS-AVTALEN VED ANVENDELSE AV PROTOKOLL 1 TIL NEVNTE AVTALE

UNDER HENVISNING TIL EØS-avtalen, særlig protokoll 1,

IDET MAN MERKER SEG henvisningene til EFTA-s overvåkingsorgan og Den faste komité i nr. 4 bokstav d) i protokoll 1 til EØS-avtalen,

IDET MAN VIDERE MERKER SEG henvisningen i nr. 4 bokstav d) i protokoll 1 til EØS-avtalen til fremgangsmåter som er fastsatt mellom EFTA-statene,

I BETRAKTNING AV at det for å kunne anvende rettsakter omhandlet i vedleggene til EØS-avtalen riktig, er nødvendig å fastlegge mellom EFTA-statene de oppgaver som tilsvarer EF-kommisjonens oppgaver, som ved gjennomføringen av protokoll 1 til EØS-avtalen skal utføres enten av EFTA-s overvåkingsorgan eller av Den faste komité, samt å fastsette de fremgangsmåter som skal anvendes mellom EFTA-statene for dette formål.

Artikkel 1

1. Når rettsaktene omhandlet i vedleggene til EØS-avtalen inneholder bestemmelser om fremgangsmåter der EF-kommisjonen:

- a) skal oppsummere, sammenstille eller på andre måter bearbeide opplysninger som mottas, og/eller formidle slike opplysninger til medlemsstatene,
- b) forestår forvaltningen av lister, f.eks. lister over meldte organer, diplomer o.l.,
- c) kan ajourføre lister over enheter,
- d) på det veterinære og plantesanitære område
  - skal utpeke minst ett referanselaboratorium i hver medlemsstat,
- e) på området tekniske forskrifter, standarder, prøving og sertifisering
  - er overlatt oppgaver i forbindelse med standardisering, f.eks. utstede mandater til europeiske standardiseringsinstitusjoner og iverksette fremgangsmåter med hensyn til harmoniserte standarder som ikke er i samsvar med de viktigste kravene til sikkerhet,
  - forestår forvaltningen av samsvarsvurderinger,
- f) på området energi
  - skal rådføre seg med medlemsstatene hvert kvartal,
- g) på området fri bevegelighet for arbeidstakere, gjensidig godkjenning av diplomer og yrkesopplæring
  - skal eller kan oppfordre til eller samordne virksomhet i medlemsstatene, samarbeide med medlemsstatene eller treffe andre fellestiltak sammen med medlemsstatene,
- h) på området yrkesopplæring
  - skal utarbeide en struktur over opplæringsnivåer,
  - skal fastsette hvordan opplysninger skal utarbeides og hvor ofte det skal gis melding om dem, samt fastsette ensartede kriterier for vurdering av tilstanden på arbeidsmarkedet i medlemsstatene,
  - på anmodning skal gi medlemsstatenes

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

samordningsorganer nødvendig bistand og råd,

- i) på området miljø
- skal opprette og stille til medlemsstatenes rådighet en fortegnelse som inneholder opplysninger om ulykker som har inntruffet,
  - skal opprette et system for utveksling av opplysninger,
  - forestår forvaltningen av og tilsynet med at medlemsstatene retter seg etter visse bestemte formål og krav,
- j) på området selskapsrett
- skal underrette en medlemsstat om at den må endre sin lovgivning slik at den oppfyller kravet til minstekapital for åpne aksjeselskaper,

skal disse og lignende oppgaver for EFTA-statenes vedkommende utføres av Den faste komité i samsvar med fremgangsmåten fastsatt i de omhandlede rettsakter.

2. Dersom EF-kommisjonen overlates andre lignende oppgaver, skal også de tilsvarende oppgaver utføres av Den faste komité.

PROTOKOLL 2

OM INTERNE RUTINER MELLOM EFTA-STATENE FOR ANVENDELSE AV TILTAK I SAMSVAR MED ARTIKKEL 43 I EØS-AVTALEN

Artikkel 1

1. En EFTA-stat som har til hensikt å treffe tiltak i samsvar med EØS-avtalens artikkel 43, skal i god tid gi melding om dette til Den faste komité.

2. I saker som krever fortrolighet eller rask behandling, skal det imidlertid gis melding til Den faste komité og til de øvrige EFTA-stater senest den dag tiltakene trer i kraft.

Artikkel 2

Den faste komité skal undersøke situasjonen og avgi en uttalelse om innføring av tiltakene. Den skal stadig gjennomgå situasjonen, og den kan på et hvilket som helst tidspunkt ved flertallsavgjørelse gi anbefalinger om en mulig endring, utsettelse eller opphevelse av tiltakene som er innført, eller om andre tiltak for å bistå vedkommende EFTA-stat i å løse sine vansker.

Vedlegg

I HENHOLD TIL ARTIKKEL 6 NR. 2

Den faste komité skal gjøre vedtak og gi anbefalinger ved flertallsavgjørelse i de tilfelle som er oppført nedenfor, og som følger av rettsaktene omhandlet i vedleggene til EØS-avtalen:

- a) i henhold til artikkel 3 nr. 1 bokstav b) i denne avtale når det gjelder vedtak i saker som er forelagt den i henhold til fremgangsmåter som skal fastsettes i samsvar med artikkel 3 i protokoll 1 til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkingsorgan og en domstol, i de tilfelle som er oppført i tillegget,
- b) i henhold til artikkel 3 nr. 1 bokstav e) i denne avtale når det gjelder fremgangsmåten fastsatt i protokoll 2,
- c) i henhold til artikkel 3 nr. 1 bokstav f) ved fastsettelse av de nødvendige fremgangsmåter for melding om sykdommer samt for samarbeid mellom EFTA-statenes forvaltningsmyndigheter og samarbeid mellom disse og EFTA-s overvåkingsorgan og/eller Den faste komité, i samsvar med kapittel I i vedlegg I til EØS-avtalen,
- d) når den tillater unntak fra visse krav med hensyn til bestemte produkter, som angitt i kapittel I i vedlegg I til EØS-avtalen,
- e) i henhold til artikkel 1 nr. 1 bokstav d) i protokoll 1 til denne avtale ved utpeking av referanselaboratorier i EFTA-statene,
- f) i henhold til artikkel 3 nr. 1 bokstav g) i denne avtale ved forlengelse av det tidsrom en EFTA-stat kan opprettholde et beskyttelsestiltak eller et unntak fra en bestemmelse i en rettsakt,
- g) i henhold til artikkel 3 nr. 1 bokstav h) i denne avtale når den gjør vedtak i saker om beskyttelsestiltak som en EFTA-stat forelegger den,
- h) i henhold til artikkel 3 nr. 1 bokstav i) i denne avtale når den gjør vedtak i saker der en EFTA-stat har anmodet den om å oppheve eller endre en beslutning fra EFTA-s overvåkingsorgan,
- i) i henhold til artikkel 3 nr. 1 bokstav k) i denne avtale når den avgjør tvister, som angitt i vedlegg XIII til EØS-avtalen.

Tillegg til vedlegget til denne avtale

Den faste komité skal ved flertallsavgjørelser gjøre vedtak etter bokstav a) i vedlegget til denne avtale når det gjelder saker som forelegges den i henhold til fremgangsmåter som

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

skal fastsettes i samsvar med artikkel 3 i protokoll 1 til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkingsorgan og en domstol i følgende tilfelle:

- a) på det veterinære og plantesanitære område:
  - i) når den skal avgjøre om et forebyggen- de tiltak eller beskyttelsestiltak som en EFTA-stat har truffet, var beretti- get,
  - ii) når den, før en EFTA-stat gir eller iverksetter en dispensasjon eller et unntak fra en bestemmelse i en retts- akt, gir sitt samtykke eller gir denne staten tillatelse til å gjøre dette,
  - iii) når den gir sitt samtykke eller tilsva- rende eller gir anbefalinger om planer, tiltak, krisevaksineringer, høyrisiko- områder osv.,
- b) på det veterinære område når den treffer nødvendige tiltak ved tvister,
- c) på området tekniske forskrifter, standar- der, prøving og sertifisering når den avgjør om det skal antas at nasjonale tekniske spesifikasjoner samsvarer med de viktig- ste kravene til sikkerhet,
- d) på området næringsmidler når den avgjør om visse vilkår er oppfylt,
- e) på området farlige stoffer
  - i) når den fastsetter tilleggsopplysninger eller endringer i studieprogrammer for å verne mennesket og miljøet,
  - ii) når den fastsetter om, og i tilfelle i hen- hold til hvilke vilkår, tiltak truffet av en EFTA-stat skal fortsettes eller gjen- tas,
  - iii) når den treffer egnede tiltak med hen- syn til samsvar med god laboratorie- praksis (GLP).

**OMFORENT MØTEREFERAT
FRA FORHANDLINGENE OM EN AV-
TALE OM EN FAST KOMITÉ FOR EFTA-
STATENE**

Avtalepartene var enige om:

Ad artikkel 4

Den faste komité kan tre sammen når det er nødvendig.

UTFERDIGET i Oporto 2. mai 1992 i ett ek- semplar og med gyldighet på engelsk, som skal deponeres hos Kongeriket Sveriges re- gjering. Depositaren skal sende bekreftede kopier til alle stater som har undertegnet eller tiltrer denne avtale.

**MØTEPROTOKOLL
OM AVTALEN OM EFTA-STATENES
FASTE KOMITÉ**

Vedlegget

Det er avtalepartenes forståelse at på det tidspunkt avtalen trer i kraft, omfattes følgen- de artikler i rettsaktene omhandlet i vedleg- gene til EØS-avtalen av bokstavene i vedleg- get som følger:

ad bokstav d)

når den tillater unntak fra visse krav med hensyn til bestemte produkter, som oppført i kapittel I i vedlegg I til EØS-avtalen, i sam- svar med:

- artikkel 6 nr. 2 i rådsdirektiv 64/433/EØF, se kapittel I nr. 18 i vedlegg I til EØS-avtalen,

ad bokstav e)

i henhold til artikkel 1 nr. 1 bokstav d) i proto- koll 1 til denne avtale, ved utpeking av de nødvendige referanselaboratorier i hver EF- TA-stat, i samsvar med:

- artikkel 8 nr. 1 i rådsdirektiv 64/433/EØF, se kapittel I nr. 18 i vedlegg I til EØS-avtalen;
- artikkel 5 nr. 3 i rådsdirektiv 89/437/EØF, se kapittel I nr. 23 i vedlegg I til EØS-avtalen,

ad bokstav f)

i henhold til artikkel 3 nr. 1 bokstav g) i denne avtale ved forlengelse av det tidsrom en EF- TA-stat kan opprettholde et beskyttelsestiltak eller et unntak fra en bestemmelse i en retts- akt, i samsvar med:

- artikkel 1 nr. 3 i rådsdirektiv av 23. oktober 1962, se kapittel XII nr. 1 i vedlegg II til EØS-avtalen,
- artikkel 4 nr. 2 i rådsdirektiv 64/54/EØF, se kapittel XII nr. 2 i vedlegg II til EØS-avta- len,
- artikkel 3 nr. 2 i rådsdirektiv 70/357/EØF, se kapittel XII nr. 5 i vedlegg II til EØS-avta- len,
- artikkel 5 nr. 3 i rådsdirektiv 73/241/EØF, se kapittel XII nr. 6 i vedlegg II til EØS-avta- len,
- artikkel 5 nr. 2 i rådsdirektiv 74/329/EØF, se kapittel XII nr. 8 i vedlegg II til EØS-avta- len,
- artikkel 2 nr. 3 i rådsdirektiv 75/716/EØF, endret ved rådsdirektiv 87/219/EØF, se ka- pittel XVII nr. 1 i vedlegg II til EØS-avta- len,
- artikkel 2 nr. 2 og artikkel 3 nr. 2 i rådsdi- rektiv 85/210/EØF, se kapittel XVII nr. 3 i vedlegg II til EØS-avtalen,

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

ad bokstav g)

i henhold til artikkel 3 nr. 1 bokstav h) i denne avtale når den treffer beslutning i saker om beskyttelsestiltak som en EFTA-stat forelegger den, i samsvar med:

- artikkel 8 nr. 2 i rådsdirektiv 90/642/EØF, se kapittel XII nr. 54 i vedlegg II til EØS-avtalen,
- artikkel 9 nr. 2 i rådsforordning (EØF) 2377/90, se kapittel XIII nr. 14 i vedlegg II til EØS-avtalen,

ad bokstav h)

i henhold til artikkel 3 nr. 1 bokstav i) i denne avtale når den treffer beslutning i saker der en EFTA-stat har anmodet den om å oppheve eller endre en beslutning fra EFTA-s overvåkingsorgan, i samsvar med:

- artikkel 20 nr. 3 annet ledd i rådsforordning (EØF) 1612/68, se nr. 2 i vedlegg V til EØS-avtalen.

Tillegget

Det er avtalepartenes forståelse at på det tidspunkt avtalen trer i kraft, omfattes følgende artikler i rettsaktene omhandlet i vedleggene til EØS-avtalen av bokstavene i tillegget som følger:

ad bokstav a)

på det veterinære og plantesanitære område:

- i) når den skal avgjøre om et forebyggende tiltak eller beskyttelsestiltak som en EFTA-stat har truffet, var berettiget, i samsvar med:
  - artikkel 13 nr. 3 tredje ledd i rådsdirektiv 85/511/EØF, se kapittel I nr. 12 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- ii) når den, før en EFTA-stat gir eller iverksetter en dispensasjon eller et unntak fra en bestemmelse i en rettsakt, gir sitt samtykke til eller gir denne staten tillatelse til å gjøre dette, i samsvar med:
  - artikkel 3 nr. 13 til nr. 15, artikkel 9 nr. 2 tredje punktum og nr. 3, artikkel 9a nr. 1, nr. 2 første ledd og nr. 3 og artikkel 10 i rådsdirektiv 64/432/EØF, se kapittel I nr. 1 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 7 nr. 2 tredje punktum og nr. 3 og artikkel 8 i rådsdirektiv 91/68/EØF, se kapittel I nr. 2 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 4 nr. 6 annet ledd tredje punk-

- tum og tredje ledd i rådsdirektiv 90/426/EØF, se kapittel I nr. 3 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- artikkel 13 nr. 2, tredje punktum, og nr. 3 og artikkel 14 nr. 2 og nr. 3 i rådsdirektiv 90/539/EØF, se kapittel I nr. 4 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- artikkel 12 nr. 2 tredje punktum og nr. 3, artikkel 13 nr. 2 og nr. 3 annet punktum og artikkel 14 nr. 1 bokstav a) annet ledd i rådsdirektiv 91/67/EØF, se kapittel I nr. 5 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- artikkel 3 bokstav a) i rådsdirektiv 89/556/EØF, se kapittel I nr. 6 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- artikkel 4 nr. 2 i rådsdirektiv 88/407/EØF, se kapittel I nr. 7 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- artikkel 3 nr. 2 i rådsdirektiv 90/429/EØF, se kapittel I nr. 8 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- artikkel 8a nr. 1-3 i rådsdirektiv 72/461/EØF, se kapittel I nr. 9 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- artikkel 7a nr. 1-3 i rådsdirektiv 80/215/EØF, se kapittel I nr. 11 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- artikkel 14 nr. 7 fjerde ledd i rådsdirektiv 80/217/EØF, se kapittel I nr. 14 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- artikkel 4 avsnitt B, artikkel 6 nr. 1 bokstav f), artikkel 13 nr. 1 og 2 og vedlegg I kapittel VI nr. 69 i rådsdirektiv 64/433/EØF, se kapittel I nr. 18 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- artikkel 2 nr. 2 siste ledd i rådsdirektiv 91/498/EØF, se kapittel I nr. 19 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- vedlegg I kapittel III nr. 12 i rådsdirektiv 71/118/EØF, se kapittel I nr. 20 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- artikkel 9 første ledd og vedlegg A kapittel II nr. 20 i rådsdirektiv 77/99/EØF, se kapittel I nr. 21 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- artikkel 7 nr. 1 tredje ledd og vedlegg kapittel III nr. 8 i rådsdirektiv 89/437/EØF, se kapittel I nr. 23 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- vedlegg kapittel IV avsnitt IV nr. 2 første ledd i rådsdirektiv 91/493/EØF, se kapittel I nr. 24 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- artikkel 10 nr. 1 annet ledd og vedlegg A kapittel V nr. 6 i rådsdirektiv 85/397/EØF, se kapittel I nr. 31 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- artikkel 7 sjette ledd og vedlegg II kapittel II nr. 6 bokstav c) i rådsdirektiv

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

- artikkel 1 nr. 4 bokstav b) i rådsdirektiv 90/496/EØF, se kapittel XII nr. 53 i vedlegg II til EØS-avtalen,

ad bokstav e)

på området farlige stoffer

- i) når den fastsetter tilleggsopplysninger eller endringer i studieprogrammer for å verne mennesket og miljøet, i samsvar med:
  - artikkel 10 nr. 2 i rådsdirektiv 67/548/EØF, se kapittel XV nr. 1 i vedlegg II til EØS-avtalen,
- ii) når den fastsetter om, og i tilfelle i henhold til hvilke vilkår, tiltak truffet av en EFTA-stat skal fortsettes eller gjentas, i samsvar med:

- artikkel 7 nr. 2 i rådsdirektiv 79/117/EØF, se kapittel XV nr. 6 i vedlegg II til EØS-avtalen,

iii) når den treffer egnede tiltak med hensyn til samsvar med god laboratoriepraksis (GLP), i samsvar med:

- artikkel 6 nr. 2 i rådsdirektiv 88/320/EØF, se kapittel XV nr. 9 i vedlegg II til EØS-avtalen.

UTFERDIGET i Oporto 2. mai 1992 i ett eksemplar og med gyldighet på engelsk, som skal deponeres hos Kongeriket Sveriges regjering. Depositaren skal sende bekreftede kopier til alle stater som har undertegnet eller tiltrer denne avtale.

Om samtykke til ratifikasjon av EFTA-avtalen om Overvåkingsorganet og Domstolen, og EFTA-avtalen om Den faste komité

- 90/667/EØF, se kapittel I nr. 32 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 4 nr. 2 i rådsdirektiv 79/373/EØF, se kapittel II nr. 4 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 10 nr. 1 og nr. 3, og artikkel 17 nr. 1 i rådsdirektiv 66/400/EØF, se kapittel III nr. 1 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 2 nr. 1b første punktum, artikkel 9 nr. 1 og nr. 3, artikkel 14 nr. 3 siste ledd, artikkel 14a, artikkel 17 nr. 1, artikkel 23a, vedlegg IV avsnitt A punkt I bokstav a) siste ledd og vedlegg V avsnitt A siste ledd i rådsdirektiv 66/401/EØF, se kapittel III nr. 2 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 2 nr. 1b første punktum, artikkel 9 nr. 1, artikkel 11, artikkel 13, artikkel 14 nr. 3 siste ledd, artikkel 14a, artikkel 17 nr. 1, artikkel 23a, vedlegg IV avsnitt A siste ledd og vedlegg V avsnitt A siste ledd i rådsdirektiv 66/402/EØF, se kapittel III nr. 3 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 2 nr. 1b første punktum, artikkel 9 nr. 1, artikkel 13 nr. 3 siste ledd, artikkel 16 nr. 1, artikkel 22, vedlegg IV avsnitt A bokstav a) siste ledd, vedlegg IV avsnitt A bokstav b) siste ledd og vedlegg V avsnitt A siste ledd i rådsdirektiv 69/208/EØF, se kapittel III nr. 4 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 15 nr. 2 og artikkel 19 i rådsdirektiv 70/457/EØF, se kapittel III nr. 5 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 2 nr. 1b første punktum, artikkel 16 nr. 2, artikkel 18, artikkel 25 nr. 1 og nr. 3, artikkel 30 nr. 2, artikkel 33 nr. 1 og artikkel 42 i rådsdirektiv 70/458/EØF, se kapittel III nr. 6 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- iii) når den gir sitt samtykke eller tilsvarende eller gir anbefalinger om planer, tiltak, krisevaksineringer, høyrisiko-områder osv., i samsvar med:
- artikkel 9 nr. 2 første og annet punktum og nr. 3 i rådsdirektiv 64/432/EØF, se kapittel I nr. 1 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 7 nr. 2 første og annet punktum og nr. 3, vedlegg A kapittel I avsnitt I bokstav C nr. 3 og vedlegg A kapittel I avsnitt II i rådsdirektiv 91/68/EØF, se kapittel I nr. 2 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 4 nr. 6 annet ledd første og annet punktum og tredje ledd i rådsdirektiv 90/426/EØF, se kapittel I nr. 3 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 3 nr. 2 og nr. 3, artikkel 12 nr. 2 og artikkel 13 nr. 2 første og annet punktum og nr. 3 i rådsdirektiv 90/539/EØF, se kapittel I nr. 4 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 5 nr. 2 første og annet punktum, artikkel 6 nr. 2, artikkel 10 nr. 2 og artikkel 12 nr. 2 første og annet punktum og nr. 3 i rådsdirektiv 91/67/EØF, se kapittel I nr. 5 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 13 nr. 3 annet ledd i rådsdirektiv 85/511/EØF, se kapittel I nr. 12 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 5 nr. 4 i rådsdirektiv 90/423/EØF, se kapittel I nr. 13 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 14a nr. 3 i rådsdirektiv 80/217/EØF, se kapittel I nr. 14 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 4 nr. 2 til nr. 5 og artikkel 5 nr. 1 tredje ledd i rådsdirektiv 86/469/EØF, se kapittel I nr. 29 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 8 nr. 3 og nr. 4 i kommisjonsvedtak 85/446/EØF, se kapittel I nr. 62 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- ad bokstav b)*
på det veterinære område når den treffer egnede tiltak ved tvister, i samsvar med:
- artikkel 11 nr. 1 sjette og syvende ledd i rådsdirektiv 86/469/EØF, se kapittel I nr. 29 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 2 nr. 2 i rådsdirektiv 87/328/EØF, se kapittel I nr. 81 i vedlegg I til EØS-avtalen,
  - artikkel 2 nr. 2 i rådsdirektiv 90/118/EØF, se kapittel I nr. 90 i vedlegg I til EØS-avtalen,
- ad bokstav c)*
på området tekniske forskrifter, standarder, prøving og sertifisering når den avgjør om det skal antas at nasjonale tekniske spesifikasjoner samsvarer med de viktigste kravene til sikkerhet, i samsvar med:
- artikkel 8 nr. 2 i rådsdirektiv 86/594/EØF, se kapittel IV nr. 3 i vedlegg II til EØS-avtalen,
- ad bokstav d)*
på området næringsmidler når den avgjør om visse vilkår er oppfylt, i samsvar med:
- artikkel 6 nr. 4 bokstav d) og artikkel 9 nr. 4 i rådsdirektiv 79/112/EØF, se kapittel XII nr. 18 i vedlegg II til EØS-avtalen,